

**Kiraisiho Jonihoai Pwaha
Ausaimana Kaundisaha
Kiraisiho Jonihoai Wapa
Noaipaitandihaiwaapi Pwaha
Ausaati Kaundati Nunjataise**

*Kimandi Utipimandi Pwaha Ausaiman-
injitimandapi Pwaha Nesipihande*

Utaaho wo komi ambipati Joniho kimandi utipimandi jipatipiyahande. Autaahaatihomi isihiyaami jhimatohiyihiyaapi gwinyaataati Awaisiho Jisaasihomi otipipatiho Joniho kimo utipimo jipatipiyahore. Kimo utipimo jipatipaisura ishiya Romihiyaami gamaniho Autaahaatihomi ishiyai tiwati ipihatisati naanjhaiwa ambipati yaawihaiwa nehohura jipatipiyahande. Joniho kima pwima jipatipiyataise kiya pwima atisawaawi andititwi ami kiyaami maariho ambipati mbwaati yatihitanhi windi kaiwaapi timaamahiyawi andititwi bitoaitaatiwo. Ko kimaiwaapi kaundati jipatipiyataise. Autaahaatihomi tiworisaisi ipotihura nusoaipaitandihaiwaapuni ami Autaahaatihomi komi ishiyai kiyausepaati numwaati aunahipati gaahati numwitandihandapuni Joniho kataunjati utipihomi kimo jipatipiyataise.

*Kima Ausaimaninjhaapi Utipimandapi
Napimasataise*

Jonho ishiyai iphirete gaahure undati komi
piwaha namasisiha (1:1-6)

Jonho yapepatamatiyahanda Awaisihoai
iwinjasihi ami Awaisiho piwaha
kaundati nunyataise Autaahaatihomi
isihya aunahipihaiwa 7 kiyahaiwaara
bimohiyihyaapi notaise. Aih ami Jonho ka
netati kanyatindihandapaha (1:9-3:22)

Jonho yapepatamatiyahanda mmonata
Awaisiho utipho wo anitiwi wisasiwo
nesipati nupwiyaasihura naanjwaiwa
kahatimatipetahaiwa yapipataapihi
noaipasitihandapaha (4:1-8:1)

Piwaha Jih Nuwati Nesipati Katisihare

¹ Kima piwima wapa jihura windi
motinat ami atihominihapaapi Autaahaatihoi
ausaimanati Jisasi Kraisihoi neti nunjati
ausaimanataise. Siyati piwaha sa Autaahaatihoi
neti Jisaasihoi nunjataise ami Jisaasihoi
netati wapa keti noaipaitandaimbipaapi
Autaahaatihomi isihya nahatiya Jisaasihopi
giwunyaahohiyihiyai kaundati nunjitando. Aih
Jisaasihoi komi enjerihoi itipho otipipatihoi
nini komi nehi otipipatihonini Jonhonisaapihi
neti natausaasihoi nasati piwaha kima
kandataase. ² Aih nini Jonhonini saiwa
nahatewa mmoniti atindi nehohiwaiwaapi nini
ausaati Autaahaatihomi piwaha akithaare ndi
kandaato. Aindi ami nini Jisaasihopi komi
piwaha ningi kandati nanisisiha akithaare
ndi ausaati kandaato. ³ Kima piwima nini

atindi neti ausaati kandi jɪpatɪpiyohɪma isɪhiya awɪtohiyɪhiya maaritɪwɪse amɪ kiyaisɪ Autaahaatɪho gaahatɪ kawitaiso. Iyataatɪ amɪ kiya awɪtisaihɪ isɪhiya usa pɪwɪha kɪmɪka atiwi nepɪ japepihɪrohiyɪhiya maaritɪwɪse amɪ kiyaisɪ Autaahaatɪho gaahatɪ kawitaiso. Sandɪ apaapɪmaato amɪ wɪndɪ otɪhɪmetanɪhɪ kɪmaiwa katiwɪmaiwa nahatewa noaipaitandɪha asisɪha aimɪ detɪtɪhɪto.

Jonɪho Isɪhiya Aunahɪpa 7 Kaiwɪhaiwaara Bimohiyɪhiyaapɪ Pɪwɪha Jɪpatɪpiya Nusoaasataise

⁴ Nɪnɪ Jonɪhonɪnɪ sahɪ Autaahaatɪhomɪ isɪhiyaatɪ aunahɪpɪhaiwa ikwɪ wihɪtɪrɪtɪhɪ wihɪnɪramɪ yahurɪtahaiwa 7 kiyahaiwaara yapɪpatɪ Pɪropinjɪhandɪ Esiyaahanda bimohiyɪhiyaatapɪ utɪpɪho kɪmo nusoaasataayo. Autaahaatɪho aimɪ aimehuraunɪ amɪ wanɪ kɪmuraunɪ bimaamɪ napsɪho amɪ ipotɪ ipotɪsangisɪ konɪhɪ bimaamɪ nutandɪho sangisɪ gaahatɪ kasisatɪ netɪ watɪpɪsamatɪ amɪ samɪ maarɪho ambɪpatɪ netɪ napaisaatisamane. Iyataatɪ amɪ Autaahaatɪho bimimbɪpɪhɪ komɪ itɪpɪho ikwɪ wihɪtɪrɪtɪhɪ wihɪnɪramɪ yahurɪtaho 7 kiyaho yamɪhapataatɪhɪ Autaahaatɪhomɪ ndɪmaahomwaanɪ bitosɪhoaisangi amɪ sangi gaahatɪ kasisatɪ netɪ watɪpɪsamatɪ amɪ samɪ maarɪho ambɪpatɪ netɪ napaisaatisamane. ⁵ Amɪ Jisasɪ Kɪraisɪhoaisangi sangi gaahatɪ kasisatɪ samɪ maarɪho ambɪpatɪ netɪ napaisaatisamane. So Jisasɪ Kɪraisɪho Autaahaatɪhomɪ pɪwɪha nahata tɪtɪhɪ nga biyatɪ ausaati katatɪ amɪ anɪmwaahɪpatombɪ jɪhɪ namasatɪ nepasɪho amɪ kɪmɪko awaisawɪhiya kinɪhiya yapɪmbataapɪhɪ

jatohiy+hiyaamī Awaisīho Jīhoematatī kiyai iwinjatisīhore.

Amī kīmīko nyangi komī maarīho biyatī nanyinyahore. Maarīho nanyinyatī ko maipīhaiwaatīhapī nyangi nuwatī nanyamaatī amī ko sawahomī jītīpataahī nyamī maipīhaiwa nahatewa nenyamataise. ⁶ Iyatī ko nyangi netī Autaahaatīho nyainjatītandīhiyaanenyamataise. Iyatī amī komī Sapīho Autaahaatīhomī otīpīpatī nahataapa isīhiyaapī kawitīhaahiyaanīnī pīrisīhiyaanenyamataise. Amī nyahī komī otīpīpatī isīhiyaapī aunahīpatī newaatī kawitīhaawo. Iyaatī nyahī Jisasi Kīraisīhoai ambīpatī awaipatī numwītīhaawo amī ko ambīpatī awaipatī jinjapīhī jinjapīhī nepī nutando. Ko konīhī isīhiyaisunī kahapaamapīpa nahataapisunī iwinjatīmī notaise. Amī sandīhī Akīte! Akīte!

⁷ Jasawise! Awaisīho yamīhapataatīhīraapī tīwīpatisatī taatī napītaiso. Taatī nasonīhī isīhiya nahatiya kiyaamī ndīhaara iwinjaitaapo. Amī isīhiya koai yaawīhandī nunyawī tipī muhohiyīhiyaisangi iwinjaitaapo. Iyonīhī isīhiya yapīhī nahandaahiya kopī kiyai ipotīwausehonīhī waatī natīwī nepatīwī gwītaapo. Ye! akītīsī sīkīretī sīkaimatītaise!

⁸ Autaahaatīho Awaisīho sandaase: “Nīnī Naasonīnīhī Jīhonīnīndī amī nīnī Naasonīnīhī ipotīhonīnī bindataayo. Nīnī jīhī aimī bimaatī amī wanī bimaatī amī ipotī napītandīhonīne. Aindī nīnī watīpīhaiwa nahatewaisahonīne,” ndaase.

*Jon̄ho Utaaho K̄raisihomatiyahoi
Usonataise*

⁹ N̄in̄i Jon̄hon̄in̄i sam̄i naisohon̄in̄i nyah̄i
Jisaasihom̄ihiyaanimatot̄handa is̄ihiya
nyangi amb̄ipati maar̄iho yaas̄ihaiwa
nanyinyoh̄iwaiwaara sangisati maas̄indaayo.
Am̄i nyangi Autaahaat̄ho nyainjatih̄i
am̄i is̄ihiya yaas̄ihandi nanyinyauh̄ihandi
kandi kiyaan̄in̄ih̄i and̄ititaati bitop̄i
niyohiȳihiyaanam̄ihon̄ine. Saindi k̄imaiwaat̄ih̄i
sangisat̄itoh̄ihon̄ine. Is̄ihiya nep̄i yap̄ihon̄ji
mas̄ihon̄ji dur̄ih̄iram̄i ot̄ihaati ah̄etih̄ihon̄jaat̄ih̄i
ah̄inisawaayopo. Konjami amb̄ipati
Pat̄imosihande. Am̄i sand̄i sanisot̄imandi
apaap̄imaah̄e, am̄i Autaahaat̄ihom̄i
p̄w̄ihaap̄indiwun̄i am̄i Jisaasiho katati
kaiwaiwaap̄i n̄in̄i sand̄i ak̄ite nd̄i p̄w̄iha
ausaahon̄ih̄e. ¹⁰ Aih̄i Awais̄ihom̄i asis̄iheti*
Itip̄iho nis̄iheti waati nanoaipas̄ih̄i am̄i nis̄i
maar̄ihom̄i nd̄iha nanor̄ihaatataise. Aih̄i n̄in̄i
atisata nis̄i dawaataatap̄i p̄w̄iha wa waati
waap̄ih̄inat̄i kapapar̄ih̄iri gaatipatamatiyati
ganati noaipataise. ¹¹ Aih̄i ka p̄w̄iha n̄ingi
sandati kandataase. “Kinȳi sapa nahataapa
mmon̄ihingip̄ipa ut̄ip̄ihoat̄ih̄i j̄ipatīpaimb̄i
Autaahaat̄ihom̄i is̄ihiya aunah̄ip̄ihaiwa ikwi
wih̄it̄ir̄itih̄i wih̄in̄iram̄i yat̄imur̄itahaiwa 7
kiyahaiwaaraahiyaap̄i j̄ipatīpaime: Epesasi-
handaahiyaap̄i, Simer̄inaahandaahiyaap̄i,
Pekaamaam̄ihandaahiyaap̄i, Taiyatairaa-
handaahiyaap̄i, Sar̄itis̄ihandaahiyaap̄i,

* **1:10:** Sura Sandehuraap̄ise.

Piraterîpiyaahandaahiyaapi,† amî Reotesiyaa-handaahiyaapi jîpatîpaime,” ndataase.

12 Aihî nînî nepemaitîtî yapepataa-hamataindî utaaso diyaamahondise ndî jata sisîha raamîhandî wapa kapopî ahotatî mîhotindîtandî nimaatarîhatîma gorîhanda kaiwîhatîma 7 kiyahaiwa ahotihî mmonataayo. 13 Aihî saiwa sisîha ramîhandî mîhotindiwiimaiwaamî otîhapîhî Isîhiyaamî Saaho Jîhimatisîhomatiyaho notî nasayatî bitosîhî nînî iwinjataayo. Ko apotîhîrî utaarîhîrî mîhaatapî kirînîhî mîhaapî auhîrî atasîha nimbîmaasatî nipaatahore. Iyatî amî utîhîrî wîrî gorîhanda kaiwîhîrî tausandîhaapîhî wîsasanatî nipaatahore. 14 Iyatî amî komî mîtîho mîsisîha tîwîpatî kîhoepîhandamatiyatî apîpaahî kîhoepîtamahore. Iyataatî komî ndîha sisîhaamî tîhwîtîhîramatiyatî tîhwîtisahore. 15 Iyataatî amî komî auhîrî apîpaahî nausaatahîre ainîhîrî metorîhandî windî bîronjîhandî sisîha watîpîhaara tîhauhî yapîpatî ikwaatîpîho owetatî waatî biyatî nausaatîpatamatiyato. Iyatî amî komî pîwîha waapîhaatî taahaamaatamî norîhîrî nausîhaamatiyatî gandaase. 16 Iyatî amî komî ikwîrî gaatîhîra kaumbwaatî ikwî wîhîtîrîtîhî wîhînîhîramî yahurîtahaiwa 7 kiyatî isîwatataise. Aihî amî namatanaatî kosasaihîrî wîhîwihoaanî naitîpundahîrî komî maahomwaanîpî nasatî nimanatî ahondaise. Iyataatî amî komî ndîmaahomwaanî waatî

† 1:11: Kîmatî ambîpatî Piraterîpiyaahandamî tanyaaha siyate: naisîhiya maarîho namînawaayopo tatise.

nausaatataise ip̄iho waati ip̄indaati awaindi
nausaatipatamatiyato.

17 N̄inī saindī koai usonit̄imap̄i awaindī
yaindī komī auh̄irī atas̄ihaap̄ih̄ī t̄imahiyatī
napomataahonisamataindī ahondaayo. Aih̄ī ko
komī ikw̄irī gaat̄ih̄ira niwatī n̄ngi sandataase.
“K̄inȳī w̄indī yamaime. N̄inī j̄ihun̄ī ipotun̄ī
bimoh̄ihon̄ine. 18 Nisop̄ī mmon̄ime. N̄inī
j̄ihura napomatatī jap̄ih̄ī nepatī asohonimandī
kon̄in̄ih̄ī nasisoarī bindataayono Aindī
amī n̄inī asohon̄in̄ī kon̄in̄ih̄ī nasisoarī
bimoh̄ihon̄ine. Aindī amī n̄inī is̄ihiya
napw̄itaat̄iw̄ihandamun̄ī amī aunah̄ipatī is̄ihiya
aim̄ī napohiȳihiya nuw̄ī bimoh̄ipatamun̄ī kih̄irī
amī wat̄ip̄ihandī is̄iwatataayo. 19 Is̄ī amī
K̄inȳī k̄imba mmon̄ihinḡip̄imbaapī j̄ipatīpaim̄e.
Aim̄ī wan̄ī ahotimb̄ipaapun̄ī amī k̄imandamī
ipot̄ī noaipaitand̄hapa mmon̄ihinḡip̄imbaapī
ahoyapī j̄ipatīpaim̄e. 20 Kaumbwaatī 7 kiyahaatī
nis̄ī ikw̄ī gaat̄ih̄iretī ahotisaam̄imaatun̄ī
amī sis̄iha raam̄ihandī m̄ihotind̄itand̄ihaiwa
gor̄ihanda kaiw̄ihaiwa 7 kiyahaiwaun̄ī
mmon̄ihinḡiw̄imaiwaamī tanyaaha siyate.
Kaumbwaatī 7 kiyamaiwa enjer̄ihiya is̄ihiya
aunah̄ipa 7 kiyahataahiyai iwinjasot̄ihandapī
sand̄ī nam̄ihanate. O amī sis̄iha raam̄ihandī
7 kiyahaiwa m̄ihotind̄ind̄imandī is̄ihiya
aunah̄ipatī 7 kiyahaiwaaraahiyaape,” ndataase.

2

*Autaahaat̄ihomī Is̄ihiya Epesaasihan-
daahiyaapī P̄iw̄ha Notaise*

1 “Isihiya Kiraisihopi gwunyaahohiyihiya Epesaasihandaahiyai winjatisiho itipihon enjerihopi kinyi jipatipame. Piwaha siyahaapito. ‘Nini nisi ikwiri gaathirailhoanji kaumbwaati ikwi wihitirihih wihinirami yahuritahaiwa 7 kaindihaiwa isitihonine. Aindi ami nini sisaha raamihandi gorihanda kaiwhandi ikwi wihitirihih wihinirami yahuritahaiwa 7 kiyahaiwaami otihatihidaindi bitondaayo. Saindi nini bindataahonini piwaha kima kinyapi nusoasataayo. 2 Kinyi kaingiwaiwaapaahi aimi nini mmoniti neti gwinyaatihonine. Aindi ami kinyi dipiwaasanipi kaingiwaiwaapisangi aimi mmoniti gwinyaatihonine. Iyataati ami kinyi andititipi bitotapa isihiya usa saiwi maipihyaapi windi maarimitipihonitinihi gisoho. Iyataati ami isihiya siya gisihahitawaapo. “Nyangisangi Aposerhiyaane,” hitiwi jaiwitauhi ami kinyi kiyaisi nepi baimbi tipitapaapi usonapa kiya jaipitihyaatihih usonapaise. 3 Kinyi nisi ambipati anitimbihisihatinhi isihiya gisonawa kandapi ambipati yaasahaiwa nahinyauhhandi kandi kinyi kaiwaapi windi yamaimbi andititipi bitotapa kaiwa nepi otipipati pohimaimbi kaingitihandapaahi aimi gisoniti gwinyaatihonine.

4 Saimbi kainhandi kandi wonji kinyapi nini nitanataati piwaha sandi kahititandiyo. Kinyi wuwani namasapi nisapi ginunyaahingura sura ningisi maarho awaindihandi waati nanyinyapaise. O wani kimuraahi owetise. 5 Kinyi baimbi

gw̄inyaape. K̄inyī j̄hura gaahaiwa t̄it̄ihaiwa baimbī kiyapaise. O wan̄ī k̄imuraahī kinyī gaahaiwa kainḡiwaiwa namapī aimī t̄im̄haise. Is̄ī k̄inyī kaiwa namasis̄ī jap̄ih̄ī nepemaite. Aimb̄ī k̄inyī j̄h̄ī gaahaiwa kainḡip̄atamataimb̄ī kaime. O k̄inyī saimb̄ī kamaayapaapaahī n̄in̄ī gisaap̄ih̄ī nap̄it̄ī sis̄īha raam̄ihand̄ī sand̄ī kinyīhet̄ī ahotis̄īha kinyīhetap̄ī net̄ī nemaito. ⁶ Iyataat̄ī am̄ī k̄inyī gaahat̄ī kainḡip̄at̄ī siyapaise. Nikoraasihom̄īhiyaam̄ī kiyoh̄iwaiwaap̄ī k̄inyī w̄ind̄ī maar̄imit̄ip̄ih̄one. Aih̄ī am̄ī nisangi kom̄īhiyaam̄ī kiyoh̄iwaiwaap̄ī w̄ind̄ī maar̄imito.

⁷ Is̄ī utaaho atih̄risahos̄ī k̄ima piw̄ima It̄ip̄ih̄o Gaaho Autaahaat̄ihom̄ī is̄īhiya K̄raisihop̄ī ḡiwunyaahohiȳīhiyaap̄ī katis̄īha biyatī atisatī nene. Utaaho wo maapī yap̄ip̄atamb̄ihaiwa tiworisais̄ī tiwat̄ī ip̄ihatis̄ih̄o soais̄ī n̄in̄ī gaahone und̄it̄ī ipat̄ī as̄imat̄itaat̄iw̄ihatam̄ī yand̄ip̄ih̄o nann̄ime undisan̄ih̄ī nandaise. Sat̄ī ipit̄ī yam̄ihapataat̄ih̄ī Autaahaat̄ih̄o bimimb̄ip̄ih̄ī osaataat̄ī ahendaise, ’ ” ndat̄ī kandataase.

*Autaahaat̄ihom̄ī Is̄īhiya Aunah̄ipa
S̄imer̄inaahanda Bimohiȳīhiyaap̄ī Piw̄iha Notaise*

⁸ Utaaho k̄im̄iko j̄haat̄ī am̄ī sata kandataase. “K̄inyī baimbī is̄īhiya aunah̄ipatī S̄imer̄inaahanda bimohiȳīhiyaī iwinjatis̄ih̄o it̄ip̄ih̄o enjer̄ihop̄ī piw̄iha k̄ima j̄ip̄at̄ip̄aime. Sa piw̄a siyahaap̄ito. ‘N̄in̄ī ap̄ipaahī J̄himat̄it̄ī am̄ī ipotimat̄it̄ī bindataayo. N̄in̄ī j̄hura aim̄ī napotatī am̄ī jap̄ih̄ī nepatī asohonimat̄it̄ī bindataayo. Aih̄ī piw̄iha k̄ima kinyap̄ī nusoasataayo. ⁹ N̄in̄ī k̄inyī naan̄j̄haiwa kinyī

ambipati yaasihaiwa nehingiwaiwaapaahi aimi mmoniti gwinyaatihonine. Aindi ami kinyi kahapaamapipa apipaahi owehonitinhi aimi gisoho. Saimbi owehonitapaahandi kandi ami kinyi kahapaamapipa apipaahi asaketahone. Iyataati ami isihya siya gisi sisipihitiwi nyahi Judaahiyaane tohiyhiyaapaahi mmoniti gwinyaaho. Isiya siya titihi Judaahiyaamahe owetise Bwaasirihiramhiyaare. ¹⁰ Masi wonji bimambipi ambipati yaasahandi windi naitaise. Sandi yaasahandi nepapi yitaapimaahe owetise. Atime. Bwaasirihiri Kiramhiyai kaundonhi kiya sami usaatangisi nepi tisapi nasapuwitaapo. Sandi sangi jaiwaiwi nasisenwihaiwa kaitaapo kiya timihaitotwo. Saiwa naanjhaiwa ambipa yaasahaiwa asisaha neh ¹⁰ kiyahaiweti naitaapo. Saiwi naanjhaiwa newaahandi kandi Autaahaatihopi gwunyaahohitihandi windi namaamapi andititwi gwunyaapi nuwi napowaahuraatitando. Saisaihi ami nini asitimatitaatwihandi nawihomataindi wihoaanjhandi sangisi nasamito.

¹¹ Isi utaaho atihirisahosi kima piwima Itipho Gaaho Autaahaatihomi isihya Kiraishopi gwunyaahohiyhiyaapi katisaha biyati atisati nene. Isi ami utaaho wo maapi yapipatambihaiwa tiworisaisi kohimatati tiwati iphatisiho soaisi napwitaatwihandi kapihandi ² handi windi neti namausopisastaise. Apipaahi owetitaise ndataase.

Isihya Aunahipa Pegaamaamihandaahiyaapi

Piwaha Notaise

¹² Iyataati ami utaaho kimi ko sata kandataase. “Enjeriho isihya aunahipa Pegamamihandaahiyai iwinjatisiho itipho enjerihopi piwaha kima jipatipaime. Piwaha satipaha nusoase. Nin namatanaati kosasihanaati wih>wihoanapi nga otitati nga tipa kiyahanaati utarihanaati isitihonine. Nin saindi sanaati isitihonini piwaha kima kinyapi nusoasataayo. ¹³ Aunahipati sati kinyi bimingimatapaahi aimi nini mmoniti gwinyaatihonine. Sati aunahipita Bwaasirihiri bindataati isihyai winjatitandihate. Setihandi kandi kinyi nisi ambipati namaamapi anitimbisi ipi nisapi kinyi baimbi g'nunyaapaise. Aimbami utaaho Andipaasihoai tiwauhandi kandi kinyi nisapi g'nunyaahingitihandi windi namwaasapihone. Andipaasiho so nisapi biyati g'nunyaati ami nisi piwaha anusoahoai sapih Bwaasirihiri bindataati tiwauhi napotaise.

¹⁴ Siyataahandi kandi nini piwaha kimaiwa kinyapi nitandihaiwa sandi gi kahitandiyo. Sati aunahipati Pegamaamihanda isihya usa yaihya jihura Baaramihom kaipatamataiwi kaiwihya bindawaayopo. Jihura Baaramiho Baarakhoai satipi kaunde undati jaipitaha kaundih Isiraherihya nahatiyai kiyajunji nunjih ami kiya nandapa maahoipati autahaatihoh jaipitahopi tipitihwihapanunyah nanwi ami koho khaatisawi ambipati naminiwi timaamaitwi kaiwimaipihandaatihit mahiyawaayopo. ¹⁵ Isiwani ami kinyi aunahimatami otihatihit

sîkaiwîhiya Nikoraasihomîhiyaamîhîretî japepîhîrîwî kaiwîhiya bindawaayopo. ¹⁶ Isî kînyî baimbî japîhî nepemaite. O japîhî namepemaitapaapaahî nînî ketî napîtî siya isîhiyaîsî namatanaatî nisî maahomwaanî ahotinîmanaata titîmaito.

¹⁷ “Isî Utaaho atihîrisahosî kîma pîwîma Itîpîho Gaaho Autaahaatîhomî isîhiya Kîraisîhopî gîwunyaahohiyîhiyaapî katisîha biyatî atisatî nene. Utaaho wo nahataapa maapî yapîpatambîhaiwa komî tiworisaisî kohimatatî tiwatî ipîhatisîhoai nandapa bîretîhandî manaahandî noasandindîhandî nînî koai numwîto. Aindî amî nawîha wa kîhoepîha numwîto. Nawîha setî ambîpatî wanîhatî jîpatîpainsî numwîto. Nunyanîhî ambitî satapî isîhiya usa gîmaawunyaata namausesîpatîtaise nehî sawaho sa nawa nesîhohî gîwunyaatatî nusesîpatîtaise,” ndataase.

Pîwîha Isîhiya Aunahîpatî Taiyatairaahandaahapîhiyaapî Notaise

¹⁸ Aihî amî utaaho naasîko jîhaatî satatî kandataase. “Isîhiya aunahîpatî Taiyatairaahandaahanpîhiyai iwinjatisîho itîpîho enjerîhopî jîpatîpaime. Pîwîha kîma siyahaapîto: ‘Nînî Autaahaatîhomî Mwaahonî nisî ndîha sisîha waatî tîhataatî tîhwîtîhîrî waatî tîhwîtipatamatiyahaare. Iyataatî amî nisî auhîrisangîsî ainîhîrî metorîhandî bîronjîhandî sisîhaara tîhauhî ikwaatîpîho kipatî tîhatî owetatî biyatî waatî awaindîhandî nausaatîpatamatiyatî nausaatî bousamahîre. Aihî pîwîha kîma kinyapî nusoaasataayo.

19 N̄n̄i kinȳi kainḡw̄aiwa nahatewaapaahi aim̄i mmon̄iti gw̄inyaat̄hon̄ine. K̄inȳi nisap̄i ḡinunyaap̄i am̄i is̄ihiyai and̄it̄wiw̄itand̄ihat̄i kaim̄bi am̄i naan̄j̄haiwa nepaahand̄i kand̄i and̄it̄it̄ip̄i bitoh̄in̄h̄i ḡisot̄i gw̄inyaaho. K̄inȳi gaahaiwa j̄hura kainḡw̄aiwaahi nga noaipas̄ih̄i mmonataayo. O am̄i wan̄i k̄imura kainḡw̄imaiwaahi j̄h̄i kainḡw̄aiwai nusatip̄ihaap̄i waat̄i gaahaiwa kain̄h̄i noaipataise.

20 Saim̄bi k̄inȳi nga kain̄hand̄i kand̄i n̄n̄i p̄iw̄ha k̄ima kinyap̄i nitan̄t̄iha gi sand̄i kah̄it̄t̄andiyo. K̄inȳi k̄imaat̄i apopaat̄i Jeseper̄ihaati neh̄i iwinjahin̄h̄i kaat̄i ḡisat̄i maasi bindataise. Saat̄i apopaat̄i satat̄i 'N̄n̄i Autaahaat̄ihom̄i p̄iw̄ha atind̄i net̄i ausaahohaamaan̄ine,' tat̄i nis̄i ot̄ip̄ip̄at̄ihiyai jaiwundat̄i amb̄ip̄at̄i k̄iho k̄ihaatisaw̄i t̄imaamait̄taat̄iw̄hira kiyaunjat̄i am̄i autaahaat̄iho jaiwitahoai nandapa t̄h̄iw̄i nunyaw̄ihapa nandaat̄iw̄i kiyaunj̄haate.

21 Kaat̄i kaatam̄i kaiwaiwa namasis̄i jap̄ih̄i nepemait̄tand̄i neh̄i winjahon̄h̄i kaat̄i w̄ind̄i namepemaitat̄i kaat̄in̄h̄i kaiwa maip̄haiwa kiyat̄i bindataise. 22 Is̄i atime. N̄n̄i kaati timbipa wapa numw̄ito. Numwisan̄h̄i kaatam̄i amb̄ip̄at̄i waat̄i aungwohand̄i yaawat̄i n̄iw̄indaise. Iyon̄h̄i am̄i kaatisaw̄i amb̄ip̄at̄i nam̄in̄n̄iw̄i t̄imaamaihohiȳihiyaisangi naan̄at̄i yaaw̄hand̄i awaind̄ihand̄i numwisan̄h̄i nep̄i kiyaami amb̄ip̄at̄i waat̄i awaind̄ihand̄i yaawat̄i n̄iw̄indaise am̄i kiya Jeseper̄ihaatam̄i kaiwaiwa namasis̄i w̄ind̄i jap̄ih̄i namepemaitawaawaaho.

²³ Aindi ami kaatami mwaaya maatiyaisangi tiwisanɪhi napwɪtaapo. Saisanɪhi isɪhiya nahatiya usa nisapi ginunyaahohiyɪhiyaisangi mmonɪwɪ gwɪnyaawaawi satɪwɪ, 'Ko isɪhiyaami maarɪhoatɪhi ami kiyaami gwɪnyaahohɪwaiwa mmonahoe,' tɪwɪ mmonɪwɪ gwɪnyaitaatɪwo. Nɪnɪ sahi nɪnaasiyaatɪ wapa kiyohɪpɪpaapɪ ami kiyohɪrɪhɪrɪ kiretɪ mmonɪtɪ jatetinjatɪ nɪnaasiyaatangi wihoanɪhapa nasamɪto.

²⁴ Iyataatɪ ami isɪhiyaatɪ usaatɪ aunahɪpatɪ Taiyatairaahanda bimohiyɪhiyaate nɪnɪ sangisɪ sandɪ kasatataato. Sahi apopaatɪ saatami pɪwɪha wɪndɪ atɪwiwɪ kaatamɪhɪretɪ minjapepihɪropo. Aiwɪ ami isɪhiya katawaawi satɪwɪ 'Bwaasɪrɪhɪramɪ pɪwɪha wiwa noatɪhepɪ baahɪ noasandiwaiwo,' tohɪwaiwa sahi wɪndɪ atiwɪ mmonɪwɪ nepɪ gimunyaapɪhiyaate. Isɪ nɪnɪ sangisɪ naanɪsisɪhandɪ samɪhetɪ ahɪsisatɪ wɪndɪ namaasamɪto.

²⁵ Iyataahandɪ kandɪ sahi wanɪ isɪwasohɪpɪpa wɪndɪ namaamapɪ anɪtiwɪ kapaanɪhɪ isɪwatɪmɪ nuwɪ nɪnɪ napisanɪhuraatɪtande.

²⁶ Isɪ ami utaaho wo yapɪpatambɪhaiwa tiworisaisɪ kohimatatɪ tiwatɪ ipɪhatisamatɪ ami nisɪ gwɪnyaatɪ maaritohɪrɪhɪretɪ japepihɪratɪ notɪ nahataapa apɪpaahɪ owetɪtandɪhuraatonɪhɪ ami nɪnɪ ko isɪhiyaisɪ winjatɪtandɪ koaisɪ wandɪha ami watɪpɪhandɪ numwɪto.

²⁷ Saisanɪhi ko andɪtitatɪ watɪpɪtatɪ isɪhiyaisɪ iwinjaatɪ bimɪtaise. Winjaatɪ bindataatɪ maapɪ yapɪpatambɪhiya Autaahaatɪhomɪ isɪhiyai tipɪ ipɪhaitotɪwɪyohiyɪhiyai ko tiwatɪ ipɪhatisatɪ netɪ nosasɪtaise onɪha yapɪpatɪ naumbwɪnatɪ

nosasinati owetipatamatiyato. Ko otipipati kaitandihati numwitandi katohimati numwito ami Ap#ho Autaahaat#ho nin# otipipati kaitandihati ningi nan#mipatamataindo. ²⁸ Aindi ami nin# kaumbwaati nipaatihaati asisihaatihi biyati nausaatati t#hoasaamaati koaisi numwito. ²⁹ Isi utaaho atih#risahosi k#ma p#w#ma Itip#ho Gaaho Autaahaat#hom# is#hiya K#raisihopi g#wunyaahohiy#hiyaapi ausaati katis#ma biyati atisati nene.

3

Autaahaat#hom# Is#hiya Aunah#pat# Sar#tis#handaa#hiyaapi P#w#ha Notaise

¹ Utaaho k#m#ko p#w#ha ami j#haati satati kandataase. Aunah#pati Sar#tis#handaa is#hiya bimohiy#hiyai iwinjatis#ho itip#ho enjer#hop# k#ny# p#w#ha j#pat#paim# Sa p#w#ha k#ny# j#pat#paimb# nusoas#taap#ha siyahaap#to. Nin# Autaahaat#hom# itip#ho 7 kiyahoaisahon#ne. Aindi ami kaumbwaati 7 kiyahaati nin# is#watataayo. Aih# nin# kinyap# p#w#ha k#ma nusoasataayo. K#ny# kaing#waiwa nahatewaapaah# nin#h# aim# mmonit# gw#nyaat#hon#ne. Is#hiyaah# kinyap# katawaaw# ko aso#ematati nga bindataati ami kand# ko asoho bimind#handap# amb#patisaho bindataise t#w# katawaahand# kand# k#ny# aim# napomahise. ² K#ny# kiny# naap#pa namasis# jap#h# nepape. Nepap# K#ny# kaing#waiwa nahatewa w#nd# t#maamahiyati ahotimb#pa nep# jap#h# tit#hip# and#tip# kaime. Sand# kah#tot#mand# apaap#maato k#ny#

kaingiwaiwaami wapa nisi Autaahaatihomi ndiheti biyati gaahapa titihapa windi namwaipasihito. ³ Kinyi piwaha gaaha aimi atimbì nehingha ka japihi baimbi gwinyaapi isiwatapa piwaha katirihireti japepihiripi maipihaiwa namapi nepemaite. O ami kinyi naapi namasisi japihi namepemaitapaapaahi ninì keti kuraanhi ikohiya ikondaatiwi nasohiyihiyaamataindi gisaapihi napito. Iyataati kinyi nisi napitandihuraapi windi monipi windi gumunyaitaise.

⁴ Iyataahandi kandi ishiya usa yahonya, kiyaami uti apotihirisi windi nepi kimaamapihiya yaihiya Saritishanda bindawaayopo. Isiya siya gaahaiwa kaiwihyaare. Isi isiya siya apotihiri gaahapa kihoepihapa niyopi ningisawì maasi daiwi bimitaapo. ⁵ Isi ami utaaho wo nahataapa maapi yapipatambihaiwa komi tiworisaisi kohimatati tiwati ipihatisihoai apotihiri siri kihoepiri ninì neti kiyaamataindi koai niwisoti niwipaito. Aindi ami ninì komi ambipati utipihandi asitimatwi jinjapihi bimitaatiwihyaami ambipati ahotindihandaatihapi windi nahusaumwaamaito. Owetitaise. Aindi ami ninì komi ambipati nisi Apihomi ndihetuni ami komi itipihya otipipatihya enjerihiyaami ndiheti awusoaito. ⁶ Isi utaaho atihrisahosi kima piwama Itipihho Gaaho Autaahaatihomi ishiya Kiraisihopi gwunyaahoyihiyaapi ausaati katisima biyati atisati nene.

Isihiya Piraateripiyaahanda Bimohiyihiyaapi

Utipihonotaise

⁷ Utaaho kimiko piwaha jahaati satati kandaase. “Kinyi piwaha wiwa Autaahaatihomi ishiya aunahipati Piraateripiyaahanda bimohiyhiyai winjatisiho itipihonotaise enjerihopijipatipaime. Piwaha siyahaapito. ‘Nini apipaahi akitinini Autaahaatihomihaiwaahihinapaititi kaindihonine. Aindi ami nini Autaahaatihomihonini apipaahi akitihonine. Aindi nahataapa akithapaami tanyaahonine. Nini Daawitihomi kihiri isitihonine. Isi nini wapaami maasomwaanji nutosisanihi wo nga neti windi namaapuwitaise. Aindi ami nini wapaami maasomwaanji naputosisanihi wo nga neti kamwaanji windi nuwatimositaise.

⁸ Nini kinyi kaingiwaiwaahi nahatewa aimi mmonititi neti gwinyaatihonine. Isi atime! Nini kinyapi kinyi ndimaahomwaanji maasomwaanji nutosonihi nundataise. Isi utaaho wo nga neti japihi windi namaapuwitaise. Kinyi kinyi watipihandi anditititaapihandi maipihonji ahingisetihi nini aimi gisoniti gwinyaaho. Iyataahandi kandi kinyi nisi piwaha atimbi niwatipi ami baimbi japepihiripi ami kinyi nisi ambipati windi nepi namaanoaasise.

⁹ Ishiya siya satwi nyahi titihi Judaahiyaanini Autaahaatihomihiyaanine tohiyhiya siya jaiwihitawaatopo. Kiya Bwaasirihiramhiyaaso. Isi atime! Nini kiyaisi neti nandusoaasisanihi kiya napiwu kinyihinini kinyi auhirapihini napiwu atotipiwesitaapo. Iyonihi kiya nisapi satwi saiwi ko Autaahaatihonotaise jisaasiho kiyaisi maarihonotaise nunyihi ami maarihonotaise wuwuwitaise

tīwī mmonīwī nepī gwīnyaitaapo. ¹⁰ Kinyī nisi pīwīha baimbī atimbī nepī anītimbī japepīhīrīpī isīwatapaise. Pīwīha isīwatapaapī naanīhaiwa nangisenahaiwa noaipasīwaiwai andītitīpī bitotapa nepī ipīhatimbīmapaise. Isī amī nīngisangisī gisī ginjatītī anītindī giwatīto. Anītindī giwatisanīhī nasenahaiwa saiwa isīhiya yapīhī nahandaahiya nahatīyai nunjenatī nusoaipaitandīhaiwa gisaapīhī wīndī namangoaipaitando. ¹¹ Nīnī gisenda ketī kuraanīhī napīto. Isī kinyī isīwatingīwaiwa anītimbī isīwate. Amī kinyī pīraisihandī wihoanīhaiwa utaaho wo namanīndatī wīndī namangaito.

¹² Isī amī Utaaho wo nahataapa maapī yapīpatambīhaiwa komī tiworisaisī tiwatī ipīhatisamahonaahī nīnī koaisī netī yasīha mīhotīrīhīrematī mīhotīto ko noaipatī nisi Autaahaatīhomī aṇaṇamī yasīha watīpīhaimatītando. Saindī netī yasīhemasanīhī ko wīndī Autaahaatīhomī aṇīhandī namasi noaipatī namutaise. Apīpaahī owetītaise. Aindī amī nīnī komīhetī nisi Autaahaatīhomī ambīpatī jīpatīpīwindosīto. Aindī amī nisi Autaahaatīhomī aunahīpatamī ambīpatī komīhetī jīpatīpaindosīto aunahīpatī wanīhatī Jerusaremīhandī nisi Autaahaatīhoapīhī yamīhapataatīhapī namasi maapī noaatīpasīpato. Aindī amī nisi ambīpatī wanīhatisangi komīhetī jīpatīpaindosīto. ¹³ Isī utaaho atīhīrisahosī kīma pīwīma Itīpīho Gaaho Autaahaatīhomī isīhiya Kīraisīhopī gīwunyaahohiyīhiyaapī ausaatī katisīma biyatī

atisati nene.

*Kīraisihomī Isīhiya Aunahīpatī Reotesiyaa-
handaahiyaapī Utīpīho Notaise*

¹⁴ Utaaho kīmīko naasīko pīwīha satatī kandataase: “Kīnyī pīwīha wiwa isīhiya aunahīpatī Reotesiyaahanda bimohiyīhiyai winjatisīho itīpīho enjerīhopī jīpatīpaime. Iyataatī pīwīha sa siyahaapīto. “Nīnī Autaahaatīhomī pīwīhaapunī amī ipotī wapa kaitandī jīhī tīmanatī pīwīha watīpītātī wīsasisīhaapunī, ‘akīte,’ ndī kandīhonīnī tītīhī akītīhaamīhonīne. Aindī nīnī Autaahaatīhomī pīwīha nahata tītīhī nga bairidī ausaatī amī Autaahaatīhopī akītītīmbīpa ausaimanotīhonīne. Autaahaatīho nisīhetapī kahapaamapīpa nahataapa ahaimbīpaami tanyaahonīnī awaisīhonīnī pīwīha kīma kīnyapī nusoaasataayo. ¹⁵ Kīnyī kaingīwaiwa nahatewa nīnī aimī mmonītī gwīnyaatīhonīne. Kīnyī windī tahaŋahonīmetīpunī amī windī mbwahonīmetīnīhī nīnī aimī mmoho. Kīnyī tahaŋīpo amī mbwaapo saimbi bimītaapī nīnī maaritataayo. ¹⁶ Iyataahandī kandī kīnyī gotī masīhonjī tahaŋīpī dīhīmaatataise. Amī kīnyī windī tahaŋīpī amī windī mbīmwoahise. Kīnyī sainīhī nīnī gīsī nisī maahomwaaŋapī kwahīndī dautī noahīmaito. ¹⁷ Kīnyī satapaase: “Nīnī nawīho amī ikīpīpa apīpaahī asaketahonīne. Nīnī wapaapī wīndī nenoahīmeto,” tapaase. Satapaahandī kandī kīnyī apīpaahī mīmaipaimbī isaimbī bindapaise. Isīhiya usa nga kīnyapī kīyaamī

maariho asîpîhitaatîwîhamwaanî bindapaise. Kinyî apîpaahi ikîpîpa wapa owehonî amî kinyî ndîha niyotahonî amî somaahîhonî bindapaise. Saimbî bindapaahandî kandî nîni setahonîne tîpî kinyî kîwahonî sandapî wîndî motînîpî gîmunyaahise. ¹⁸ Aihî amî nîni gisî pîwîha kîma kinyî gwînyaitaapîha kahîtataato. Nisî gorîhandî sisîhaara tîhatî ikwaatîpîho wapa maipîhapa namîhatimbîpa tîhatî nemase. Isî nisî gorîhandî sandî nawîho naninyapî kinyî nepe, kinyî noaipapî wapa akîpîpa gaahapaisahonîtîtaapo. Aimbî amî apotîhîrî kîhoepîhîrî tîtîhî gaahîrî nepî niyope somaahîhonî bîmimisamîhî isîhiya wîndî maahisaisîhî wîndî mamaasîtando. Aimbî amî marasinîho ndîhaapîho nawîho naninyapî nepe. Nepî ndîhotî ahiyaposapî nga baimbî jaitaapo. ¹⁹ Amî nîni isîhiya usaisî maarîho nunyataataahi kiyaisî itîhundîtî kiyaamî kiyohîwaiwa netî tîtîhemwahonîne. Isî amî kinyî kîwahonî andîtîtîpî kinyî kaingîwaiwa nepî tîtîhematîpî kinyî maipîhaiwa kaingîwaiwa namasisî nepemaite. ²⁰ Atime! Nîni maasomwaanî bitondaatî taatî tîtî kwîtîwataayo. Isî utaaho wo nisî maahomwaanî atisataatî maasomwaanî nisapî nuhonaahi amî nîni nandaatî koaisatî maasî bîmîto. Koaisatî maasî nandapa nainjanîhî amî ko nîngisatî maasî nandapa nandaise. ²¹ Isî amî Utaaho wo nahataapa maapî yapîpatambîhaiwa komî tiworisaisî kohimatatî tiwatî ipîhatisataataahi ko nîngisatî yamîhapataatîhî nîni bîmohîpîpîhî maasî bîmîtaise. Siyatî nîni jîhura nisî tiworisaisî

titi ip̄hatind̄mahon̄ih̄i Ap̄ho n̄ingisi nan̄imaati kom̄i bimimb̄ip̄ih̄i ah̄inih̄i bimoh̄ip̄atamatiyat̄i bim̄taise. ²² Is̄i utaaho atih̄irisahosī k̄ima p̄w̄i ma It̄ip̄ho Gaaho Autaahaat̄ihom̄i is̄ihiya K̄iraisihop̄i ḡiwunyaahohiȳihiyaap̄i ausaat̄i kaundis̄i ma biyat̄i atisat̄i nene,” n̄dataase.

4

*Yam̄hapataat̄ih̄i Autaahaat̄ihop̄i
Ḡiwunyaahohiȳihiya Koai Mep̄i Autaahēp-
umawaayopo*

¹ Saiwa aim̄i mmonit̄i nam̄ihaatosat̄i ipot̄i jap̄ih̄i yapepataah̄imataindī jataat̄i yam̄hapataat̄ih̄i maasomwaan̄j̄i wamwaan̄j̄i nundih̄i mmonataayo. Aih̄i utaaho so n̄ingisi j̄ih̄i gaatat̄i kandis̄ihom̄i p̄w̄i ha naahutar̄ih̄ir̄i ot̄ip̄ho kapapar̄ih̄i ramat̄it̄at̄i p̄wandih̄i atisoh̄ih̄o satat̄i n̄ingisi k̄andataase. “K̄inȳi k̄imas̄in̄i nasaamane wiwa ipot̄i noaipaitand̄ihapaap̄i kah̄it̄it̄i nangis̄itaano,” n̄dataase. ² Aih̄i ket̄i kuraan̄ih̄i It̄ip̄ho Gaaho nasat̄i nis̄ihet̄i waat̄i n̄indot̄i nanoaipataise. Aih̄i nis̄i maar̄ihom̄i nd̄i ha nanor̄i haatataise. Aih̄i n̄in̄i yam̄hapataat̄ih̄i jataat̄i Autaahaat̄ihom̄i gw̄it̄ih̄o siya kin̄j̄ihand̄i ahotih̄i mmonataayo. Aih̄i ko gw̄it̄i hoas̄in̄i utaaho wo bindataise. ³ So utaasometap̄i nausaatind̄ihand̄i naw̄i ha wa ap̄ipaahī gaaha anaah̄i ha asisor̄i ha jes̄ipaaha biyat̄i nausaatahaas̄i kaamatiyat̄i nausaatataise. Iyat̄i am̄i naw̄i ha wa ap̄ipaahī gaaha anaah̄i ha amaten̄i ha kar̄ineriyan̄i haisangi nausaatataise. Aih̄i am̄i apaahor̄ih̄ir̄i w̄ir̄i koais̄i aun̄ihiyat̄i nes̄iwes̄iwat̄i otaatemat̄i

ahondaise. Sirî apaahorirî nawîha wa gaaha anaahîha asisorîha emererîha biyatî nausaatahaasi kaamatiyatî apîpaahî bosaasinatî nausaatataise.* ⁴ Aihî amî gwîtiho siyaahaiwa wiwa 24 kiyahaiwa Autaahaatîhomî gwîtiho siyaahandi otaatematî nesîwesîwatî ahondaise. Aihî amî kaiwa gwîtiho siyaasiwaasinî mîtihiya 24 kaiwîhiya bindawaayopo. Siya mîtihiya apotîhirî kîhoepîhirî utaarîhirî niyopîhiyaare. Aiwî amî kiya tingaatîha awaisawîhiya kinîhiya nipatohîhamatiyaha gorîhanda kaiwîha kiyaamî mîtihoaatîhî nipaatawaayopo. ⁵ Autaahaatîho awaisîhomî gwîtiho siyaahandî ahotimbîpîhî tiwîpatamî kînapîpa kînapaahoena nausainjîtihandî apîpaahî waatî nausaatatî bosaasinataise. Amî kîrîrutatî amî windî waatî gaatinjîhî atisataatî tiwîpatî asoatatî gandaase. Gwîtiho siyaahandî mandosihîhoanjî sisîha wiwa 7 kiyahaiwa tosihandî norîhirîramatiyahaiwa taatî tîhataise. Saiwa sisîmaiwa 7 kiyamaiwa Autaahaatîhomî itîpîhore. ⁶ Iyataatî amî Autaahaatîhomî gwîtiho siyaahandamî mandosihîhoanjî windî kapîhî ahondaise. Iyataatî sandî durîhirî awairîhirî apîpaahî saasanotahî gîraasihora kaiwîhirîramatiyatîhirî ahondaise. Aihî amî wapa asîtimatatî bimotî ahotimbîpa 4 kiyahapa Autaahaatîhomî gwîtiho otaatemapî wihoanjî waurî amî wihoanjî waurî bitotawaayopo.

* 4:3: Nawîmaiwa kîmaiwa nawîho awaisîhotahaiwa amî kaiwaapî isîhiyaamî maarîho apohîpatî nepandîwa turîmahiyahaiwa apîpaahî gaahaiwaare. Iyatî kaiwa Autaahaatîhomî nausaatindîhandapî nasooanataise.

Saiwa 4 kiyamaiwa ambîpatetî nahataapîpîhî gaamatî ndîhaahî mandosohihihoaanjî amî dawaataatunî ahetahaiwaare. ⁷ Aihî jîhandî wanîhandî asîtimatatî bimotî ahotîmî naindîhandî sandî pusiketîho awaisîho watîpîho raiyonîhandamatiyahande. Aihî amî kapîhandî 2 handî asîtimatatî bimotî ahotîmî naindîhandî maasapîho awaisîho kauho sapîhomatiyahande. Aihî amî kapîhandî 3 handî asîtimatatî bimotî ahotîmî naindîhandamî ndîmaahomwaanî utaahomî ndîmaahomwaanjamatiyahande. Aihî kapîhandî 4 handî asîtimatatî bimotî ahotîmî naindîhandî sandî boho autaahî otîpwîrîpwîrisatî daisîhomatiyahande. ⁸ Maurîmaurî asîtimatatî bimotî ahotîmî naiwîmaiwaamîhetî nînaasaindamîhetî ditîhaiwa ikwîrî naasairîtihî wîramî naasohîtaihaiwa 6 kiyatî ahetahaiwe. Aihî kaiwaamî ambîpatetî nahataapîpîhî ndîhaahî gaamatî ahendaise. Aihî amî kaiwaamî ditatotisangi ndîha ahendaise. Aihî saiwa apatîhunî otapîhaatunî nasisoari satîwî katawaatopo. “Awaisîho Autaahaatîho Nahatewaamî Watîpîhandisaho so Gaahore. So Gaaho Ainahîhore. So Gaaho Ainahîhore. So gaaho Ainahîhore. Aimapî bimaamî nasatî wanî bindataise. Amî ipotî ipotisangisî konîhî jinjapîhî bimaamî nutaise,” tîwî namaamîhaapî kaanîhî katîmî nowaayopo. ⁹ Saiwa asîtimatatî bimotî ahotiwîmaiwa utaaho awaisîho kinîho asîtimatîtaatîwîhandisaho konîhî nasisoari bimisîhopî waatî maaritawaayopo. Aiwî koaisî gaahonîsî gaare undîwî komî ambîpatî nepî mepî autaahepumawaayopo. Saiwa

maurîtihi maurîtihi asîtimatati bimoti
 ahotimî naiwîmaiwa nahateweti nasisoari
 saiwi kiyawaayopo. ¹⁰ Aihî amî sikuraahi
 mîtihiya 24 kaiwîhiya ko awaisîho kinîho
 gwîtiho siyaahandaasinî bimisîhomî ndîhetî
 timahiyawî atotîpîwesawî bindawaawî
 kopî gaapundawaayopo. Amî ko konîhi
 asoheomatati nasisoari bimisîhore. Aihî
 amî kiyaamî tingaatiha gorîhanda kaiwîha
 nipaatotîha nausohaapî ko awaisîho kinîhomî
 ndîhetî utatototî timîhauhi timahiyati ahotihî
 ko awaisîho kinîhopî satîwî aunîhîhîrî
 katawaatopo: ¹¹ “Awaisîhone kinyî nyami
 Autaahaatihone. Kinyî kahapaamapîpa
 nahataapaamî autaahi nîwaataati bindapaise.
 Amî isîhiya kinyapî nga maaritîwî kinyî
 ambîpati nangimaitaapo. Ambîpati nangimaapî
 kinyî watîpîhandamî otîtihi bimîtaapo.
 Sandî apaapîmaahê. Kinyî kahapaamapîpa
 kaimbî ahaingîhone. Kinyî gwînyaapî
 maaritingîrîhîretî kahapaamapîpa kaimbî
 ahainîhî noaipataise. Noaipati wani kîmaiwa
 ahondaise,” tîwî aunîhîhîrî katawaatopo.

5

Jonîho Utîpîhandî Namaasapîhandunî Sipîsipîho Sipîpîhohoisunî Usonataise

¹ Utaaho gwîtiho siyaahandaasinî bimisîhomî
 ikwîrî gaatihrîraihooanjî utîpîhandî wîndî
 ahotihî mmonataayo. Iyataati utîpîndî
 sandî napapotîmanîwî mmapîhande. Sandî
 utîpîndamî apapaahi jîpatîha ahotahande. Aiwî
 sandî utîpîndî anîtiwî kaapîpati kendorîhanda

7 kiyahaiwaara mmapi namasawihande.
 2 Aihī nīnī itipīho enjerīho watipīhoai iwinjahonīhī ko waapīhīta satatī kandaase. “Utaaho Gaaho diyaamahonīhī utipīho kīmo namaasapī kaapīpatī kendorīhandā anītiwī namasawī ahiyohīmo nawaapamati nesīpatī nupwiyaitaise tatī waapīhītātī kandaase. 3 Satatī katihīhandī kandī utaaho wo yamīhapataatīhī bimisīhoro yapīpataapīhī bimisīhoro amī yapīpatamī nyepepī bimisīhoro nga netī kandī utipīndī nupwiyaatī mīhatīhī jaitandī wo motīnatī owetise. 4 Nīnī jataatī utaaho wo netī sandī utipīndī nga nupwiyaatī amī mīhatīhī jatī mmondandīho owetihi nīnī maipaindī gotaayo. 5 Aihī mitīhiya 24 kaiwīhiyaamī wo satatī nīngisī kandataase. “Kīnyī wīndī gomaatīpī atime. Judaahomīhetapī namoyaatīmī nasohiyīhiyaamīhetapī noaipasīho Raiyonīmo isīhiyai iwinjatītandīho awaisīho Daawitīhoetapī noaipasīho awaisīho komī ambīpatī autaahī ahotisīho tiworisaisī kohimatatī tiwatī ipīhatisīho ko nawīhiyatī kaapīpatī kendorīhandī sepenī kiyahaiwaara utipīhandī namaasapī napapotīmanīwī namasotīhandī nga netī nesīpatī nupwiyaitaise,” ndataase.

6 Aihī Sipīsipīho sipīpīhoho bitosīhī nīnī iwinjatayo. Aihī ko aimī tiwauhī napohomatīyahore. Ko Autaahaatīhomī gwītīhomunī amī wapa maurī maurī asītimatatī nasisoari bimotī ahotiwauramunī otīhapīhī bitondaise. Aihī mitīhiya 24 kaiwīhiyaamī gwītīho siyaahandī koaisī otaatematī ahondaise.

Komi maasamaapihho 7 kiyate. Aihĩ ami komi ndiha 7 kiyati ahetahore. Saiwa ndiha 7 kiyamaiwa Autaahaatihomi itipihore. So itipihho 7 kiyamoaisi Autaahaatihho aimi yapihĩ nahandaahapi natausaasise. ⁷ Aihĩ ko Sipisipihho Sipipihoho noti utipihho so anitiwi namaasapi utaaho gwitihho siyaahandaasini bimisiho ikwiri gaatihiraihoanji ahotisiho sanoti netaise. ⁸ Ko utipihho so aimi nesihĩ wapa 4 kiyahapa asitimatati nasisoari ahotimbipauni ami mitihya 24 kaiwihyauni komi utatototi timahyawĩ atotipiwesawi ko Sipisipihho Sipipihohopi gaapundawaayopo. Aihĩ mitihya 24 kaiwihya nahatiya apwitihiri wiri gitaahandamatiyahiri ninaasohi isiwatawaayopo. Aiwĩ ami disihandi windi gorihanda kaiwihanduni isiwatawaayopo. Aiwĩ saiwa disiwaatihapi sitipati dipumanati wamainjotahati noaipataise. Sandi Autaahaatihomi isihyaami gaapipatapi namihanahaiwaare. ⁹ Aihĩ kiya aunihihiri wiri wanihiri satiwĩ katawaatopo: “Kinyi naasonihĩ kiwahonji nga nawihaimbi utipihho so anitiwi namaasapi kaapipati namasawi ahiyotihho nepi nupwiyaitaise. Sandi apaapimahe isihya gi tihwauhi napopaise. Tihwauhi napopaapi kinyi jitipataahi nunyanipi isihyaisi japihi numwaapaise Autaahaatihhoapihimaitaapo. Ye akite kinyi isihya nahatiya piwaha kiha kiha piwaatohiyihya ami ambipati kahatamatipetahiya ami yapipati nahatewaarahapihiyaisuni kinyi jitipati nunyanipi japihi numwaapaise. ¹⁰ Kiya Autaahaatihomi isihya

ko iwinjatitandihiyemataise. Iyati ami komi otipipati kawitaatwihya p̄risihiyemataise. Iyati kiya noaipapi Autaahaatihomi otipipipati kawiw̄ kiñihiyaimatw̄ isihiyai iwinjaaw̄ k̄maapi yap̄imbataap̄hi bim̄itaat̄wo,” t̄w̄ katawaatopo.

Mwaaho Sip̄sip̄hoai Maarit̄w̄ Mep̄ Autaahepumawaapo

¹¹ Aih̄ ami n̄n̄ j̄ap̄h̄i j̄ataati ami Autaahaatihomi otipipatihiya enjer̄hiya ap̄ipaahi taahiȳhiyaami maahomwaan̄i atisataayo. Siya enjer̄hiyaami nambaahand̄i miriyon̄i miriyon̄ihaiwa p̄h̄tati hand̄ireti kiyat̄tih̄i ami tiwat̄haati tausen̄ihaiwa p̄h̄itahaiwaatahiya kiñ̄ho Autaahaat̄ho bim̄imb̄ip̄ihuni ami wapa maur̄i maur̄i as̄timatati nasisoaari bimaami naimb̄ipaisuni ami mit̄hiya ²⁴ kaiw̄hiyaisuni nep̄i otaatemapi bitotawaayopo. ¹² Bitotawa kiya maahomwaan̄i naasaataat̄map̄i sat̄w̄i katawaatopo. “K̄imo Mwaaho Sip̄sip̄mo j̄hura tiwauhi napwis̄imo nga wand̄iha ami wapa gaahapa ik̄ip̄ipaamatiyati ami gw̄inyaitaatiw̄iha am̄it̄iha gaaha ami wat̄p̄hand̄i awaind̄hand̄i naitaise. Ko siyon̄h̄i is̄hiya nga koai nep̄i autaahi is̄wat̄w̄i ami mep̄i autaahepumapi ami amb̄ipati awaipati nunyaw̄i ami kop̄i kiya maarit̄taapo. (Aiw̄i koais̄i ‘k̄inyi gaahone gaare,’ und̄itaapo,” t̄w̄i konyah̄it̄w̄i waati katawaatopo.)

¹³ Aih̄ ami n̄n̄ kahapaamap̄ipa nahataapa ḡimunyainj̄ip̄ipa Autaahaat̄ho ahaimb̄ipaami

pîwaa haiwa atisataayo. Saiwa pîwaiwa kahapaamapîpa yamîhapataatîhunî amî yapîpataapîhunî amî yapîpatamî nyepupunî amî durîhîraatîhunî ahotiwaiwaamî pîwaa haiwaapîto. Kahapaamapîpa gîmunyainjîpîpa nahataapa nahataapîpîhî ahotiwaiwa waapîhîtîwî satawaatopo, “Kîmo Utaamo komî gwîtîho siyahandaasîni bindata isîhiyai iwinjatisîmoaisunî amî Mwaa ho Sipîsipîhoaisunî nyahî kindarisî gaahindaahisî gaare undohîwaiwaunî amî kindarisî ambîpati awaîpati nunyohîwaiwaunî amî kindarapî maarîtohîwaiwaunî amî kindarapî andîtîtohîwaiwaunî kindarî nga jinjapîhî nasîsoari nepîse,” tawaatopo.

¹⁴ Aihî amî wapa maurî maurî asîtimatîwî nasîsoari ahotîmî niyohîwaiwa satawaatopo. “Ye akîtisî tîtîhe,” tawaatopo. Aihî amî mîtîhiya 24 kaiwîhiya kapîhî bimohiyîhiya kindarapî atotîpîwesawî gaapundawaatopo.

6

Mwaa ho Sipîsipîho Kaapîpata Anîtiwî Kaapîwî Utîpîhoai Namasotîhandî Nawaapatî Nesîpataise

¹ Mwaa ho Sipîsipîho utîpîho wo anîtiwî 7 kaiwîhapîhî kaapîpata namasawî wîsasawî ahiyawîho netî isîwatataise. Netî isîwatata kaapîpati jîhati tîwaapatî nesîpataise. Nesîpasîhî wapa maurî maurî asîtimatîwî nasîsoari ahotîmî naiwaiwaamî windî pîwaatihî nîni atisataatî asoaahaamatîtati gandaase. Iyatî kandî satatî kandaase. “Kînyî

namme,” ndaase. ² Aihī amī nīnī japīhī jata maasapīho osihandī wīndī kīhoepīhandī winjataayo. Sandī osindaasīnī utaaho wo yasaihrī isīwaho kandaasīnī awītimatī bindataise. Aihī ko komī tiworisai kohimatī tiwatī ipīhatitandī koai jīhimatohiyīhiya awaisawīhiyaamī tingaatiha wa nunyawīhore. Aihī ko tiworīho kohimatī tiworisaisī tiwatī ipīhatitandīhoematī notī tiworisai kohimatī daahī tiwatī tunnatī yahwīnataise.

³ Aihī amī Mwaaho Sipīsipīho kaapīpatī kapīhatī utīpīhoai anītiwī namasawī wīsasopatī tīwaapatī nesīpataise. Aihī wapa kapīhī asītimatīwī nasisoari ahotīmī naiwaiwaamī wīndī kapīhandī 2 handī sandaase. “Kīnyī namme,” ndaase. ⁴ Satihī maasapīho osiho amatenīho noaipataise. Iyataatī utaaho so osisoaasīnī bimisoaisī watīpīhandī nunyawaayopo kīmaapī yapīpataapīhī asisīha gaaha napaindīhandī ahotihī isīhiya wīndī tīmūnīwī bimotīha nemaitando. Nemahonīhī isīhiya dopawī amī isīhiya usaisī siyīhiyaisī timaitaatīwo. Aihī ko satī otīpitī kaitandī koaisī namatanaatī awainanaatī kosasaihanaatī nunyawaayopo.

⁵ Aihī Sipīsipīho Sipīpīhoho kaapīpatī 3 hatī namasawī utīpīhoai wīsasopatī nesīpataise. Nesīpasīhī amī wapa asītimatī nasisoari bimaamī naimbīpaamī 3 handī sandaase: “Namme!” ndaase. Aihī amī nīnī japīhī jata maasapīho osiho asīhaho noaipasīhī iwinjataayo. Aihī ko osihoaasīnī awītimatī bimisīho sīkerīhandī komī ikwīraahī isīwahore.

⁶ Aihī nīnī wīndī atisataatī sandī utaaho wo

taati pīwaatihandamatiyahandi noaipasihī atisataayo. Sandi utaaho womi pīwīhaamatiyati noaipasitīndi wapa maurimauri asītimatati nasisoari bimiwaiwaami otīhatīhapi noaipataise. Sa pīwīha sataha noaipataise. “Kinyi numbwi kinyi otīpīpati kaime isīhiya nandapaapi nenoahītītaatiwo. Saisamīhi asīsiha naasaapi nawīho nehohīhora pīrawaaho onīha maipīhonjopi windisīhoaisangi amī konīho baarihandi onīha maipīhonya monyuri monja windisonyaisangi ko nawīho nunyawī naito. Siyapaahandi kandi kinyi ipati oripīhatuni amī ipati wainīhanduni nepī namopīsasīme,” daase.

⁷ Aihī Mwaaho Sipīsipīho Sīpīpīhoho kaapīpati 4 hatī namasawī anītiwī utīpīho wīsasopati tīwaapati nesīpataise. Aihī wapa maurimauri asītimatati bimaami naiwaiwaami 4 handi satati kandaase: “Kinyi namme,” ndaase. ⁸ Satihī nīnī japihī jata osihandi wīndi ikīrotati asīsorīhandi noaipasihī iwinjataayo. Aihī kandaasīnī utaaho wo awītīmatati bindataise. Iyataati utaaso osīhoasīnī awītīmatati bimisīhomī ambīpati isīhiya napohītīhandamīhore. Aihī isīhiya napohiyīhiya nuwī bimohīpati aunahīpati isīhiya napwītīatīwīhandi nīwīpinjai taati nasataise. Aihī kurisī watīpīhandi nunyawaayopo kurī yapīpatambīhiyaisī nepī maurīmauraapīhīmapī nepī ahoaimī tipītapaitaatiwo. Tipītapaapi ahoaimosamī kaiwa wīndi naasaindīhī isīhiya bimohiyīhiyai timasaihi kiya napwītīatīwo. Ko namatanaati

kosasaihanaata isihya siyihyai tiwitaatiwo. Iyati ami ko jarho aungwohandi nusoasisaihi isihya jarhopi napwitaatiwo. Iyati ami ko timbipa aungwohandi nusoasonihi kapa noti isihya timbipa nepi napwitaatiwo. Iyati ami ko suhi maasapiho kohasipiho ainjhipipa yapipatambihapai neti isihyaamihetemat nusoasonihi kapa neti isihyai ikoti tiwonhi kiya isihya napwitaatiwo.

⁹ Aih Mwaaho Sipisipihho Sipipihoho kaapipati 5 hati anitiwi namasawi utipihho wisasopati tiwaapati nesipataise. Siyati nesipasih isihya napohiyihyaami maarho aritaahandami yatih otih bimauhi winjataayo. Siya isiya jihura Autaahaathomi piwaha anitiwi isiwatawa piwaha ka ausaapi isihyai kaundauhi kandapi tiworisa tiwauhi napohiyihyaami maarhore.

¹⁰ Napohiyihyaami maarho waati kaahaata satati kandaase: "Nahataapaami Awaisihonj Kinihone, kinyi gaahaiwa titihaiwaahih napaitipi nasisoari kaimbihone. Kinyi titih nga ainahihonj bimaapihone. Kinyi kaingiwaiwa apipaah titih gaahaiwaare. Nyah napitiyaahaiwaara jatimi nutihaawe kinyi isihya yapimbatambihyai kiyaami kiyohiwaiwaapi sahi saiwi saiwi kaiwhiyaate undipi nepi tipitapaitaapihuraapo? Aimb nyami jitiipati nepi nanyuhaahotihandapi wihoanhandi kiyaisi numwitaapihuraapo?" tawaatopo. ¹¹ Aih kiya ninaasiyaisi apotihiri utarihiri kihoeiphiri nunyawaayopo. Nunyaw kiya saundawaatopo: "Sahi

nehĩ masĩhonjĩ ikĩnĩwĩ jatĩwĩse, tiworisa isĩhiya maasĩ otĩpĩpatĩ kiyohiyĩhiyaisunĩ amĩ samĩ naisĩhiya samataiwĩ Jisaasihopĩ gĩwunyaahohiyĩhiyai tiwisaihiĩ napwisaihapo amĩ sangi tisawauhiĩ napohĩpatamataiwo. Isĩhiya tiwisaihiĩ napwĩtaatĩwĩhiyaamĩ nambaahandiĩ Autaahaatĩho aimĩ mmonatĩ netĩ gwĩnyaase. Isĩ tiworisa isiya siyaisĩ tipi owemasaihiĩhura sangi tisapĩ samĩ jĩtĩpatĩ nepĩ nasuhoahotĩhandapaahiĩ Autaahaatĩho wihoaanjĩhandĩ numwĩtaise.

¹² Aihĩ Mwaaho Sipĩsipĩho Sipĩpĩhoho kaapĩpatĩ 6 hatiĩ utĩpĩhoai namasawĩ namaasahopatiĩ tĩwaapatĩ nesĩpataise. Aihĩ amĩ nĩnĩ japĩhiĩ jata ipĩpatĩpatĩ awaipatiĩ yapĩpataapĩhiĩ noaipatiĩ ipĩpatĩpinjĩhiĩ mmonataayo. Aihĩ amĩ ipĩho noaipatiĩ apĩpaahiĩ asahatiĩ tutipĩhandĩ ahondaise. Aihĩ amĩ waatĩhoaisangi noaipatiĩ apĩpaahiĩ amatenĩtatĩ jĩtĩpĩhandĩ ahondaise. ¹³ Aihĩ amĩ kaumbwaatiĩ autaahiĩ yamĩhapataatĩhiĩ ahotiwaiwa yapĩpataapĩhiĩ tĩmahiyataise mbĩpa watĩpĩhapa murihoai netĩ ahoaihiĩ yandĩpĩho sangĩho gwĩtĩpĩho nandĩndĩwipatamatiyato. ¹⁴ Aihĩ amĩ yamĩhapatisangi aimĩ naihiĩ owendaise. Siyatiĩ yutĩhĩrĩ nawopĩ ipesawĩ napapotĩmanĩwĩ ahiyohĩpatamatiyato. Aihĩ amĩ nahataapa sisĩhounĩ amĩ yapĩpatĩ masĩhonya durĩhĩrĩ otaatemasonya ahotimbĩpĩhiĩ namasisĩ wapĩhiĩ notaise. ¹⁵ Aihĩ yapĩpatambĩ awaisawĩhiya kinĩhiyaunĩ amĩ ambĩpatiĩ awaipatiĩ nepĩ bimohiyĩhiyaunĩ amĩ amihiya pwĩsĩpĩ yaipa kaiwĩ tunnĩwĩ yahwĩnohiyĩhiyaamĩ

tɪhaapundɪwɪ jɪhimatohiyɪhiyaunɪ ami ikɪpɪpa kahapaamapɪpa ami nawɪho asaketahiyaunɪ ami isɪhiya watɪpɪhiyaunɪ ami isɪhiya nawɪho wɪndɪ namepɪ nehɪ otɪpɪpatɪ kiyohiyɪhiyaunɪ nahatiya saiwaapɪ yanɪhɪmapɪ nuwɪ nawɪhaami jomaahɪpataatɪhunɪ ami nawɪha sisɪhoasɪnɪ ahetiɪhaiwaamɪhinɪ noaatawaayopo.

¹⁶ Nuwɪ noatɪwɪ bindawa nawɪha sisɪhopɪ satɪwɪ kaahaatawaatopo. “Nawɪmaaranɪ sisɪmonɪ nipepatɪpɪ naumbwɪndɪpɪ nyangisɪ nyataatime. Awaisɪho utaaho kɪnɪhomɪ siyaahandaasɪnɪ bimisɪhomɪ ndɪha nimbɪpupo. Saisamɪhɪ Mwaaho Sipɪsipɪho Sipɪpɪhoho komɪ awaindɪhandɪ apowindɪhandisatɪ nasatɪ nyangisɪ yaasɪhandɪ awaindɪhandɪ namaanyamɪtando. ¹⁷ Amɪ kindari isɪhiyaapɪ apowindɪhandɪ nepɪ ausaimanɪtaatɪmɪha asisɪha wanɪ aimɪ kɪma noaipataise ami kiya maipɪhaiwa kiyohɪwaiwaapɪ wihooanɪhandɪ maipɪhandɪ kiyai numwɪtaatɪmo. Isɪ ndɪnɪhɪ kindaramɪ watɪpɪhandɪ tipɪndamatɪ nga bimɪtaise?” tɪwɪ kaahaatawaatopo.

7

Autaahaatɪho Isɪhiya 144,000 Kaiwɪhiyai Nepɪ Namopɪsasɪndaatɪwɪ Netɪ Yandɪhematɪ Namɪhanataise

¹ Kɪmaiwa nahatewa aimɪ noaipatɪ owetiɪnɪnɪ jata enjerɪhiya itɪpɪhiya murɪmurɪ yapɪpatamɪ otasaahaasɪnɪ maingɪrainɪ wihɪwihooanɪ gotɪtɪpɪhaiwa (gotɪtɪpɪhaiwa (konaahaiwa)) 4 kiyahaiwaapɪhɪ enjerɪhiya 4 kaiwɪhiya kiyaamɪ ikwɪrɪ ikwɪsapaapanɪwɪ

bitohauhi iwinjataayo. Kiya enjerîhiya mbîpa mauri mauri itîpîmindandi tipîndîwî nimbîpupwî isîwatawaayopo. Saiwî kiya mbîpa isîwatawaayopo mbîpa saiwa waatî namaasataatî yapîpatî durîhîrî ipati nemaamaitando. ²⁻³ Aihî amî nînî jata amî enjerîho wo ipîho noaipasihioaanjîpî nasatî noaipasîhî iwinjataayo. Aihî ko Autaahaatîho isîhiya siya nisîhiye tatî namîhanatî kiyaamîhetî namasatosîtitandîhapa isîwahore Autaahaatîho konîhî nasisoari bimaamî naisîhomo. Aihî ko enjerîho waatî kaahaata enjerîhiya muri muri Autaahaatîho watîpîhandî nunyatî yapîpatisunî durîhîrisunî nepî nopîsasîtaatîmî natausaasisawîhiyai ko saundataase: “Sahî ketî yapîpatisunî durîhîrisunî ipatisunî nepî namopîsasîwise. Nyahî isîhiya nyamî Autaahaatîhomîhiya komî otîpîpatîhiyai jîhî ndîmaahomwaanî namîhana sîwîpatî makîhîrî ahîwisaatî owetanîhî sahî kaiwî kahapaamapîpai nepî nopîsasîtaatîwe,” tatî kaahandaase. ⁴ Aihî nînî isîhiya siya aimî nisîhiye tatî Autaahaatîho namîhainjawîhiyaamî nambaahandî ambîhîtauhi atisataayo. Isîhiya Isîraherîhiya nahatiyaamî otîhatîhapî 144,000 kaiwîhiyai namîhanawaayopo. ⁵ Aihî isîhiya Judaahoetapî namwiyaatohiyîhiyaamî 12,000 kaiwî namîhanîwî amî Rupenîhoetapî namwiyaatohiyîhiyaamî 12,000 kaiwî namîhanîwî amî Gaatîhoetapî namwiyaatohiyîhiyaamî 12,000 kaiwî namîhanawaayopo. ⁶ Aiwî amî Asaahoetapî namwiyaatohiyîhiyaamî

12,000 kaiwî namîhanîwî amî Napîtaarihoetapî namwiyaatohiyîhiyaamî 12,000 kaiwî namîhanîwî amî Manasehoetapî namwiyaatohiyîhiyaamî 12,000 kaiwî namîhanawaayopo. ⁷ Aiwî amî Simiyonîhoetapî namwiyaatohiyîhiyaamî 12,000 kaiwî namîhanîwî amî Ripaihoetapî namwiyaatohiyîhiyaamî 12,000 kaiwî namîhanîwî amî Isakaahoetapî namwiyaatohiyîhiyaamî 12,000 kaiwî namîhanawaayopo. ⁸ Aiwî amî Sipuronîhoetapî namwiyaatohiyîhiyaamî 12,000 kaiwî namîhanîwî amî Josepîhoetapî namwiyaatohiyîhiyaamî 12,000 kaiwî namîhanîwî amî Benjaminîhoetapî namwiyaatohiyîhiyaamî 12,000 kaiwî namîhanawaayopo. Isîmiya siyai Autaahaatîho aimî nisîhiye tati namîhanataise.

*Isîhiya Taahîtîhandî Autaahaatîhopî
Aunîhîhîrî Katîwî Gaapundîwî Koai Mepî
Autaahepumawaayopo*

⁹ Aihî amî saiwa saindî mmonîtosatî ipotî japîhî jata isîhiya apîpaahi taahîtîhandî ambîpatî owehandî isîhiya nga wîndî awîmîtîtaahetahandî ahoyanîwî bitohauhî iwinjataayo. Siya isîmiya kîhapîhî kîhapîhapîhiyaare. Iyataatî siya isiya yapîpatî nahatepataahapîhiyaare. Iyataatî amî nahatiya ambîpatî kahatamatîpetisawîhiyaamîhiyaare. Iyatî amî pîwîha nahataamîhiyaare. Kiya Awaisîho Kîñîhomî siyaahandamî ndîmaahomwaanî amî Mwaaho Sipîsipîho Sipîpîhohomî ndîhetunî bitotawaayopo. Aiwî kiya nahatiya apotîhîrî kîhoepîhîrî utaarîhîrî

niyopîhiyaare. Aiwî amî kiyaamî ikwîraahi totîpatî isîwîhiyaare. ¹⁰ Saiwî kiya bitotawa satîwî waatî waapîhitîwî katawaatopo: “Nyangisî japîhî nanyamaitandîhandamî watîpîhandî Autaahaatîho komî siyaahan-daasinî nasisoari bimisîhomîhandîtatî amî Mwaaho Sipîsipîho Sipîpîhohomîhandîtatî kindarî sawindarîmîhandê. Kindarî nyangisî japîhî nanyamaamaise,” tîwî katawaatopo.

¹¹ Aihî enjerîhiya nahatiya Awaisîho Kinîhomî siyaahandisî nepî otaatemapî bitotawaayopo. Aiwî amî mitîhiyaisunî amî wapa maurî maurî asîtimatî nasisoari ahotîmî naimbîpaisunî otaatemapî bitotawa siya kinîhandaihoanjî jatawa atotîpîwesawî ndîmaahomwaanî yapîpatetîmapî Autaahaatîhopî gaapundîwî koai mepî autaahepumawaayopo. ¹² Aiwî kiya kopî satîwî gaapundawaayopo: “Akîte! Nyahî nyamî Autaahaatîhopî kiyaanînihî maarîtimî nutîhaawo. Iyaatî komî ambîpatî awaipatapî ausaawa katîtîhaawo. Iyatî amî ko nahatewa amîtîha gaahaiwaisahore. Isî nyahî koaisî gaahone undîtîhaawo. Iyaatî amî nyahî koaisî newa mepî autaahepwaitîhaawo. Iyatî amî ko nahatewa watîpîhaiwaisahore. Akîte nahatewa komîhaiwaasî komîhetî ahêtimî notaise. Akîte,” tawaatopo.

Isîhiya Siyaamî Yaawindîhandî Aimî Owendaise

¹³ Aihî kapîhî yamîhapataatîhî mîtîhiyaimatîwî bimohiyîhiyaamî wo sata nîngisî sandatî nanisenataise: “Isîmiya kîmiya apotîhîrî kîhoepîmaiwa niyopî bitohohiyîmiya

diyaare? Aiwɪ amɪ kiya maahapɪhapɪ napɪwɪhiyaare?” ndatɪ nɪngisɪ nanɪsenataise. ¹⁴ Nanɪsesɪhɪ amɪ nɪnɪ koai wɪhoaanɪha saundataato: “awaisɪhɔne, kɪnyɪ kɪwahonɪ kiyaapɪ gwɪnyaapɪhɔne,” undataato. Aihɪ amɪ ko nɪngisɪ sata kandataase: “Isɪmiya kɪmiyai kiyaamɪ ambɪpatɪ yaawɪhaiwa apɪpaahɪ awaiwaiwa tiworisa nunyauhɪ nepɪ bimambɪwɪhiyaare. Bimambɪwɪhiyaasɪ Mwaaho Sipɪsipɪho Sipɪpɪhohomɪ jɪtɪpataahɪ kiyaamɪ apotɪhɪrɪ bausawɪmɪhauhɪ noaipatɪ kɪhoepɪhɪrɪndaise. ¹⁵ Aihɪ amɪ sandɪ kandapɪ kiya wanɪ Autaahaatɪho bimimbɪpɪhɪ komɪ ndɪmaahomwaanɪ bitotawa apatɪhunɪ amɪ otapɪhaatunɪ komɪ anɪtɪtɪhɪ koai mepɪ autaahepumawaayopo amɪ ko komɪ siyaahandaasɪnɪ bimisɪho kiyai netɪ ikwaasumanɪtando. ¹⁶ Ko siyatɪ kiyaisɪ ikwaasumanatɪ iwinjatɪnɪhɪ kiyaisɪ jahomumanatɪ amɪ waapohopɪ nausatɪ naahutarɪhɪrɪ awaumasatɪ amɪ kiyai ipɪho watɪpɪho wɪndɪ waatɪ tundatɪ ipɪmundɪtando. ¹⁷ Amɪ Mwaaho Sipɪsipɪ Sipɪpɪhoho Awaisɪhomɪ siya kɪnjɪhandamɪ otɪhapɪhɪ bitosɪho kiyaisɪ komɪ sipɪsipɪhonyematɪ iwinjatatɪ amɪ kiyai asɪtimatɪtaatɪwɪhandamɪ waapoho konɪhɪ nasisoarɪ noaamasɪhoapɪhɪ numwaasisomataise. Iyonɪhɪ amɪ Autaahaatɪho kiyaamɪ ndɪhotapɪ kwɪtipatɪ nahatepɪ nɪwindiwatɪ nɪwɪpipyaipaitaise.

8

Mwaaho Sipɪsipɪho Sipɪpɪhoho Kaapɪpatɪ 7

*Hati Namasawi Anitiwi Wisasopati Tiwaapati
Nesipataise*

¹ Mwaaho Sip̄sip̄ho Sip̄p̄ihoho kaap̄pati
7 hati utip̄ihoai anitiwi namaasapi wisasawi
ahiyot̄ho tiwaapati nesip̄asih̄ 30 minit̄handapi
yam̄hapataat̄hi wapa kir̄irupa namwaipati
ap̄paah̄ wat̄iminamataise. ² Aih̄ n̄n̄ jata
enjer̄hiya it̄p̄hiya 7 kaiw̄hiya Autaahaat̄ho
kom̄ nd̄maahomwaan̄masip̄p̄ih̄ bitohauh̄
am̄ kiyai usa kapapar̄h̄r̄ 7 kaiw̄h̄r̄ nunyauh̄
nehauh̄ iwinjataayo.

³ Aih̄ am̄ enjer̄ho wo nasat̄ ar̄taahandaasin̄
bitondaise. Ko nyaihand̄ p̄ret̄ho wo
gor̄handa kaiw̄ho koat̄h̄ pautahand̄
waamainjotahand̄ t̄hisaih̄ waamaind̄h̄r̄
noaipaitand̄hand̄ ahiyat̄ is̄wahore. Aih̄ koai
pautahand̄ p̄h̄t̄iw̄ waat̄ nunyawaayopo am̄
ko Autaahaat̄hom̄ is̄hiyaam̄ gaap̄patisat̄
net̄ t̄maamah̄wat̄ ar̄taahand̄ gor̄handa
kaiw̄handaasin̄ Awais̄ho siyaahandaasin̄
bindataat̄ mandosih̄hoan̄ t̄hat̄ koai
waamaindumwat̄ dipumanat̄ numw̄tando.

⁴ Aih̄ kand̄ pautahandam̄ biyat̄
waimainjotind̄handam̄ sit̄patun̄ am̄ is̄hiya
ḡwunyaahohiȳhiya gaap̄pati Autaahaat̄hop̄
gaapundoh̄patun̄ enjer̄hom̄ ikw̄raat̄hap̄
dosis̄ Autaahaat̄ho bimimb̄p̄h̄ kom̄
nd̄maahometet̄ niyataise. ⁵ Aih̄ ko enjer̄ho
nyaihand̄ p̄ret̄ho pautahand̄ koat̄h̄
t̄hot̄ho net̄ ar̄taahandaasin̄ap̄ sis̄ha
not̄ ko p̄ret̄hop̄ wiwatosat̄ am̄ m̄haap̄
yap̄pataap̄h̄ t̄mataise. T̄mas̄h̄ asoaaha
waat̄ aungwohand̄ nawatepw̄nat̄ ganand̄

kînapîpa kînapaahoena nausaatatî amî
ipîpatîpatî wîtî ipîpatîpinataise.

*Enserîhiya Jîhiya 4 Kaiwîhiya Kapaparîhîrî
Ipowaaayopo*

⁶ Aihî amî enjerîhiya 7 kaiwîhiya kapaparîhîrî
7 kaiwîhîrisahiyaasî kîrî ipoaitaatîwî nepî
tîmetawaayopo.

⁷ Enjerîho jîho kapaparîhîrî komîhîrî
iposîhî wipatî ndîhaisahatunî amî sisîhaunî
jîtîpatisatî ahoyatî tiwanauhîwa noaipasîhî
kaiwai yapîpataapîhî nepî nepîhowaayopo.
Iyauhî amî yapîpatî maurîmandemapî amî ipatî
maurîmandemapî tipatapaapî ahiyawîhandisî
yapîpatamî wîndî naasaindîhunî amî ipatamî
wîndî naasaindîhî sisîhaara tahamataise.
Aihî amî woyîha kîtarîhîrî asisorîhapaisangi
sisîhaara tîhamataise.

⁸ Aihî amî enjerîho kapîhî 2 ho
kapaparîhîrî komîhîrî iposîhî amî wapa
sisîho aungwohinjamatiyaho sisîhaara
taatî tîhîhîhoai kaisawî nepî durîhîrî
sorîwaraahandaatîhî yotawaayopo. ⁹ Aihî
durîhîrî sorîwaraahandî maurîmandemapî
awîtîwîhîrisî maurî ahotîhî mîrî naasairîhî
noaipatî jîtîpatimatataise. Aihî amî
durîhîraatîhî kahatamatîpetimbîpa maarisatî
ahoyatî notî nasayataimbîpa maurîmandemapî
tipîtapaapîhapaasî mauraapîhapa kiyatî
bimihî wîndî naasaindaapîhapa napotî
owendaise. Aihî amî kopuho awaiwaiwaisangi
maurîmandaapîhî tipîtapaapîhapaasî waurî
kiyatî ahotîhî wîndî naasaindaapîhaiwa netî
nosasinatî owendaise.

10 Aihî enjerîho kapîho 3 ho komî kapaparîhîrî iposîhî kaumbwaatî waatî apîpaahî awaisaamaatî sisîha tosihandamatiyatî tîhwîtîhîrisatî tîhwîtimî yamîhapataatîhapî yapîpataapîhî tîmahiyataise. Iyatî waapîhaatunî amî waapoho yapîpataatîhapî mwîtitutatî noasîhounî maurîmandemapî tipîtapaapîhaiwaasî waurî kiyatî ahotîhî wîndî naasaindaapîhaiwaatîhî gaamatî kaumbwaatî tîmahiyataise. 11 Saatî kaumbwaatamî ambîpatî Marasinîho Ikonahoe tîwîhaate. Aihî waapîhaatî awaiwai amî waapoho mwîtitutatî noaamasîho 3 haiwetî kaumbwaatî saatî tîmahiyatî kaiwai netî marasinîho ikonahoemataise. Aihî isîhiya waapoho saiwa nanîwîmapî taahiyîhiya napowaayopo amî waapîho ikosîho onaapîpaamataiwî nanîwîmapo.

12 Aihî enjerîho 4 ho komî kapaparîhîrî iposîhî ipîhomunî waatîhomunî amî kaumbwaatamunî wihoaanjîhapa maurî mandaapîhî tipîtapaahohîpîpaamî wapa wihoaanjîhapa naasaindaapîhapa tîwaapatataise. Tîwaapatatî netî nopîsasinjîhî amî ipîhomunî waatîhomunî kaumbwaatamunî nausainjîtîhandî maurî mandemapî tipîtapaahohîtîhandî ipîhomunî amî waatîhomunî amî kambwaatamunî nausaatindîhandî wîndî naasaindîhî namusaatatî niyotatî asîhatataise. Aihî otapîhaatapî wîndî naasaindunî amî apatîhapî wîndî naasaindunî wîndî namusainje. Asîhatataise. Aihî yatîwaapîhandî nga ahondaise.

13 Aihɪ nɪnɪ jata boho wo awaisɪho yamɪhapatamɪ otɪhapɪhɪ otɪpwɪrɪpwɪrimɪ taatɪ naihɪ iwinjataayo. Iyatɪ ko taatɪ pɪrɪruti notaaho waapɪhɪtatɪ satihɪ atisataayo: “Ese nno! Isɪhiya Yapɪpataapɪhɪ bimohiyɪhiya nahatiya maipɪhandɪ apɪpaahɪ awaindɪhandɪ naitaapo. Maipɪhandɪ apɪpaahɪ awaindɪhandɪ nepɪ nopɪsasɪndaapo. Amɪ jɪhaatɪ enjerɪhiya wingwaasɪ murɪmo kingwaasamɪ kapaparɪhɪrɪ ipoaitaatɪwiyowo. Iposaihɪ naanɪtɪ yaawɪhaiwa apɪpaahɪ awaiwaiwa yapɪpataapɪhɪ isɪhiyaamɪhetɪ noaipaitaiso,” ndaase.

9

Enjerɪho 5 Ho Kapaparɪhɪrɪ Ipotaise

1 Aihɪ enjerɪho 5 ho komɪ kapaparɪhɪrɪ iposɪhɪ nɪnɪ kaumbwaatɪ jɪhɪ aimɪ mɪhaatɪ yamɪhapataatɪhapɪ yapɪpataapɪhɪ tɪmahiyatɪ ahotisaamaati iwinjataayo. Ahotihɪ kaati anɪmwaahɪpatɪ apɪpaahɪ utaarɪhatɪ tongɪhatɪ tapotaaha owehatamɪ maahomwaanɪ netɪ nisapuwatɪ napusɪtɪhandamɪ kihɪrɪ nunyauhɪ nɪnɪ iwinjataayo. 2 Aihɪ kaatɪ anɪmwaahɪpatɪ tongɪhatɪ tapotaaha owehatamɪ maahomwaanɪ nisapuwatɪ napundindɪhandɪ nuwamasɪhɪ katamɪ maahomwaanɪpɪ sitɪpatɪ noaipataise sisɪha apɪpaahɪ awaisɪha watɪpɪha tɪhoapɪ wapa ainɪhɪrɪ tɪhauhɪ sitɪpatɪ mwɪtɪtutatɪ noaipasɪpatamatiyato. Iyatɪ satɪ sitɪpitɪ ipɪhoaisunɪ amɪ yamɪhapatisunɪ netɪ namaasasɪhɪ amɪ ipɪho yamɪhapatɪ noaipatɪ asɪhatamataise. 3 Aihɪ wapa kupwɪrɪho

tapaatɪpɪhomɪyahapa kati sɪtɪmataatɪhapɪ noaipasi yapɪpataapɪhɪ notaise. Aihɪ kapa tapaatɪpɪhomɪ watɪpɪhandɪ akosɪho yapɪpatambɪhomɪ watɪpɪhandɪ isɪhiyai ikwihɪ yawindɪhandamɪyahandɪ koai nunyauhɪ nehore. ⁴ Aihɪ kiya saiwa kupwɪrɪ tapaatɪpɪhoai sapa kitarɪhɪrɪ woyɪha tandɪpɪho amɪ nahatapa wapa usɪpaipati asisorɪhapa amɪ ipati yapɪpataapɪhɪ nawati ahetimbɪpai wɪndɪ nepɪ namopɪsasɪtaatɪwɪ kaundawaatopo. Amɪ nehɪ isɪhiya kiyaamɪ ndɪmaahomwaanɪ amɪtetetɪ Autaahaatɪhomɪ sɪwɪpati makɪhɪrɪ namaamasandahiyaisaahɪhɪ yaawɪhandɪ numwɪtaatɪwɪ kaundawaatopo. ⁵ Iyataatɪ kiya isiyai wɪndɪ siyɪhiyai tɪmapɪ nehɪ waatɪho 5 kiyahopɪ tapaatɪpɪho yaawɪhandɪ awaɪndɪhandɪ numwɪtaatɪwɪ kaundawaatopo. Iyataatɪ isiya siyai tapaatɪpɪho yaawɪhandɪ numwindɪhandɪ akoso isɪhiyai ikwihɪ apɪpaahi waati yaawa nɪwɪnahandɪ ese no no tɪwɪ gwɪwɪ nehotoapatamɪyahandɪ nunyataise. ⁶ Iyonɪhɪ sura asisɪha saiwetɪ isɪhiya napwɪtaatɪwɪhandapɪ pɪhɪtɪwɪ gwɪnyaawaahandɪ kandɪ kiya wɪndɪ namwaapwɪtaapo. Aiwɪ kiya napwɪtaatɪwɪ gwɪnyamawaahandɪ napwɪtaatɪwɪhandɪ kiyai wɪndɪ namausoaipaitaise. Apɪpaahi owetɪtaise. ⁷ Iyataatɪ saiwa tapaatɪpɪwaamɪ noaipahohɪrɪhɪretɪ osihaiwa pwɪsɪpati awaɪndɪhandɪ wohandɪ tundaatɪwɪ nepɪ tɪmanɪhohɪrɪhɪretamataiwɪ noaipawaayopo. Kaiwaamɪ mɪtɪhoatɪhɪ awaisawɪhiyaamɪ tingaatɪha gorɪhanda kaiwɪhaiwaamɪyahaiwa ahetahiyaare. Aiwɪ kaiwaamɪ ndɪmaahomwaanɪ

isîhiyaamî ndîmaahomwaanamatetahiyaare.
 8 Aiwî amî kaiwaamî mîsîsîha asîhiyaamî
 mîsîsîhaamatîyatî utaarîhaare. Iyataatî
 kaiwaamî mangîrî pusiketîho ainjîhîho
 raiyonîhandamatîyahîre. 9 Iyataatî kaiwa
 tapaatîpîhaiwaamî gwîsîha kirîwîpatamî
 yapasîha yaipatî pwîsîpatî tipîraitandî
 nimbîmaasapî ainîhîrî kapaahîrî nipaa-
 tohîpatamatîyahapaisahiyaare. Iyataatî
 kapaamî ditatî gaatinjîtîhandî kaarisihaiwa
 osîhandî pwîsîpatî wohandapî aisi ñutihî naihî
 gaatinjîtîhandamatîyatî ganataase. 10 Iyataatî
 kaiwa tapaatîpiwaamî nawitîhohî akosîhomî
 nawitîho isîhiyai muwatî ikwîtandî apîpaahî
 mwîtîhomatîyahore. Kaiwaamî nawitîhoetî
 watîpîhandî sisîhamatîyahandî isîhiyai waatîho
 5 kiyahoetî muwatî ikwonîhî yaawîtandîhandî
 ahondaise. 11 Kaiwa tapaatîpiwa kaiwaamî
 awaisîho mîtîho kinîhoaisawîhiyaare. So
 kiyaamî awaisîho kinîho satî anîmwaahîpatî
 utaarîhandî tongîhatî tapotaha owehatamî
 enjerîhore. Pîwîha Ipiruhaara so enjeromî
 ambîpatî Apadonîhore. Iyataatî amî pîwîha
 Girikîhaara kopî katawaawî Aporiyonîhore
 tawaatopo.*

12 Maîpîhandî naanjîhandî jîhapîhandî aimî
 noaipatî owetatî namîhaataise. Aihî waurî
 yatîwî naanjîhaurî maîpîhaurî sangî noaipase.

13 Aihî enjerîho 6 ho komî kapaparîhîrî
 iposîhî maasamahîpo komîhandî 4 kiyahaiwa

* 9:11: O amî nyamî pîwîhaara kopî sataatî Kahapaamapîpa
 Netî Nopîsasîtandîhore taatî ambîhîtîhîhaawe.

arîtaahandî gorîhandanda kaiwîhandamî
 gotîtipîhaiwa (gotîtipîhaiwa (konaahaiwa))
 4 kiyahaiwaapîhî Autaahaatîho komî
 ndîmaahomwaanîmasîpîpîhî ahotimbîpîhapî
 utaaho wo pîwîha pîwaatîhî nînî atisataayo.
 14 Iyataatî pîwa sa enjerîho 6 hoai satatî
 kaundataase. “Kînyî enjerîhiya 4 kaiwîhiya
 waapîhaatî awaisaamaatî Yupîretîshaatetî nepî
 napuposohiyîhiyaisî nupusoase kiya noaipasi
 nuto,” undatî enjerîho 6 hoai kaundataase.
 15 Saundîhî ko kingwaasî enjerîhingwaasî
 4 kaiwîhingwaasî ipîhomî ndîha sîwîpatî
 suraapunî asîshîha suraapunî waatîho soetapunî
 amî kînaungwîha setapî nepî tîmanîwî
 napupwî isîwatohîngîngwaasî enjerîho
 nuwausoasataise. Aihî kingwaasî nuwî isîhiya
 nahatîyaisî nepî maurî mandaapîhemapî
 ahoyohiyîhiyaamî naasaindîhî mandî
 ahoyanohiyîhiya siyîhiyaisî timaitatîwo.
 16 Isîhiya pwîsîpî yaipatî kaiwî tunnîwî
 yahwînohiyîhiya maasapîho osihoasînî
 awîtimatîwî bimohiyîhiyaamî nambaahandî
 200 miriyonî kaiwîhiyaare tauhî nînî atisataayo.
 17 Aindî nînî osîhaiwa saiwaisî yapepataa-
 hamataindî kîmîretî usonataayo: isîhiya
 osihoasînî awîtimatîwî bimohiyîhiya kiyaamî
 kîrîwîpatotî ainîhîrî kapaahîrî sisîhamatîyatî
 amatenîtatî amî kwaanyapî sîtipîtatî amî
 sarîpaahandî ikîrotatî watîpîhaiwa isîhiya
 tîmwîpîhiyaamîhapa nîpaatîwîhiyaare. Iyataatî
 amî osîwaamî mîtîho pusiketîho ainîhîho
 raiyonîhandamî mîtîhomatîyahaiwaare.
 Aihî kaiwaamî maahomwaanîpî sisîha amî

sitiipati ami windi nawiha saripaahandi
 ikirotihandi sisaha waati awaindihandi
 dimaatati noaatati tihati tihwitiitandihandi
 noaipataise. ¹⁸ Saiwa apipaahi maipimaiwaari
 sisaha sitiipati ami windi nawiha saripaaha
 ikirotiindihandi osihandami maahomwaanopi
 noaipasiwaiwaaraahi isihiya nahatiyai
 mauri mandaapihemapi tipitapaapihandisi
 wauri kiyati ahotihi windaapihiya natahiya
 kiyaisinihi tiwati owemataise. ¹⁹ Ami
 saiwa osihaiwaami watipihandi isihiyai
 yaawihandi numwitandihandi mitihoetuni ami
 nawitihonetuni ahondaise. Kaiwaami nawitihoni
 akwiranihoni taahihomoni mitihomatiyahaiwa
 isihiyai yaawihandi numwitandihireto. Iyati
 osimaiwaami nawitihoni isihiyai yaawihandi
 nunyataise.

²⁰ Saiwa apipaahi maipimaiwa mauri manda
 isihiya Autaahaatihopi gimaawunyaahohiyihiya
 windi timaawisawihiyahahi ami kiyaami
 ikwiraahi autaahaatihoni jaipitahapa kaiwi kai-
 waisi nepi mepi autaahemwaahohipipaatihapi
 windi namepemitwi ami kapai windi
 ahosumwapu namaamahopo. Owetise.
 Maipihomoni itipihoni maipihapaami siwipati
 kiyaami autaahoemapi gorihandi siriwaahandi
 bironjihandi nawiha ami ipati ndiha jati
 monati ami atihira wapa atihomisati ami windi
 dahomaayahapa kaiwi kapaapi gaapundiwi
 mepi autaahemahopipai windi namaamahopo.
²¹ Aihoni kiya isihiya usaisi timapi ami onaapi
 konosaha paasihiri kawiwoni isihiyai usihiyai
 asihiyai kihiyai kihiyaisawoni iripuniwoni ami

kiyaami ikopaisangi namapi namepemaitopo.
Owetise.

10

Enjerîho Jonîhoai Utîpîho Gwîharaaho Numwihî Ko Netî Nanataise

¹ Aihî amî nînî enjerîho apîpaahî watîpîho
wo komî ambîpati tiwîpataahî netî napapahatî
amî komî mîtihoaatihi apahorîhirî ahotaho
yamîhapataatihi raapî noaatîpati napihî
iwinjataayo. Komî ndîmaahomwaanî

ipîhomatiyatî nusaatatî amî komî auhatîmurî
sisîha tîhwîtihi waatî tîhwîtipatamatiyatî
tîhwîtisahore.

² So enjerîho komî
ikwîraahî utîpîhandî wîndî gwîharaahandî
napapotîmanîwî mmapîhandî isiwahore.
Sandî utîpî napapotîmanîwî mmapîndî
komî ikwîraatihî aimî nupwiyandîhande.
Aihî komî auhirî gaatihî durîhirî sapîpa
sorîwaraahandaatihî ahiyatî amî komî
auhirî konaamohî yapîpatetî itîpîwondaise.

³ Siyatî itîpîwatî bitondaatî ko pusiketîho
awaisîho timwîpîho raiyonîhandî konyahîtatî
gaatîpatamatiyatî waatî kaahandaase. Kandî
siyatî kaahaatihî asoaaha 7 kiyaha asoaandaase.

⁴ Saiwa asoaaha 7 kiyahaiwa asoaatatî
gaatatî namîhaasihî kaiwa pîwîha katisîha
netî nînî jîpatîpaitondiyonîhî utaaho womî
maahomwaanî yamîhapataatihî hapî pîwîha
gapîpa satatî noaipataise. “Kînyî asoaaha 7
kiyahaiwaamî pîwîha katihî atingîha nehî
kiyatî kînyî kîwahonyîhetî ahotane, wîndî
jîpatîmaime,” ndaase.

⁵ Aih̄i am̄i enjer̄iho dur̄ih̄iraatun̄i yap̄ip̄atetun̄i bitos̄ih̄i n̄in̄i winjahot̄iho kom̄i ikw̄ir̄i gaat̄ih̄ir̄i yam̄ihapataat̄ihemat̄i naimaat̄i ikw̄isapendaise.

⁶ Iyat̄i ko enjer̄iho Autaahaat̄iho yam̄ihapat̄i kiyat̄i am̄i kataat̄ih̄i nahataapa ahotimb̄ipa kiyat̄i ahiyat̄i am̄i yap̄ip̄at̄i kiyat̄i am̄i kataat̄ih̄i nahataapa ahotimb̄ipa kiyat̄i ahiyat̄i am̄i dur̄ih̄ir̄i awair̄ih̄ir̄i sap̄ipa kiyat̄i am̄i nahataapa kat̄ih̄i bimaat̄i ahotimb̄ipa kiyat̄i ahais̄iho kon̄ih̄i nasisoari bimaam̄i nais̄ihom̄i amb̄ipataahi wat̄ip̄itat̄i kandaase. Katat̄i ko enjer̄iho sandaase: “Asis̄iha wind̄i on̄ih̄i ot̄ih̄imet̄itaise.

⁷ Autaahaat̄iho wapa kaitand̄ihapaap̄i kom̄i ot̄ip̄ip̄atih̄iya kom̄i p̄w̄iha atiwi nep̄i kop̄i awusaahohiȳih̄iya p̄ropet̄ih̄iyai aim̄i kaundih̄i noasandiwaiwa enjer̄iho 7 ho kom̄i kapapar̄ih̄ir̄i ipohon̄ihura Autaahaat̄iho sawaho kaiwa net̄i ak̄iwaiwemaitaise,” ndaase.

⁸ Aih̄i j̄ih̄i utaaho wom̄i maahomwaan̄j̄i p̄w̄iha yam̄ihapataat̄ihap̄i p̄wandis̄iha ka j̄ihaat̄i n̄ingi satat̄i kandataase: “Kinȳi numbw̄i enjer̄iho dur̄ih̄iraat̄ihun̄i am̄i yap̄ip̄atetun̄i bitosom̄i ikw̄iraat̄ih̄i ut̄ip̄iho nupwiyaat̄i ahotis̄iho nepe,” ndataase. ⁹ Aih̄i n̄in̄i nund̄i enjer̄iho koai saundataato: “Kimand̄i ut̄ip̄imand̄i napapot̄iman̄inat̄i gw̄iharaamand̄i n̄ingis̄i naninye,” undataato.

Saundon̄ih̄i am̄i ko n̄ingi sandataase: “Kinȳi nep̄i nan̄ime. Nainjam̄ih̄i kinȳi gw̄is̄ihaat̄ihap̄i net̄i yaasat̄i nanḡindaase. O am̄i kinȳi maahomwaan̄j̄i ikisamaahi ap̄ipaami mwaahomatiyat̄i j̄ip̄ihitaise,” ndataase. ¹⁰ Satat̄i kandat̄i owetih̄i sand̄i ut̄ip̄i gw̄iharand̄i

napapot̄iman̄indind̄ind̄i n̄in̄i enjer̄iḥo kom̄i ikw̄iraat̄iḥap̄i net̄i nanataayo. Nan̄ihon̄iḥi nis̄i maahomwaaṅap̄i ap̄ipaam̄i mwaahomatiyat̄i j̄ip̄̄nisataise. J̄ip̄̄nisataahand̄i kand̄i aim̄i nand̄i nanaapw̄̄ton̄iḥura m̄iḥat̄iḥi nis̄i gw̄̄is̄iḥaat̄iḥap̄i net̄i nan̄inat̄i nan̄it̄imanat̄i yaasataise. ¹¹ Aih̄i kiya n̄ingis̄i sat̄iw̄i kandawaatopo: “K̄inȳi p̄̄w̄iḥa atimb̄i jap̄i nep̄i ausaape wapa is̄iḥiya yap̄̄iḥi nahatewaaaraahiyaisun̄i am̄i p̄̄w̄iḥa k̄iḥa k̄iḥa p̄̄w̄aatohiȳ̄hiyaisun̄i am̄i awaisaw̄̄hiya kin̄̄iḥiyaisun̄i maaw̄i nusoaipaitand̄iḥapaap̄i kaunde,” ndawaatopo.

11

Autaahaat̄iḥo Yahur̄i Wur̄i Kom̄i P̄w̄iḥa Kop̄i Awusaitaat̄im̄i Natausaasataise

¹ Aih̄i n̄in̄i ir̄iḥir̄i w̄̄r̄i kahapa wapaam̄i utaar̄itind̄iḥand̄i am̄i nuh̄itind̄iḥand̄i nam̄iḥandaat̄iw̄i naninyaw̄i sandawaatopo: “K̄inȳi namb̄i Autaahaat̄iḥom̄i aṅaṅun̄i am̄i ar̄itaahandun̄i am̄i kap̄iḥi gaapund̄iw̄i Autaahaat̄iḥoi mep̄i autaahepumahohiȳ̄hiyai nam̄iḥane,” ndawaatopo. ² Saimb̄i m̄iḥat̄iḥi aṅ̄it̄iḥi nam̄iḥan̄ip̄i aw̄itapaahand̄i kand̄i ipaahaap̄i maasap̄̄p̄iḥi is̄iḥiya Autaahaat̄iḥom̄i aṅ̄indi otaatemap̄i ahoyanop̄̄p̄iḥi wind̄i ir̄im̄ira namaamahan̄ime. Nam̄iḥaape. Am̄i sap̄̄iḥi is̄iḥiya Is̄iḥaher̄̄hiyaametohiȳ̄hiyai nunyauh̄iḥap̄̄his̄o. Nunyauh̄iḥap̄̄his̄i kiya nap̄̄w̄i waat̄iḥo taah̄iḥo 42 kiyahoet̄i Autaahaat̄iḥom̄i aunah̄ip̄ati taun̄iḥand̄i sandi nep̄i itipap̄i nop̄̄sas̄itaapo. ³ Iyon̄iḥi am̄i n̄in̄i utaahur̄i wur̄i nis̄i p̄̄w̄iḥa nanesihuri ka

anusaitaati+mi+ neti nandusaasito. Nandusaasati
 nisi watipi+handi kuri numwito nisi piwîha
 nisapi nepi anusaitaati+mo. Watipi+handi
 numwisani+hi kuri uti apoti+hi+ri maari+ho
 asipaiwi+ gwitaati+wîhi+ri isîhiyai nunjitaati+mi
 niyopi+ nisi piwîha nisapi anusaapi+ naisaihi+
 asisîhaiwa pihi+ti+ taahi+waiwa 1,260 kiyati
 sanawutaise. ⁴ Iyataati suri utaamuri saimbi
 ipati oripi+hatimurun+ ami sisîha ramîhandi
 kasini+ ahotitandi yanatîhaurî nimaatarîhaurunî
 ahetiwaiwaamataimî Awaisîho yapîhi+
 nahanda jatisîhomî ndîmaahomwaanî
 bitosurure. ⁵ Iyataati ami isîhiya tiworisa kuri
 tiwitaati+waisaihaahi kurami+ maahomwaanî
 sisîha noaipati+ kiyai neti tîhamaitaise. Iyati
 ami usa kuri mîmaipi+wîwi+ yaawîhandi
 numwitaati+wiyohiyîhiyaisangi sîri+ kîreti+
 kiyai sisîhaara tîhati+ napwitaati+we. ⁶ Aimi
 ami kuri Autaahaati+homî piwîha kopi+ nepi
 awusaasîwaiwa asisîhaiwetî wîndi wipati+
 wimaawitandi tîwipataati+hi nepi wipati+
 nisapuwitaati+mi watipi+handisahure. Aimi ami
 kuri waapi+haati nepi nepemaisaihi+ noaipati+
 jîti+patimatîtandi watipi+handisahure. Aimi
 ami kurami+ maariti+mi gwînyaasîri+hi+reti+
 japepihi+ri+mi wura wura wapa api+paahi+
 maipi+hapa kahatamatîpetahapa kaitaati+mi
 watipi+handisahure.

⁷ Kuri+ saimbi+ Autaahaati+homî piwîha
 isîhiyaapi+ti+mi+ha ausaapi+ owemasaihi+hura
 wîndi ainjîhi+ti+handi etaihi+ri tongîhi+ri wîndi
 niwipi+metahi+rombi+ noaipasîti+handi+ kuri
 neti+ kohematati+ tiwati+ ipîhatisati+ sururi

tiwamaitaise. ⁸ Iyon+h̄i kuram̄i amb̄ipatī aunah̄ipatī awaipatī neh̄i nam̄ihan̄iw̄i siw̄ipatī Sotom̄ihande Isip̄ihande toh̄ipatam̄i daihira kuram̄i Awais̄ihoai ip̄i tit̄ih̄i ataw̄ihatetī tip̄imandaapī tiwoh̄ip̄ip̄ih̄i ahot̄itaise. ⁹ Siyatī kuram̄i amb̄ipatī sap̄ih̄i asis̄iha mair̄i maatatī am̄i wa wihoaan̄j̄haapī ahotan̄h̄i is̄ihiya kahatamat̄ipetatī kahatamat̄iponjaw̄hiyaam̄i is̄ihiya am̄i p̄w̄iha k̄iha k̄iha p̄waatohiȳihiya yap̄ipatī nahatewaraahiya winjap̄i usondaapo. Aiw̄i kiya kuram̄i amb̄ipatī nep̄i anim̄waaah̄ipatop̄i noas̄itaat̄iw̄ihandap̄i poundon̄h̄i neh̄i kiyatī ahot̄itaise. ¹⁰ Iyon+h̄i is̄ihiya nahatiya yap̄ipataap̄ih̄i bimohiȳihiya kur̄i nga aim̄i napomaiso t̄iw̄i uson̄iw̄i maarit̄iw̄i aun̄ih̄ih̄ir̄i kat̄iw̄i nandapa awaimb̄ipa t̄ih̄iw̄i nan̄iw̄i kahapaamap̄ipa gaahapa kiyaam̄ihiyaisaw̄i wih̄iwihoaan̄j̄ nam̄indaapo. Sand̄i kiya maarit̄iw̄i kiyoh̄it̄imand̄i am̄i kur̄i kiyai p̄w̄iha nep̄i ausaapī kaund̄itaat̄im̄i poundihe am̄i kur̄i p̄w̄iha ausaasura is̄ihiya nahatiya yap̄ipatamb̄ihiyai amb̄ipatī waatī yaaw̄ihaiwa p̄w̄ihaara sis̄iha yaipataahamataim̄i tip̄i mupw̄i tip̄ihap̄i kawim̄i kaund̄imb̄im̄ihur̄itiho.

¹¹ Am̄i asis̄iha siyatī mair̄imaatih̄i wihoaan̄j̄haatih̄i aim̄i sanaih̄i Autaahaatih̄o kom̄i mb̄ipa d̄it̄ih̄ir̄i kuram̄ihetī jap̄ih̄i as̄itimat̄im̄i nepaitaat̄im̄ih̄ir̄i nusoaasih̄i not̄i kuram̄ihat̄ih̄i nandaataise. Aih̄i kur̄i jap̄ih̄i nepap̄i dop̄i tit̄ih̄i kuram̄i auh̄ir̄i it̄ipap̄i bitotamaise. Aih̄i is̄ihiya kuris̄i iwinjawaaw̄i ap̄ipaahī awaind̄ihand̄i maipaiw̄i yayawaayopo. ¹² Aih̄i kur̄i atisamaam̄i utaaho

wo yamîhapataatîhapî waatî kaahaata pîwîha kaundîhî atisamaise. Ko saundataase: “Sîhoahî kîmbîhapî nasaamanîmî namîse,” undataase. Aihî kuramî tiworisa winjasauhî kiyaamî ndîhetî tiwîpatî wîtaatîhî nandaasîhî kati kurisî numwaasi yamîhapataatîhapî niyataise. ¹³ Aihî sura kuraanîhî ipîpatîpatî apîpaahî awaipatî noaipataise. Aihî amî aunahîpatî katamî tennîhandamî naasaipîhî netî nopîsasînataise. Aihî wihoanjîhaiwa 9 kiyahaiwa windî namosasînatî ahendaise. Aihî satî ipîpatîpita isîhiya 7,000 kaiwîhiyai tiwîhî napowaayopo. Aihî isîhiya asiya hiya bimohiyîhiya apîpaahî aungwohandî yayawaayopo. Yaiwî Autaahaatîho yamîhapataatîhapîhomî ambîpatî mepî autaahepumawaayopo.

¹⁴ Naanjîndîhandî awaîndîhandî kapîhî 2 handî aimî noaipatî owendaise. Isî atime. Naanjîndîhandî awaîndîhandî kapîhandî 3 handî noaipaitandî aimî dete.

Enjerîho 7 Ho Komî Kapaparîhîrî Ipotaise

¹⁵ Enjerîho 7 ho komî kapaparîhîrî iposîhî isîhiya yamîhapataatîhî bimohiyîhiya waapîhîtiwî waatî satîwî katauhî nînî atisataayo. “Nyamî Awaisîho amî utaaho komî isîhiyai japîhî numwaitandî ahîwisîho Mesaiyaahounî kindarî noaipapî yapîhî nahataahapî awaîndîndarî kinjîhîndarîmatamaise. Isî Awaisîho kinjîhoematatî konîhî apîpaaho jinjapîhî jatîtaise,” tawaatopo. ¹⁶ Aihî mîtihiya 24 kaiwîhiya kapîhî yamîhapataatîhî Autaahaatîhomî ndîhetî kiyaamî kinjî

siyahaiwaasîni bimohiyîhiya atotîpîwesawî kiyaami ndîmaahomwaanî yapîpatetîmapî Autaahaatîhopî gaapundawaatopo. ¹⁷ Aiwî kiya satîwî aunîhîtawaatopo: “Awaisîhone, kînyî nahatewa watîpîhaiwaisapîhone. Kînyî wanunî amî jîhî aimehuraunî bimaami nambîhone. Kînyî kînyî watîpîhandî awaindîhandî aimî nehise. Nepî kînyî aimî Kînjîhonî akîtîhonîmatapaise. Aihî nyahî gisî gaahone hitîhaato. ¹⁸ Kinyapî windî gîmaahunyaapîhiya apîpaahî apousataise. Aihî amî kînyî aposîtandîhura wanî koaipataise. Wanî kîmura napohiyîhiya nepasi kînyî pîwîha pîwaatîtaatîwîhapîhapî nutaatîwîhure. Kînyî wanî kîmura kînyî otîpîpatîhiya pîropetîhiyai kînyî otîpîpatî kahisotîhandapî wîhoaanîhandî gaahandî numwîtaapîhure. Aimbi amî kînyî otîtîhî bimohiyîhiya nahatîyaisî wîhoaanîhandî numwîtaapîhure. Siya isiya ambîpatî awaipatî nepîhiyaunî amî ambîpatî awaipatî namepîhiyauno. Wanî kîmura isîhiya amî isîhiya usaisî nepî nopîsasîwî timahohiyîhiyai kînyî nepî nusopîsasîpî amî timaitaapîhure,” tawaatopo.

¹⁹ Kiya mitîhiya satîwî katîwî aimî owetihî enjerîhiya Autaahaatîhomi anaanî yamîhapataatîhî ahetisaanaanî maa-somwaanî nuhauhî bokisihandî Autaahaatîho komî isîhiyaisatî pîwîha wîsasisîha windindîhandî auta kandî anîndaatîhî ahondaise. Aihî kînapîpa waatî mîhopî mîhinî kînapinataise. Iyatî amî ipîpatîpatî ipîpatîpinataise. Iyatî amî wîpatî ndîhaisîhatî

wipiwati timahiyataise.

12

*Jonho Apopaatisuni Akwiranho
Awaishoaisuni Usonataise*

¹ Aihî sîwipati witi kati wipetahati yamîhapataatîhî noaipataise. Sati sîwipati siyahatapito. Apopaati waati bindataise. Saati itapaati ipîhoaisi neti apotîhiramatiyati niyoti nipaataise. Aihî amî waatîho kaatamî auhîraapîhî yatîhî itîpasaataati ahotîhî amî kaatamî mitîhaatîhî kaumbwaati 12 kiyahaati tingaatîhaamatiyati kaatamîhasîni ahondaise. ² Saati apopaati gwîsîhaate. Aihî kaatamî maaha namwîtandî yaawîtandîhandî aimî kusaipataise. Kaati siyati maaha namwîtandiyataati yaawîndîhandî apîpaahî aungwohandî waati nusoaipati yaawataise. Aihî kaati waati nehotatati ngoti kaahandaase. ³ Aihî amî witi sîwipati kati wipetîhati yamîhapataatîhî noaipataise. Sati sîwipiti siyate: Akwîranîho apîpaahî aungwoyonjî amatenîhinjî ahondaise. Aihî so akwîranomî mitîhaiwa 7 kiyahaiwaare. Aihî amî komî mitîhoaatîhî maasamaahîpîho 10 kiyahaiwa nutati ahetahore. Aihî komî mitîhaiwetî tingaatîha kinîhiyaamî nipaatoîhaamî 7 kiyahaiwa nipaatahore. ⁴ Aihî akwîranîho awaisomî nawitîhora kaumbwaati taahîwaiwai tiwawoti nemasîhî yamîhapataatîhî namasisî kaatapi maapi yapîpataapîhî timahiyataise. Sandî kaumbwaati nepî tipîtapaapi

mair̄imandaap̄ih̄i ahiyaw̄handis̄i wind̄i
naasaindaap̄ihaati nahataam̄i timahiyataise.

Aih̄i ko awk̄iran̄iho apopaati maaha
namw̄itandaisaamaatam̄i det̄i bindataati maaha
aim̄i namon̄iha ka net̄i nandand̄i jatataise. ⁵ Aih̄i
kaati maaha woho namotaise. Sonj̄i metonj̄i
Autaahaat̄iho aim̄i nam̄ihanahonje. Ko ir̄ih̄r̄i
ain̄ih̄r̄i is̄iwat̄i is̄ihiya yap̄ih̄i nahandaahiyai
iwinjat̄itando. Konj̄i metonji kaati namotaataah̄i
ket̄i kuraan̄ih̄i konj̄i metonji nep̄i is̄isi metaah̄i
yam̄ihapataat̄ih̄i niyawaayopo. Numwaasi
naiw̄i Autaahaat̄ihoap̄ih̄i kom̄i bimimb̄ip̄ih̄i
is̄ihiyai iwinjaati bim̄itand̄i ah̄iwisawaayopo.
⁶ Aih̄i am̄i kaati apopaati yan̄ih̄imat̄i is̄ihiya
owehap̄ih̄i notaise. Sap̄ih̄i kaati naimb̄ip̄ih̄i
am̄i kaati kap̄ih̄i bim̄itand̄ihap̄ih̄i Autaahaat̄iho
aim̄i net̄i tur̄imas̄ip̄ip̄ihe. Is̄i kap̄ih̄i is̄ihiya
kaati iwinjaaw̄i bindawaaw̄i nandapa
nunyaw̄i bimisaih̄i asis̄ihaiwa 1,260 kiyat̄i
sanawutaise. ⁷ Aih̄i am̄i yam̄ihapataat̄ih̄i
pw̄is̄ipati aungwohand̄i noaipataise. Sati
pw̄is̄ipiti Maikor̄ihoun̄i kom̄i enjer̄ihiyaun̄i so
akw̄iran̄iho awaisoai tiwawaayopo. Aih̄i am̄i so
akw̄iran̄iho awaisom̄i enjer̄ihiya am̄i wihoan̄j̄i
tiwawaayopo. ⁸ Wihoan̄j̄i tiwawaahand̄i
kand̄i kiyaahimat̄iw̄i tip̄i ip̄ihatitaat̄iw̄i
wat̄ip̄ihand̄i owehiyaare. Is̄i kiya akw̄iran̄ihom̄i
enjer̄ihiya yam̄ihapataat̄ih̄i bim̄im̄itaat̄iw̄ihap̄i
owetise. ⁹ Aih̄i Autaahaat̄ihom̄i enjer̄ihiya so
akw̄iran̄ihoai nep̄i yap̄ipataap̄ih̄i yotawaayopo.
So akw̄irano aimaaho aimehuraap̄ihop̄ito. Kop̄i
satiw̄i Maip̄iho am̄i Bwaas̄ir̄ih̄iro toh̄ihop̄ito. So
Maipo is̄ihiya nahatiyai jaipundoaatoatis̄ihore.

Aih̄i koais̄i yap̄ipataap̄ih̄i nep̄i yotawaayopo. Aiw̄i am̄i kom̄i enjer̄ih̄iyaisangi ahoyaw̄i maas̄i yap̄ipataap̄ih̄i nep̄i yotawaayopo.

¹⁰ Aih̄i yam̄ihapataat̄ihap̄i utaaho wo waap̄ih̄ita satat̄i katih̄i nin̄i atisataayo: “Wan̄i Autaahaat̄iho nyangi aim̄i jap̄ih̄i nanyamaataise. Iyat̄i am̄i kom̄i wat̄ip̄ihand̄i aim̄i auta noaipataise. Iyat̄i am̄i ko Awais̄iho Kin̄ihoematat̄i is̄ih̄iyai iwinjaat̄i bindataise. Iyataat̄i am̄i kom̄i is̄ih̄iyai jap̄ih̄i numwaitand̄i nam̄ihainj̄iho Mesaiyaaho wand̄iha wat̄ip̄ihand̄i aim̄i netaise. Sand̄i apaap̄imaato, utaaho nyam̄i nais̄ih̄iyais̄i kiya kiyoh̄iwaiwaap̄i ‘sah̄i saiw̄ih̄iyaate saiw̄ih̄iyaate,’ undat̄i Autaahaat̄ihom̄i nd̄ihet̄i Bwaas̄ir̄ih̄ir̄i ikw̄iw̄isatoaatis̄ihoai enjer̄ih̄iya nep̄i m̄ihaap̄i yap̄ipataap̄ihemawaayopo. ¹¹ Nyam̄i nais̄ih̄iya nyamataiw̄i K̄raisihop̄i ḡiwunyaahohiȳih̄iya Jisaasiho Sip̄isip̄iho Sip̄ip̄ihohomatiyahom̄i j̄it̄ipataah̄i Bwaas̄ir̄ih̄iris̄i tip̄i ip̄ihatisawaayopo. Autaahaat̄ihom̄i p̄iw̄iha ausaahauh̄i is̄ih̄iya p̄iw̄iha kaapund̄iw̄i tiwauh̄ihand̄i kand̄i kiya naanj̄ihand̄i namep̄i nga baiw̄i bim̄itaat̄iw̄ihandap̄i waat̄i ḡimunyaap̄i yam̄aiw̄i p̄iw̄iha ausaawaayopo. ¹² Is̄i k̄inȳi yam̄ihapatan̄un̄i am̄i is̄ih̄iyaat̄i nahatiyaat̄i yam̄ihapataat̄ih̄i bimohiȳih̄iyaate maarit̄iw̄i t̄ihaap̄aiw̄ise. Iyataat̄i am̄i yap̄ipatan̄un̄i dur̄ih̄iran̄un̄i jaapo naanj̄ihand̄i awaind̄ihand̄i k̄inȳi naitaino. Sand̄i apaap̄imaato am̄i Bwaas̄ir̄ih̄ir̄i aim̄i yap̄ipataap̄ih̄i napih̄ito. Bwaas̄ir̄ih̄ir̄i aim̄i napw̄itand̄i ap̄ipaah̄i mas̄ihonj̄i ahotih̄i ap̄ipaah̄i aungwohand̄i k̄iris̄i

apousataise,” ndaase

13 So akw̄iranoai aim̄i nep̄i m̄ihaap̄i yap̄ipataap̄ih̄i yotauh̄i mmonataat̄i apopaat̄i maaha woho j̄ih̄i namwisaamaati w̄iratataise.

14 W̄iratih̄i kaat̄i apopaati boho awais̄ihom̄i ditat̄i yat̄imw̄i nunyawaayopo am̄i kaat̄i ditat̄i kataah̄i autaah̄i p̄ir̄iruti kaatam̄i aunah̄ipa Autaahaat̄iho net̄i tur̄imas̄ipat̄i is̄ihiya owehap̄ihap̄i nutando. Not̄i akw̄iran̄iho sop̄i kaan̄ih̄i naw̄isat̄i bim̄itando. Not̄i sap̄ih̄i bimon̄ih̄i kiya iwinjaaw̄i bindawa

nandapa nunyam̄i naisaih̄i k̄inaungw̄iha mair̄imaatan̄ih̄i am̄i wihoaanj̄iha sanawutando.

15 Akw̄iran̄iho itapaati saatap̄i apowih̄i waap̄ihaat̄i waat̄i usepuwat̄i kaati net̄i itaatisat̄i tiwat̄i nosas̄ito tat̄i akw̄iran̄iho waap̄ihaat̄i aungwohand̄i kom̄i maahomwaan̄op̄i daah̄iwausoas̄ih̄i kaatam̄i ipot̄i usepupw̄i w̄irainji notaise.

16 Siyat̄i akw̄iran̄iho waap̄ihaat̄i daah̄iwausoas̄ih̄i naih̄ihand̄i kand̄i yap̄ipat̄i kaati net̄i iw̄itataman̄itand̄i nas̄ipatat̄i nutat̄i maahomwaan̄amatiyat̄i aatih̄i waap̄ihaat̄i akw̄iran̄iho nusoaas̄isaamaat̄i nahataam̄i kop̄i not̄i nandaataise.

17 Aih̄i ko akw̄iran̄ihoai ap̄ipaah̄i apousamas̄ih̄i kaat̄i apopaatap̄i am̄i kaatam̄i mwaaya usai net̄i tiw̄itand̄i gw̄inyaataise. Iyat̄i kiyaisat̄i tundand̄i notaise. Kaatam̄i mwaaya siya Autaahaat̄ihom̄i win̄ihap̄ipa baiw̄i atiw̄i nep̄i japepih̄irohiȳihiyaare. Aiw̄i am̄i kiya Jisaasihom̄i p̄w̄iha ausaap̄i kaund̄iw̄i koai n̄iwipinjohiȳihiyaare.

18 Aih̄i ko akw̄iran̄iho aunah̄ipat̄i net̄i dur̄ih̄ir̄i sap̄ipa

soriwaraahandami mangiraini aripataatihibi
bitondaise.

13

*Ainjhiwauri Pusihamatiahauri Yatimwi
Noaipamaise*

¹ Aihini nini ainjihitihandi windi durihiri
sapipa soriwaraahandaatihapi noaipasihibi
iwinjataayo. Iyati ami kandi mitihaiwa
taahiwaiwa 7 kiyahaiwaisahande. Iyati. ami
kandi maasamaahipo 10 kiyahaiwa nutahande.
Iyataati ami kandami maasamaahipihaiweti
tingaatihaki njihiyani nipaatotihaki 10 kiyahaiwa
nipandataise. Iyataati ami kandami
mitihaiweti ambihaiwawaiwa sisipihitahi
manditipitahaiwajipatipindahande. Saiwa
ambiwa Autaahaatihopi manditipaiwi
sisipihitihaiwamaipihaiwajipatipindataise.

² Iyataati sandi ainjihitindini nini usonihotimandi
pusiho wo awaisiho ainjihihomatiahande.
So pusiketihoi ainjihihoi lepatihoi tiwi
ambihitihihoe. Iyataati ami kandami
auhiri ainjihitihandi awaindihandi
beyaahandami auhiramatiahire. Iyati ami
kandami maahomwaanji raiyonihandami
maahomwaanjamatiahamwaanje. Aihini

akwiranihoi awaisihoi komi watipihandi
ainjihitihandi ami ko sawahomatiyati
awaisihoematati isihiyai iwinjatitandi
aunahipati siyani njihandi nunyati ami otipipati
kandaahi kiyati isihiyai iwinjatitandihandi
watipihandi apipaahi awaindihandi nunyataise.

³ Sandi ainjihitindami mitihaiwaami mitihoi

woai yahauhi maanihi napoti asaatahande. Siyati kandi sawimatihihandi kandi windi namwaapwihî isîhiya yapîhi nahandaahiya yaiwîmapî ese tiwî baiwî usonîwî amî kandi nahatiya niwîpinjawaayopo. ⁴ Aihî isîhiya akwîranîho awaisîhoai mepî autaahepumapî kopî gaapundawaatopo. Amî ko komî watîpîhandî ainjîhîtihandî numwihî isîhiya kandi ainjîhîtihandapî maaritîwî kandi mepî autaahepumapî kandapî gaapundîwî amî kiya satawaatopo: “Dîndînihi kimandi ainjîhîti mandamatiyahande. Kandiseati ndînihi nga tunati yahwindaise?” tiwî kandamî ambîpatî mepî autaahepumawaayopo.

⁵ Aihî sandî ainjîhîtiîndî Autaahaatiho nehî iwinjasihi kandi ainjîhîtiîndî waati kaahaatati Autaahaatihopî sisîpîhîndaase. Kandi satati katati sisîpîhîtiîmî nutandi kandi waatiho 42 kiyahopî Autaahaatiho watîpîhandî numwihî ahotahande. ⁶ Kandi ainjîhîtiîndî kandamî maahomwaanî nausaati Autaahaatihopî sisîpîhîndaase. Iyati amî Autaahaatihomî ambîpatapî sisîpîhîndaase. Iyati amî Autaahaatiho bimimbîpîhapunî amî usa yamîhapataatihi ko bimimbîpîhi koaisawî maasi bimohiyîhiyaapunî sisîpîhîndaase. ⁷ Ainjîhîtihandî kiyati kandi kaito tati Autaahaatiho nehî winjasihi kandi ainjîhîtihandî Autaahaatihomî isîhiyai kandi himatati tiwati ipatisati amî kandi watîpîhandî netaise isîhiya nahatiya kahatamatîponjawîhiya yapîhi nahandaahiya pîwîha kîha kîha pîwîaatîwî amî ambîpatî kahatamatîpetahiyai

awaindîhandimatatî iwinjaatî bimitando.
⁸ Isîhiya nahatiya yapîpatambîhiya
 Autaahaatîho yapîpatî sangî kiyatî ahaihî sangî
 noaipasura kiyaamî ambîpatî wîtî utîpîho
 asîtimatîtaatîwîhandaatîhî ahîmotisawîhiya
 siya nahatiya sandî ainjîhîtîndapî maaritîwî
 kandi nepî mepî autaahepumaitaapo. So
 utîpo asîtimatîtaatîwîhandamo Mwaaho
 Sipîsipîhomîhore jîhura tiwauhî napwisîho.

⁹ Amî utaaho atîhîrisahosî pîwîma kîma biyatî
 atisatî nene. ¹⁰ Utaaho wopî Autaahaatîho
 so napwîtîtaise tatî namîhanonaahî amî
 ko napwîtîtaise. Iyatî utaaho wopî soai
 namatanaata tîsatîtaapo tatî namîhanonaahî
 amî koaisî kana namatanaata tîsatîtaapo.
 Saiwa siyatî noaipahonîhî amî Autaahaatîhomî
 isîhiya kiyaamî gîwunyaahohîtîhandî wîndî
 namaamapî anîtiwî isîwatîtaatîwe.

¹¹ Aihî amî ainjîhîtîhandî wîndî
 yapîpataatîhapî noaipasîhî nînî iwinjataayo
 kandamî mîtîhoaatîhapî maasamaahîpîho
 sipîsipîhomî maasamaapîhomatîyahaurî
 nutatotaho. Iyataatî amî kandamî pîwîha
 gapîpa akwîranîho awaisîho gaatumwaanî
 noaipataise.

¹² Sandî ainjîhîtîndî
 kapîhî noaipasîho ainjîhîtîhandî jîhî
 noaipasîtîhandîsatî maasî bindataahura jîhomî
 watîpîhandî nahandî ipotîho netaise. Netî
 bindata ainjîhîtîhandî jîhandapî gaapundîwî
 kandamî ambîpatî nuwîmaapîse undîhî
 isîhiya yapîpataambîhiyaunî amî yapîpatunî
 kopî maaritîwî kandi nepî mepî autaahep-
 umawaayopo. Iyatî kandi ainjîhîtîhandî jîhandî

asaaha ap̄paahi aungwohandi maip̄handi
 aimi neti nga napw̄itaahetahandi ndaahandi
 kandi asaaha ka aimi awasati yamb-
 wimanahore. ¹³ Kandi ainj̄h̄itihandi
 ipoti noaipas̄itihandi wat̄p̄ihaiwa wiwa
 kahatamat̄pet̄haiwa awaiwaiwa kiyataise.
 Kandami wat̄p̄ihaiwa kaiwaiwaami w̄indi
 kaind̄ihandi siyahande: Is̄hiya nahatiyaami
 nd̄iheti sis̄haaran̄i yam̄hapataat̄hap̄i timahiye
 tih̄i ami ka sis̄ha yam̄hapataat̄h̄iraapi
 yap̄ipataap̄h̄i timahiyataise. ¹⁴ Ainj̄h̄itihandi
 j̄h̄i noaipas̄itihandami wat̄p̄ihandaahi
 wat̄p̄ihaiwa kahatamat̄pet̄haiwa kiyataise
 ami kandi kiyati kaito tati Autaahaat̄ho neh̄i
 iwinjas̄ih̄i wat̄p̄ihaiwa kahatamat̄pet̄haiwa
 kiyataise. Kandami siyati kaind̄imandaahi
 is̄hiya yap̄ipatamb̄hiyai jaipundataase. Iyati
 ami kandi is̄hiyai sata kaundataase. “Sah̄i
 k̄imandi ainj̄h̄itimandi j̄himandami s̄iwipati
 w̄iti kaiw̄ise. Kaiwosaw̄i kandap̄i maarit̄wi
 kandi nep̄i mep̄i autaahepumwaitaatiwo.
 Sandi ainj̄h̄itimandi j̄hura namatanaati
 kosasaihir̄i wih̄iwihooan̄api otitahanaata kandi
 napw̄itando tiw̄i tisatauh̄ihandisi kandi w̄indi
 namwaapwise, as̄itihandi k̄imandi bindataise,”
 undataase. ¹⁵ Aih̄i sandi ainj̄h̄itihandi s̄iwipati
 is̄hiya kiyoh̄ipati ainj̄h̄itihandi kap̄ihandi 2
 handi mb̄ipa d̄itihir̄i kandi as̄itimatati maarisati
 p̄iwaat̄itand̄ih̄iri nunyataise. Numwih̄i kati
 s̄iwipati maarisati p̄iwandaase. Aih̄i ami
 nahatiya sandi ainj̄h̄itihandi j̄handami
 s̄iwipatap̄i w̄indi atoti p̄iwesaw̄i gaap̄imund̄iw̄i
 mep̄i autaahepumaamahohiȳhiya siȳhiyai

tiwauhi kiya napowaayopo.

¹⁶ Aihî amî ainjîhîtihandî kapîhî 2-handî noaipasîtihandî katihî isîhiya nahatiyaamî ikwîrî gaatihîreto amî amîteteto maakîhîrî sîwîpatî wîti ahiyawaayopo. Isîhiya ambîpatî autaahî ahotahiyaamîhetunî amî isîhiya nehîhatîma ambîpatî owehiyaamîhetunî amî nawîho kahapaamapîpa asaketahiyaamîhetunî amî isîhiya nawîho wîndî namepîhatî otîpîpatî isîhiya usaamîhatî kawisohiyîhiyaamîhetunî amî nawîho namepîhatî otîpîpatî isîhiya usaamîhatî kamawîwî nehîhiyaamîhetunî maakîhîrî sîwîpatî ahîwisawaayopo. ¹⁷ Isî amî utaaho womîhetî ainjîhîtihandamî maakîhîrî sîwîpatî ahîmotatî owetaho amî komî ambîpatamî nambaahandî ahîmotatî oweho isîhiya usaamîhapa notî nawîho nunyatî wîndî namaitaise. Iyataatî amî komîhapaisangi nawîho nunyawî usa namaitaapo. ¹⁸ Utaaho wo amîtiha gaahaisaho sandapî gîwunyaatatî nusesîpatîtaise. Iyataatî utaaho wo biyatî gwînyaaho ainjîhîtihandamî nambaahandî biyatî awîtatî mmondaise. Sandî nambaahandî utaaho womîhande. Utaaho somî nambaahandî 666 hande.

14

Mwaaho Sipîsipîhomî Isîhiya Aunîhîhîrî Wanîhîrî Asîrîhîrî Aunîhîtawaatopo

¹ Aihî amî nînî japîhî jata Mwaaho Sipîsipîho Sipîpîhoho Sisîho Saiyonhoaasinî bitosîhî amî isîhiya 144,000 kaiwîhiya maasî koaisawî bitohauhî iwinjataayo. Ko

Sipîsipîho Sipîpîhohomi ambîpati ami komî Sapîho Autaahaatîhomîhatunî kiyaaamî amîtetetî Autaahaatîho jîpatîpiyatosihî aimî jîpatîpindahiyaare. ² Aihî nînî atisataatî pîwîha gapîpa waapîhaatî taahîwaiwaamî nausîha norîhîramatîyatî bitatî sanahîwîtahapa yamîhapataatîhapî gaatinjîhî nînî atisataayo. Sandî gaatinjîtîmandî asoaaha waatî awaisîha gaatîpatamatîyatî gaatihî atisataayo. Sandî gaatinjîtîmandî isîhiya kwîrenjoho kiyohiyîhiya kiyaaamî kwîrenjoho kiyauhî gaatîpatamatîyatî gaatinjîhî nînî atisataayo. ³ Siya isiya Autaahaatîho bimimbîpîhî komî ndîhetunî amî wapa maurî maurî asîtimatatî nasisoaari ahotîmî naimbîpaamî ndîhetunî amî mîtîhiya 24 kaiwîhiyaamî ndîhetunî bitotawa aunîhîhîrî wanîhîrî asîrîhîrî katawaatopo. Siya isiya 144,000 kaiwîmiya isîhiya yapîpataapîhî bimohiyîhiyaamî otîhatîhapî Autaahaatîho nunyatî numwaasawîhiyaare. Aunîhîhîrî asîrîhîrî sirî kiyaisaahîhî gîwunyaatatî nusesîpatahîre. O isîhiya usa nehîhiya sirî aunîhîhîrî wîndî gîmaawunyaatatî namausesîpatahîre. ⁴ Siya isiya asîhiya usaisawî ambîpati wîndî tîmaamaamaitawaawî kipatî atîha waatîhîrî wîndî ahîmotahiyaare. Kiya tîtîhî gaahiya ainahiyîhiya usîhiya amî asîhiyaisawî namopî nehî wenîhiya waimwaaya apwainyîhiyaamataiwî bimambîwîhiyaare. Sipîsipîho Mwaaho Sipîpîhoho wapîhî naihîhapî kiyaisangi niyohiyîhiyaare. Siya isiya yapîpataapîhî bimohiyîhiyaamîhatîhapî japîhî numwaasawîhiyaare. Siya isiya jîhapîhiyai na-

masatî komîhiyaimatîtaatîwunî amî Sipîsipîho Mwaaho Sipîpîhohomîhiyaimatîtaatîwunî numwaasawîhiyaare. ⁵ Siya isiya pîwîha jaiwîtiwîha wîndî kamaatîwîmapîhiyaare. Aiwi amî kiya wapa maipîhapaapî pîwîha owehiya ainahiyîhiyaare.

Enjerîhiya Muri Mingwaasi Pîwîha AUSAAWAYOPO

⁶ Aihî amî enjerîho wo pîrîrutiho yamîhapatamî otîhapîhî sanaihî ninî iwinjataayo. So enjerîho pîwîha gaaha wanîha jinjapîhî nasisoarî bimîtaatîwîhandamîha isîwahore isîhiya yapîpataapîhî bimohiyîhiyai ausaatî kaundîtandîho. Iyatî isîhiya yapîhî nahandaahiyai amî ambîpatî kahatamatîponjawîhiyai amî pîwîha nînaasaamî ambîpatî kahatamatîpetisawîhiya amî pîwîha kîha kîha pîwaatohiyîhiyai pîwîha ausaatî kandîtando. ⁷ Aihî ko waapîhîtatî sandaase: “Isîhiya kiyohîwaiwa Autaahaatîho netî tipîtapaatî mmondandîhura aimî koaipataise. Isî sahî kopî yaiwî komî ambîpatî mepî autaahepumapîse. Ko yamîhapatunî yapîpatunî amî durîhîrî awairîhîrunî waapoho gwîharaahapa mwîtitututî noaatî noaamasîpîpaunî ahaisîhore.

⁸ Aihî amî enjerîho wo jîhî napisîhomî ipotî nîwîpinjai nasataise. Ko enjerîho ipotî napisîho satatî kandaase: “Aunahîpatî awaipatî Baabironîhandî aimî nopîsasînataise! Ye, aimî nopîsasînataise! Satî aunahîpatî Baabironîhandî isîhiya nahatîyai waapoho

nanîwî naharitaatîwîho wainîhandî nanîwî kîho kîhaatisawî ambîpatî tîmaamaitîwîse undatî kiyaunjîhî nehî kapa apîpaahî maipîhapaapaahîhî maarîho nusoasamapî kiyawaayopo. Sati aunahîpiti isîhiya nahatiyai siyaunjatî Autaahaatîhoai apousonîhî yaawîhandî wîhoaanîhandî isîhiyai numwîtandîhîretematî kiyataise,” ndaase. ⁹⁻¹⁰ Aihî amî enjerîho wo jîhî napisururamî ipotî nasataise. Ipotî nasataatî ko enjero waatî kaahaata sandaase: “Utaaho wo sandî ainjîhîtîndapunî amî kandamî sîwîpatapunî maaritatî aunîhîhîrî aunîhîtatî gaapundatî mepî autaahemwatî amî kandamî ambîpatamî maakîhîrî ndîmaahomwaanî amîtetetisingî amî ikwîretisingî nesîho Autaahaatîhoai apowîndîhandî waapoho wainîhandamatiyatî wapaisatî tiwa nauhîmundîhandî apowîndîhandamî wîpatî kapîhopî nuhaunyonîhî nandaise. Sandî wainîndî apîpaahî watîpîhandî Autaahaatîhoai apowîndîhande. Iyatî ko Autaahaatîhomî enjerîhiyaamî ndîhetunî amî Sipîsipîho Mwaaho Sipîpîhohomî ndîhetunî komî ambîpatî apîpaahî aungwohandî yaawîhandî sisîha durîhîrî nawîha sarîpaahetî tîhatî nasasiwatî noatisîhaara tundonîhî naitaise.*
¹¹ Isîhiyai ambîpatî yaawîhandî sisîha tundisîhaamî sîtîpatî katînîhî nasisoarî

* **14:9-10:** Nawîha sarîpaahetî sisîha tahataahura apîpaahî awainîhandî noaatatî durîhandî nimandatî amî kandamî andîhîrî maipiyatî ainjotatî kwîtîho noaipatî amî utaarîhandî tîhatoatihîhaapîtopo.

noaipatoaatitaise. Iyonīhi isīhiya apatīhi otapīhaati wīndī ikīmaanīwī kandīnīhi ambīpati yaawīhandī nepī nowaatītaapo. Sandī apaapīmaahē, siya isīmiya yaawīhandī naitaatīwīmandī ainjīhītīhandapunī kandamī sīwīpatapunī atotīpīwesawī gaapundīwī amī kandamī maakīhīrī nehohītīhandape. ¹² Saiwa siya noaipahonīhi Autaahaatīhomī isīhiya andītītīwī bitopīse. Siya isiya Autaahaatīhomī wīnīhapīpa baiwī atīwī nepī wīnīhapīpa katīrīhīretī japepīhīrīwī amī Jīsaasīhopī gīwunyaahohītīhandī namaamapī koai anītīwī isīwasohiyīhiyaare.

¹³ Aihī amī yamīhapataatīhapī pīwīha wa siyaha noaipasīhi nīnī atīsataayo. “Kīnyī pīwīha satīpī jīpatīpāime. ‘Wanunī amī ipotī ipotunī isīhiya Awaisīhopī baiwī gīwunyaapīhiya napohiyīhiya gaasī kiya maarītīwīse,’” ndaase. Aihī amī Itīpīho Gaahoaisangi sandaase: “Kīya akītīnīhi apīpaahī maarītīwīse kīyaamī dipīwaatīwī kiyohīwaiwaisī ikīndaatīwīhandī naitaatīwī aimī namawaayowo. Aiwī amī kiya nehī wīndī namaitaapo. Kīyaamī gaahaiwa napaitīwī kiyohīwaiwai maasī kīyaisatī notaise,” tawaatopo.

Nandapa Yapīpataapīhi Tīmetatī Aimī Akurairī Kīpwītaatīwīhure

¹⁴ Aihī amī nīnī japīhi jata tīwīpatī wītī kīhoepīhati iwinjataayo. Aihī katī tīwīpataatīhi utāaho wo Isīhiyaamī Saaho Jīhomatīyahō satī tīwīpitaatīhi bimīhi usonataayo. So utāasomī mītīhoatīhi tīngaatīha wa gorīhanda kaiwīha

nipaatahore. Iyati ko komi ikwîreti namatanaati wanaati ukîhîramatiyati ikosindahanaati apîpaahi tipîpa kiyahanaati isîwahore. ¹⁵ Aihî amî enjerîho wo Autaahaatîhomî anîpîpîhapi noaipasi nasataise. Nasati enjerîho tiwîpataatîhî bimisihoai waati kaahaata sata kaundataase: “Kînyî namatîmanaati nepapî nandîmba tisatîpî kumwe nandapa yapîpataapîhapa aimî tîhati tîmendaiso. Wani kîmura nandapa akurahi kipwîtaatiwîhuraaso,” ndaase. ¹⁶ Aihî ko tiwîpataatîhî bimisiho namatanaati isîwati yatîhî nambîtati mîhaapi yapîpataapîhî nahataapîpîhî nandapa aimî tîhati tîmetimbîpa tisatati kipotaise.

¹⁷ Aihî amî enjerîho wo Autaahaatîhomî anîpîpîhî yamîhapataatîhapi noaipasi nasataise. Iyati amî koaisangi namatanaati apîpaahi tîmwîpîhanaati ukîhîramatiyati nangisandîhanaati isîwahore. ¹⁸ Aihî amî enjerîho woaisangi arîtaahandaatîhapi nehîhaati noaipasi nasataise. So enjero sisiha jatîtandî watîpîhandisihore. Aihî ko waapîhîta namataanaati apîpaahi tîmwîpîhanaati isîwatisîhoai sata kaundataase: “Yapîpataapîhî nahataapîpîhî wainîhandamî yandîpîho aimî tîhati mimoti ahondaise. Isî kînyî kînyî namatîmanaata namandîpapî wainîhandamî yandîpîho nepî wonjaapîhî ahoaimbî ahiye,” undataase. ¹⁹ Aihî ko enjerîho mîhaapi yapîpataapîhî nahataapîpîhî nambîtati komî namatanaati tîmwîpîhanaata yapîpataapîhî wainîhandamî yandîpîho namandîpatî ahoyati ahiyataise. Ahiyatati

neti kandi wainihandi timwaamwisati
 jasati namwaitandihandaatih ahiyataise.
 Siyati kaindimandi sandi Autaahaatihoi
 apowindihandapi namihanahandi kiyataise.
 20 Aih kandi wainihandam yandipihoi
 jasati timwaamwisati namwaitandihandaahi
 aunahipatami ipaahaapi nehahaati jasati
 namotaise. Kandaahi taati tiwati jasihura
 jitipati nehahaati noaipati nehahaati jitipati
 waapihaamatiyati 300 kiro mitaahandi
 usepupwi notaise. Aih ami kat jitipatami
 autaahi nimainji sanaindihandi maasapiho
 osihandami mitihaumwaanjindaise.

15

Enjerhiya 7 Kaiwahiya Wapa Maipihaiwa 7 Kiyahaiwa Isiwatawaayopo

¹ Aih ami windi wipetahandi yamipataatih
 noaipasih jataayo. Jataati nin apipaahi waati
 aungwohandi yayataayo. Nini saindi jata jihaati
 enjerhiya 7 kaiwahiya ami apipaahi maipihaiwa
 7 kaiwahiya ishiya yapipatambhiyai
 naanati yaawihandi numwitaatwihaiwa
 isiwasauhi nini mmonataayo. Saiwa apipaahi
 maipiwai jihaati wapa windi namoaipaitandi
 Autaahaatihoi apowindihandami ipotihaiwe.
 Ami saiwaisati Autaahaatihoi apowindihandi
 aim owendaise. ² Aih nini jata durihiri
 wiri garaasihomatiyahiri sisihaisahiri ahethi
 jataayo. Kaih sandi durindaini ishiya windi
 ainjihitihandisuni kandami siwipatisuni
 ami kandami ambipatami nambaahandisuni
 ahosumwap pohipiwipi tip iphatisohiyhiya

kîrî durîhîrainî apwîtîhîrî kwîrenjoho
 Autaahaatîho numwihî isîpî bitotawaayopo.
 3 Aihî kiya Autaahaatîhomî otîpîpatîho
 Mosesihomî aunîhîhîrunî amî Sipîsipîho
 Mwaaho sipîpîhohomî aunîhîhîrî satîwî
 katawaatopo: “Awaisîhonî Autaahaatîhone,
 kînyî nahatewa watîpîhaiwaisahonîsî
 otîpîpatî watîpîhaiwa wîpetahaiwa kiyapaise.
 Kainîhî nyahî mmonîhaawî nyamî maarîho
 owenyendaise. Awaisîhonî Kînjîhonî isîhiya
 nahatîyai jinjapîhî jinjapîhî iwinjatingîhone.
 Kînyî kaingîwîmaiwa apîpaahî tîtîhî
 akîtîhaiwa kiyapaise. 4 Awaisîhonî kînyî
 naasonîhî ainahîhonî bindapaise. Isî isîhiya
 nahatîya kînyapî yaiwî kînyî ambîpatî mepî
 autaahepîmapîse. Isîhiya nahatîya napîwî
 kînyapî aunîhîhîrî katîwî gaapundîtaapo kînyî
 gaahaiwa tîtîhaiwa kaingîwaiwa aimî auta
 noaipasîhî mmonawaawo,” tîwî aunîhîhîrî
 katawaatopo.

5 Saiwa siyatî noaipatî aimî owetihî
 nînî japîhî jata amî nehî kandi wîndî
 ahotihî iwinjataayo. Autaahaatîhomî anjaanî
 awaisaanjaanemahohîtîhandî serîhandî
 yamîhapataatîhî ahetisaanjaanî sawaho
 bindataatî pîwîha wîsasisîhaapî akîtî akaahe
 tîtandîhaanî nundihî mmonataayo. 6 Aihî
 enjerîhiya 7 kaiwîhiya amî wiwa apîpaahî
 maipîhaiwa 7 kaiwîhaiwa isîhiyai netî
 nusopîsasîtandîhaiwa kiya isîpî Autaahaatîhomî
 anîtîtîhapî noaipasî nasawaayopo. Aiwî kiya
 enjerîhiya apotîhîrî kîhoepîhîrî apîpaahî
 gaahîrî nausaatahîrî niyopîhiyaare. Aiwî

ami kiya yamepati wîti gaahati gorîhanda kaiwîhati kiyaami kirîwipatotî utîhîramataiwî nipaatiwî wisasanîwîhiyaare. ⁷ Aihî wapa ⁴ kiyahapa asîtimatî nasisoari ahotîmî naimbîpaami wîndî wapa disihaiwa gorîhanda kaiwîhaiwaami ⁷ kaiwîhaiwa netatî kiya enjerîhiya ⁷ kaiwîhiyai nunyataise. Saiwa disiswaatîhî Autaahaatîho nasisoari bimaami naisîhomî apowindîhandî tisaitatî ahotahaiwaare. ⁸ Aihî Autaahaatîhomî anjîtîtîhî nausainjîtîhandî yundanyîhaami sîtîpati sîsarîhirunî Autaahaatîhomî watîpîhandunî katîhî waatî tisaahîwa ahondaise. Aihî isîhiya apîpaahî nga wîndî katîhî namîndaitaapo. Apîpaahî owetîtaise. Kiya nehî jatawaayopo enjerîhiya ⁷ kaiwîhiya apîpaahî maipîhaiwaami disihaiwa ⁷ kiyahaiwaara otîpîpati kaiwî owemasaihapo.

16

Disihaiwa 7 Kiyahaiwa Autaahaatîhomî Apowindîhandî Ahotiwaiwa Nepuhowaayopo

¹ Aihî Autaahaatîhomî anjîtîtîhapî utaaho womî gapîpa noaipasîhî nînî atisataayo. Sapa gapîpa enjerîhiya ⁷ kaiwîhiyai waapîhitatî sata kaundataase: “Sahî saiwa disimaiwa Autaahaatîhomî apowindîhandî ahotiwîmaiwa nepî mîhaapî yapîpataapîhî nepuhîwîse,” undatî kaundataase. ² Kaihî enjerîho jîho komî disihandî netî mîhaapî yapîpatetî nepuhotaise. Nepuhihî asaaha kahatamatîpetahaiwa apîpaahî maipîhaiwa watîpîhaiwa aungwohaiwa isîhiya ainjîhîtîhandamî maakîhirî nepî ahetatî ami

kandamī sīwipatapī maaritīwī katī sīwipatisī mepī autaahepumapī gaapundohiyīhiyaamī ambīpatetī noaipataise. ³ Kaihī amī enjerīho kapīho komī disihandī netī durīhīraatīhī nepuhotaise. Nepuhihī durīhīrī noaipatī isīhiya napohiyīhiyaamī jītīpatamatetahandī nimaanataise. Kaihī kahapaamapīpa katīhī asīpīpa bimimbīpa kapaanīhī napotaise. ⁴ Kaihī kapīhī enjerīho 3 ho komī disihandī netī waapīhaatī awaiwaiwetunī amī waapoho gwīharaahoetunī nepuhotaise. Nepuhihī waapoho nahataapa noaipatī jītīpīndaise. ⁵ Kaihī enjerīho waapoho waapīhaatī jatisīho satatī katihī nīnī atisataayo. “Autaaahaatīhōje, kīnyī jīhī apīpaahī aimehura bimingīhōjī konīnīhī amī wanīsangi konīnīhī bindapaise. Kīnyī Autaaahaatīhōjī ainahīhōjī gaahōje. Kīnyī isīhiyai amī wapai tipītapaapī mmonīhingītīhandī apīpaahī akītīnīhī tītīhaiwa kiyapaise. ⁶ Isīmiya siya kīnyī otīpīpatīhiya pīwīha angusaahohiyīhiyaisunī amī isīhiya kīnyīhiya kīnyapī gīhunyaahohiyīhiyaisunī siyīhiyai tiwauhī napwauhī kiyaamī jītīpatī nepī nuhoaahohiyīhiyaare. Aihī amī wanī kīnyī kiyai kandapī wihoanīhandī tītīhī jītīpatī aimī kiya nandaatīwī nunyapaise. Amī sandīhī tītīhī kaimbī isīhiya maipīhiyai kiyaamī kiyohīrīhīretī japepīhīrīpī nunyapaise,” tatī katihī nīnī atisataayo. ⁷ Aihī amī nīnī arītaahandaapīhapī utaaho womī maahomwaanī pīwīha atisataayo. Iyataatī sa pīwa sataha atisataayo: “Awaisīhōje. Kīnyī Autaaahaatīhōjī nahatewa watīpīhaiwaisapīhōje. Kīnyī isīhiyaisī

tip̄itapaapi uson̄ipī saiwī saiwīhiyaate
 undinḡipīpa tit̄ih̄i ak̄it̄ihaiwa kiyapaise,”
 ndaase.

⁸ Aih̄i am̄i enjer̄iho 4 ho kom̄i disihand̄i
 ip̄ihoas̄in̄i nepuhotaise. Aih̄i Autaahaat̄iho
 ip̄ihoai net̄i waat̄i dimaas̄ih̄i ko waat̄i
 aungwohand̄i wat̄ipīho ip̄indaat̄i is̄ihiyai
 net̄i waat̄i kora t̄ihataise. ⁹ Ip̄iho siyat̄i
 namat̄itati waat̄i m̄itaah̄i ip̄indaat̄i is̄ihiyai
 net̄i t̄iperipati kora t̄ihataise. Saih̄ihand̄i kiya
 isiya Autaahaat̄iho saiwa ap̄ipaah̄i maip̄imaiwa
 jatataat̄i am̄i net̄i nusoas̄itand̄i wat̄ip̄ihand̄i
 nahand̄i kom̄iheti ahotis̄ihom̄i amb̄ip̄atap̄i
 maip̄iha kat̄iw̄i nep̄i nop̄is̄as̄iw̄i katap̄i
 sis̄ip̄ih̄itawaatopo. Aiw̄i kiya w̄ind̄i sandap̄i
 kiyaam̄i maip̄ihaiwaat̄ihap̄i namepemait̄iw̄i
 am̄i Autaahaat̄ihoai nep̄i n̄iwimaap̄i am̄i
 amb̄ipati awaipati w̄ind̄i namunyopo. Owetise.

¹⁰ Kaih̄i enjer̄iho 5 ho kom̄i disihand̄i utaaho
 ainj̄ih̄iho awais̄ihoematat̄i bindataat̄i is̄ihiyai
 iwinjatimb̄ip̄ih̄i kom̄i siya kin̄j̄ihandaap̄ih̄i
 nepuhotaise. Aih̄i ko ainj̄ih̄iho is̄ihiyai
 iwinjaat̄i bimimb̄ip̄ih̄i nahataap̄ip̄ih̄i
 as̄ihatamataise. Aih̄i is̄ihiyai amb̄ipati ap̄ipaah̄i
 maipiyat̄i yaawih̄i nah̄iriw̄i kiyaam̄i omas̄iha
 ikw̄in̄iw̄i nan̄iw̄i tip̄ipap̄i nehotawaayopo.

¹¹ Sawimainj̄ihand̄i kand̄i kiya kiyaam̄i
 maip̄ihaiwa kiyoh̄iwaiwaat̄ihap̄i w̄ind̄i
 namepemait̄iw̄i am̄i kiyaam̄i amb̄ipati
 yaawat̄i asaahaiwa n̄iwinj̄it̄ihandap̄i
 yam̄ihapataat̄ihap̄i Autaahaat̄ihop̄i maip̄iha
 kat̄iw̄i sis̄ip̄ih̄itawaatopo.

¹² Aih̄i enjer̄iho kap̄iho 6 ho kom̄i disiho

apɪpaahi maɪpɪhaiwaisaho waapɪhaati awaisaamaati Yupɪretisɪhaateti nepuhɪhi kaati napatati apɪpaahi awasataise. Kinɪhiya awaisawɪhiya ipɪho noaipasihoaanɔpɪhiya kaati waapɪhaati nahaitɪtaatiwɪ daihɪra nutati japwaatati tɪmetɪtandi sandi noaipataise.

¹³ Kaihi ami ninɪ jata itɪpɪho maɪpɪhapa yapwɪtɪhɪramatɪyahapa 3 kiyahapa noaipasɪhi iwinjataayo. Iyati sapa itɪpɪho maɪpɪhapaami wo akwɪranɪho apɪpaahi awaisɪhomɪ maahomwaanɔpɪ noaipati ami wo uta ainjɪhɪhomɪ maahomwaanɔpɪ noaipati ami wo utaaho pɪwɪha jaiwɪtɪha ausaasɪho pɪropetɪhomɪ maahomwaanɔpɪ noaipasɪhi ninɪ iwinjataayo.

¹⁴ Ami sapa itɪpɪmo Bwaasɪrɪhɪramɪ itɪpɪho apɪpaahi maɪpɪhapa gonipati watɪpɪhaiwa kaitaatiwɪ watɪpɪhandisahapaare. Kapa yapɪpataapɪhi kinɪhiyenda notaise. Notɪ kinɪhiya nahatɪyai netɪ ahoyatɪ ami Awaisɪho Autaahaatɪho nahatewa watɪpɪhaiwaisahomɪ asisɪha awaisɪhetɪ ko sawahoaisawɪ tundaatiwɪ numwaasi nasataise. Kinɪhiya nahatɪyaisɪ kiyaami pwɪsɪpɪ yaipa kiyohiyɪhiyaisawɪ nepɪ ahoaiwɪ numwaasi napisaihi ami pwɪsɪpatɪ awaipati noaipahonɪhi awaisɪhoaisawɪ tunniwɪ yahwɪndaatiwo.

¹⁵ “Atiwise! Ikohiya ikondaatiwɪ akiyaahi nasopatamataindi ninɪ napɪto. Utaaho wo wɪndɪ nanɪhiyatɪ namototati komɪ utɪ apotɪhɪrɪ niyotɪ nipandanɪhi tɪmetati ami ko wɪndɪ so-maahometanɪhi isɪhiya winjasaihi wɪndɪ ma-maawɪtandi jatisɪho gaasi maaritane ami koai wɪndɪ mamaawɪtaiso.”

16 Aih̄i it̄ip̄iho maip̄ihapa kin̄j̄hiya nahataap̄ip̄ihiya nahatiyai net̄i numwaasi nasat̄i wap̄ih̄i P̄w̄iha Ip̄iruhaara Ar̄imaaketon̄ihande t̄iw̄i amb̄ih̄itoh̄ip̄ip̄ih̄i ahoyataise.

17 Aih̄i enjer̄iho 7 ho kom̄i disihand̄i t̄iw̄ipatam̄i ot̄ihamwaan̄j̄ nepuhih̄i Autaa-haat̄ihom̄i an̄j̄hand̄i awaind̄ihandaat̄ihap̄i am̄i ko bimisiho siya kin̄j̄hand̄i gw̄it̄ihoas̄in̄thap̄i p̄iw̄iha wa waap̄ih̄ita satat̄i kandaase: “N̄in̄i nahataapa kaim̄i nap̄it̄i wan̄i kapaan̄ih̄i aim̄i owendaise,” tat̄i kandaase. ¹⁸ Aih̄i

kin̄nap̄ipa nahataap̄ip̄ih̄i kin̄napinataise. Am̄i yam̄ihapataat̄ihap̄i kir̄ih̄irupa awaind̄ihand̄i ganat̄i nawatep̄w̄inataise. Aih̄i am̄i asoaaha aungwohaiwa waat̄i gandaase. Iyat̄i am̄i ip̄ip̄at̄ip̄at̄i aungwohand̄i ip̄ip̄at̄ipinataise. Sat̄i ip̄ip̄at̄ipit̄i ap̄ipaah̄i awaipate. Ip̄ip̄at̄ip̄at̄i siyahat̄i j̄ihura isihiya bimaam̄i nasohura w̄ind̄i namwaipase. Owetise. Neh̄i wan̄i kimat̄i ap̄ipaah̄i awaipat̄i noaipataise.

¹⁹ Kaih̄i aunah̄ipat̄i awaipat̄i Baabiron̄hand̄i maur̄i mand̄i nas̄ipatataise. Aih̄i am̄i sat̄i ip̄ip̄at̄ipitaah̄i isihiya nahatiyaam̄i am̄i yap̄ip̄at̄i nahatewaam̄i aunah̄ip̄ihaiwa awaiwaiwaisangi t̄imahiyat̄i net̄i kaiwaan̄ih̄i nosas̄inataise. Aih̄i am̄i Autaaahaat̄iho aunah̄ipat̄i awaipat̄i Baabiron̄handap̄i gw̄inyaataat̄i koai apowind̄ihandam̄i wain̄hand̄i am̄i kom̄i mand̄iha net̄i n̄iwinaamanat̄i sis̄iha nusaatis̄iho kaap̄iho net̄i nipinjat̄i w̄iw̄iwat̄i nandand̄i numwih̄i nanataise.

²⁰ Kaih̄i yap̄ihonya dur̄ih̄iram̄i ot̄ihaat̄i ahotisonyonya nahatonya ip̄ip̄at̄ipata net̄i dur̄ih̄ir̄i namaasas̄ih̄i

owendaise. Aih̄i amī sis̄ihaiwaisangi
 wiwa mot̄inat̄i kaiwaan̄ih̄i owetamataise.
 21 Kaih̄i wipatī nd̄iha yam̄ihapataat̄ihap̄i
 waatī aungwohaiwa timahiyataise. Wipatī
 nd̄iha yam̄ihapataat̄ihap̄i tim̄ihaiwaiwa
 n̄inaasaindam̄i naanj̄ind̄ihand̄i 45 kiro kiyate.
 Saiwa nd̄iha yam̄ihapataat̄ihap̄i is̄ihiyaam̄ihetī
 timahiyataatī is̄ihiyaī net̄i waatī nusosasataise.
 Aih̄i is̄ihiya sat̄iw̄i, “Autahaat̄iho nd̄iha
 ap̄ipaahī wat̄ip̄ihaiwa maip̄ihaiwa napaap̄i
 net̄i nyam̄ihetī timase?” t̄iw̄i Autahaat̄ihop̄i
 it̄ih̄it̄iw̄i p̄iw̄ha maip̄iha kop̄i katawaatopo.

17

Enjer̄iho Jon̄ihoai Apopaat̄i Daih̄iraap̄ihaati Nunjataise

1 Enjer̄ih̄iya 7 kaiw̄ih̄iya disihaiwa 7
 kaiw̄ihaiwa is̄iwasohiȳih̄iyaam̄i wo nasat̄i
 n̄ingisi sandataase: “K̄inȳi namme. Apopaat̄i
 waatī p̄ih̄it̄ati is̄ihiya taahiȳih̄iya kih̄iyaisat̄i
 amb̄ipatī t̄imaamaitatī daayatoaat̄isaamaati
 kaatam̄i saind̄ihand̄ap̄i wihooanj̄hand̄i
 yaaw̄ihand̄i nes̄it̄ihand̄i n̄in̄i gis̄i nangis̄itaano.
 Kaatī waap̄ihaatī taah̄iwaiwa noaap̄w̄ij̄ip̄ip̄ih̄i
 bimisaamaato. 2 Amī is̄ihiya kin̄ih̄iya
 yap̄ih̄i nahataahiya kaatisaw̄i amb̄ipatī
 t̄imaamaitawaayopo. Aiw̄i is̄ihiya usa yap̄ih̄i
 nahandaahiyaisangi kaatisaw̄i amb̄ipatī
 t̄imaamaitawaayopo. Saiw̄i kaatisaw̄i
 amb̄ipatī t̄imaamaitawaaw̄i waapoho nan̄iw̄i
 naharitaatiwo nan̄iw̄i naharisoh̄ip̄atamataiw̄i
 kiya naharisawaayopo,” ndataase.

³ Aihî Itipîho Gaaho nisîheti waatî nanoaipatî nisaitihî amî nisî maarîhomî ndîha nanorîhaatihî amî enjerîho nîngisî nanîmaasi isîhiya owehapîhî notaise. Aihî nundî kapîhî mmonata apopaatî waatî ainjîhîho amatenîhoaasinî bimihî iwinjataayo. So ainjîhîhomîhetî ambîpatî itîhapîpa sisîpîhîtîwîhaiwa gaamatî jîpatîpindataise. Aihî ko ainjîhîho mitîho 7 kiyahaiwaisahore. Aihî amî komî mitîhoaatihapî maasamaahîpîho mwîtîhîrî 10 kiyahaiwa nutatî ahetahore.

⁴ Iyataatî saatî apopaatî apotîhîrî nyanyipîhîrî amî amatenîhîrî niyotî nipaatahaate. Iyatî amî kaatamî ambîpatetunî amî apotîhîretunî wapa yundanyîha gorîhandî amî yumbîpa nawîha otiwa kambwaatî gaahapa amî konaarapîho nawîho apîpaahî awaisîhotîhapa wîra naahîpotî yundanyainahaate. Iyatî amî kaatî kaatamî ikwîrî wîraahî wîpatî kaapîho gorîhanda kaiwîho isîwahaate. Iyatî ko gorî kaapopî kaatamî kihiyaisatî ambîpatî tîmaamaitatî ainjotatî apîpaahî maipîhaiwa kaiwaiwa tisaitatî windataise.

⁵ Amî kaatamî ndîmaahomwaanî amîtetetî ambîpatî wîtî nehî sîwîpatî kaatametirîhîretapî namîhanîwî satîwî: “Aunahîpatî Awaipatî Baapironîhandî Sandî usîhiya asîhiya daihîraapîhiyaamunî amî Isîhiya Apîpaahî Maipîhaiwa Kiyohiyîhiyaamunî Yapîpatambîhiya Apîpaahî Maipîhapa Kahatamatîpetîhapa Nahataapaami Tanyaaha Sanaate,” tîwîhatî jîpatîpindahaate.

⁶ Iyataatî saatî apopaatî Autaahaatihomî isîhiya Jisaasihopî gîwunyaahohiyîhiya “nyahî

komihyaane,” tiwi komi ambipati piwaha windi namwoasawi awusaahohiyhiya siyhiyai tiwamainjahaate. Kaati siyahaatisi kiya tiwamasawhiyaami jitiipati nanati ami waapoho watipihonaniwi naharisohihomatiyat naharihi nini kaati winjati mmonataayo.

Aihi nini kaati saindi iwinjataati yaindimati ami waati gwinyaataayo. ⁷ Siyonihandi kandi ami enjeriho ningisi sandataase: “Kinyi napindapi yaimbimapi waati gwinyaahise? Nini gisi kimaati apomaatami ambipatami tanyaa-hapuni ami ainjho kaati neti awitimasihonatiho ⁷ kiyahoisaho ami maasamaahipihonatiho ¹⁰ kiyahaiwaisahopimaawi kahititaano. ⁸ Ainjho so kinyi aimi iwinjahingo, ko jihimainjahoe. Bimainjaho ko ami wani wometati wo bimimise. Bimindataahandi kandi ami ko animwaahipati tapotaaha apipaahi owehati etaihirombi nasaamanati noainji noaipaitaise. Siyati noaipasi niyonihi koaisi Kiraishiho neti koaisinini owemahonini ami ko konihi apipaahi owetitaise. Iyonihi yapipataapihiya ishiya nahatiya wuwanihura Autaahaatiho yapipati yamihapati kahapaamapi kaisuraapi namasati kiyaami ambipati utipihandi ishiya asitimatitaitiwhandaatihimotisawhiya ko ainjhoai usonawaawi yaiwi aatiwimaitaapo ami ko jihimainjati ami wani wometamatatiho ko ami noaipataiso. ⁹ Utaaho amitiha gaahaisaho kimandapi koaisi gwunyaatati nusesipaitaise: Mitihonatiho ⁷ kiyamaiwa saiwa tipati sihoarihiri sisihaiwa kaiwaasinini apopaati bimiwaiwe. Sisiho tipati

s̄iḥoār̄iḥiri 7 kiyamaiwa saiwa awaisaw̄iḥiya
 kin̄iḥiya 7 kaiw̄iḥiyaap̄i nam̄iḥanataise.
¹⁰ Siyaam̄i 5 kaiw̄iḥiya aim̄i noaipap̄iḥiyaas̄i
 t̄imahiyaŵi nep̄i nop̄sas̄in̄iw̄i aim̄i owetopo.
 Aih̄i wan̄i naasoh̄i k̄imo bindataise. Aih̄i am̄i wo
 sanḡi noaipat̄i awais̄iḥo kin̄iḥoemaije. Is̄i ko
 noaipat̄i awais̄iḥoematat̄i neh̄i mas̄iḥonjap̄i
 bim̄itaise. ¹¹ O am̄i so ainj̄iḥiḥimo j̄ihura
 bimainjaho ko wo b̄imimind̄imand̄i sand̄i am̄i
 ko kin̄iḥo 8 hoematat̄i noaipaitand̄iḥandape.
 Iyataahand̄i kand̄i so kin̄iḥo kin̄iḥiya 7 kaiw̄iḥiya
 noaipahohiȳiḥiyaam̄iḥore. Is̄i ko noaipat̄i ket̄i
 net̄i nop̄sas̄inat̄i owet̄itand̄iḥore.

¹² Maasamaah̄ip̄iḥo 10 kiyahaiwa ainj̄iḥiḥom̄i
 m̄it̄iḥaiwetap̄i nutih̄i m̄mon̄iḥinḡiw̄imaiwa
 awaisaw̄iḥiya kin̄iḥiya 10 kaiw̄iḥiyaap̄i
 nam̄iḥanahaiwaare. Is̄iḥiya kin̄iḥiya sanḡi
 wat̄ip̄iḥand̄i nep̄i noaipahopo. Is̄i kiya noaipap̄i
 wat̄ip̄iḥand̄i k̄imo ainj̄iḥiḥomoaisaw̄i maas̄i
 naitaapo. Wat̄ip̄iḥand̄i nep̄i ip̄iḥom̄i yunj̄is̄iḥa
 auwaahand̄i neh̄i naasaindap̄i kin̄iḥiyaimat̄iw̄i
 is̄iḥiyai iwinjaaw̄i bim̄itaapo. ¹³ Siya kin̄iḥiya
 noaipawaahura maar̄iḥo am̄i am̄it̄iḥa neh̄i
 naasaind̄ih̄i gw̄inyaap̄i kiyaam̄i wat̄ip̄iḥand̄i
 am̄i wand̄iḥa ainj̄iḥiḥoai numw̄itaapo.
¹⁴ Aiw̄i am̄i kiya Sip̄isip̄iḥo Sip̄ip̄iḥohoisaw̄i
 kiyaam̄i pw̄is̄ip̄i yaipat̄i nupw̄i nesi tunn̄iw̄i
 yahw̄indaapo. Saiw̄i tunn̄iw̄i yahw̄inawaaw̄i
 Sip̄isip̄i Mwaaho Sip̄ip̄iḥoho kohematat̄i
 kiyai tiwat̄i yahot̄i ip̄iḥatisataise. Am̄i ko
 awaisaw̄iḥiyaam̄i Awais̄iḥotat̄i am̄i kin̄iḥiyaam̄i
 Kin̄iḥoso. Iyat̄i is̄iḥiya kom̄iḥiyaimat̄itaat̄iw̄i
 gaatat̄i nam̄iḥainjaw̄iḥiya kom̄i p̄w̄iḥa ak̄it̄i

akaaha baiw+ japepih+r+w+ is+watohiy+hiyaisat+
pw+s+pati sat+ tunnat+ yahw+nati awaisaw+hiyai
net+ ip+hatitaise.

15 Aih+ am+ j+haati enjer+ho ningi
sandataase: “Waap+haati awaiwai taah+waiwa
noapwinyaataat+ apopaati k+hiyaisat+
amb+pati t+maamaitisaamaat+ bimih+
k+ny+ iwinjahing+t+mand+ waap+haati saat+
is+hiya nahatiya yap+h+ nahandaahiya
piw+ha k+ha k+ha piwaatohiy+hiya am+
amb+pati kahatamat+petisaw+hiyaap+
nam+hanataise.

16 Maasamaah+p+ho
10 kiyahaiwa mmon+hing+w+maiwaun+
ainj+h+houn+ apopaati k+hiyaisat+ amb+pati
t+maamaitisaamaatam+ tiworisaimat+w+ kiya
kaati mand+t+wiw+ nep+ kaati yand+h+ neh+
sawahaat+hemap+ am+ kaatam+ apot+h+r+
nes+pamap+ nep+ somaahaatemaitaapo.
Aiw+ kaatam+ amb+pati nep+ kupw+w+map+
wihoan+j+hat+ kat+n+h+ sis+haap+h+ t+hoasaih+
kaat+n+h+ t+hamaitaise. 17 Sand+ neh+maahe.
Autaahaat+ho saiwa saiw+ kaiwise undat+ net+
g+wunyaahon+h+ kinj+hiya saiwa kaitaapo.
Autaahaat+ho sawaho saiwa noaipaitand+
j+hura katat+ ahaih+h+haiwaaso. Is+ kiya kinj+hiya
maar+ho naasoh+ am+ am+t+ha naasaah+
gw+nyaap+ naasaah+n+w+ kiyaam+ wat+p+hand+
kinj+hiyaimat+w+ bim+taat+w+ wat+p+haiwa
am+ wand+ha nehoh+waiwa nahatewa ko
ainj+h+hoai numw+taapo. Saiwa siyat+ noaipap+
not+ sawahom+ piw+ha katiwaiwaam+ ak+p+pa
nahataapa noipat+ oweton+h+uraat+taise. 18 Saat+
apomaat+ k+ny+ aim+ iwinjahingaam+maat+

aunahipati awaipati ami katami kinjho kinjhiya nahatiya yapih nahandaahiyai osamati iwinjaati bimisihop namihanataise,” ndataase.

18

Autaahaathiho Aunahipati Baabironihandi Aimi Neti Nopisasmataise

¹ Saiwa siyati noaipati aimi owetihi nini jata enjeriho asoho wo wandihaisaho yamihapataatihapi noaatipasi napihihoi iwinjataayo. Iyati ko watipihand apipaahi awaindihandisaho. Aih ami komi nausainjithandaahi yapih nahanda nusaatati bosaasinataise.

² Aih ko enjero waati satati kaahandaase: “Aunahipati awaipati Baabironihandi wani aimi nosasinataise. Aimi wani neti nosasinati owendaise. Kati wani noaipati akwiripitati itipihho maipihapa nahataapa kahatamatipetahapa nasati bimithandihatimatataise. Iyati itipihho maipihapa ami kohasipihho maipihho ami wapa koho apipaahi maipihapa ainjotahapa nasati ahominati bimithandihatimatataise.

³ Ami ishiya nahatiya maipihati kaiwi kati aunahipitisawi ambipati timaamaitothandape. Kati aunahimatami waapoho wainihandi pihitiwi nanwi naharisohipatamataiwo. Aih ami kinjhiya yapih nahandaahapihiya kati aunahimatisawi ambipati timaamaitawaayopo. Aih ami ishiya yapih nahandaahiya nawihopi otipipati kiyohiyihiya maipihaiwa wandi mamaawih kaatisawi topitaata waaki kiyohirihiretapi nawho aungwohaiwa

newaayopo. Kaati nehi kaatami maaritirihireti autahinjaati maipihaiwa kiyahaate,” tati waapihitati kandaase.

⁴ Aih+ utaaho womi maahomwaan+ yam+hapataat+hap+ satati noaipasih+ nin+ atisataayo: “Nisi isihyaate. Aunah+pati k+imat+ namasis+ noaipasi nap+wise wiwa k+imat+ aunah+mat+ maip+haiwa kiyon+h+ sangimaaw+ kaitaawo. Aiw+ ami k+imat+ aunah+mat+ maip+haiwa kaind+handap+ wihoan+hand+ maip+hand+ yaaw+hand+ nehon+h+ ami sangimaaw+ nep+pano.

⁵ Katami maip+haiwa tiwat+ nyepiyat+ kaim+ napih+ maip+haiwa ahot+m+ nasat+ yam+hapataat+indaiso. Autaahaat+hoh+ katami maip+haiwa kaiwaiwaah+ biyat+ mmonat+ gw+nyaahore. ⁶ Kat+ sangis+ kasiwaiwaap+ sah+ baiw+ gw+nyaap+ ami tit+h+ kamwaan+ kat+ kaiw+ wihoan+hand+ nunyaw+se. Kat+ maip+haiwa kahatamat+petahaiwa jinj+haatema kasisat+ nasamind+handap+ ami sah+ wihoan+hand+ j+hand+ nunyawosaw+ ami j+haati wind+ tiwat+haati nunyaw+se. Waapoho wain+handami wat+p+hand+ nuhaat+ nasinyatais+ ami sangisangi kat+ katami kaipat+ kaiw+ waapoho wain+hand+ wat+p+hand+ j+haati nunyawosaw+ ami wain+hand+ ap+paah+ wat+p+hand+ nuhaap+ kaiw+ kat+ usais+ numwipatamataiw+ nunyaw+se.

⁷ Sat+ aunah+piti sawand+p+ naimaatat+ maip+haiwa kahatamat+petahaiwa p+h+tat+ kihiyaisat+ kiyat+ t+maamait+hatis+ ami katami kaiwaiwaap+ nam+han+w+ wihoan+haiwa katis+ sah+ waat+ tiwat+ nyepaiw+

yaaw̄ihaiwa nunyawise. Saisaihi kati amb̄ipati yaaw̄ihandi netaati kati p̄ih̄itati gw̄itando. Iyataati saat̄ sawahaatapi satahaate: “N̄ini awaisaamaan̄in̄i kwin̄j̄haanimat̄iti am̄i n̄in̄i isihiyai iwinjaati bindataayo. Aindi n̄in̄i os̄ihaamaan̄in̄i maah̄e. Owetise. Yaas̄ihaiwa wiwa n̄in̄i netaati gw̄itand̄ihaiwa wind̄i n̄ingisaap̄ih̄i namaanoaipaitaise. Owetitaise,” tati katahaatiso. ⁸ Kaatami satati am̄i kaatami kaiwaiwaap̄i maip̄ihaiwa yaaw̄ihaiwa kahatamat̄ipet̄ihaiwa kaatam̄iheti waara asis̄iha naaseti nusoaipaitaise. Timb̄ipa waati p̄ih̄itati noaipaitaise. Iyon̄ih̄i is̄ihiya p̄ih̄it̄iw̄ihiya taahiȳihiya waati p̄ih̄it̄iw̄i gw̄itaapo. Iyataati am̄i jar̄iho aungwohand̄i noaipaitaise. Iyataati kati aunah̄ipati Baabiron̄ihand̄i sis̄ihaara t̄ihat̄i katin̄ih̄i owemaitaise. Awais̄iho Autaahaat̄iho wat̄ip̄iho wat̄ip̄ihand̄i nahatewaisaho sati aunah̄ipati Baabiron̄ihand̄i kaiwaiwa mmonati nehosi am̄i kati aim̄i neti tip̄itapaati usonati sandaase, “Baabiron̄ihand̄i aunah̄ipati awaipati neti nosasin̄ati owetane,” tati kandaase. ⁹ Awaisaw̄ihiya kin̄ihiya yap̄ih̄i nahandaahiya maasi sati aunah̄ipitisaw̄i maip̄ihaiwa kaiwi am̄i amb̄ipati t̄imaamaip̄i am̄i naw̄iho ik̄ip̄ipaami autaah̄i bimamb̄iw̄ihiȳihiyaasi jawa kati aunah̄ipiti t̄ihataati sit̄ipati aungwohand̄i noaipahon̄ih̄i jawaawi ese t̄iw̄i nat̄ipatiw̄i maar̄iho katapi as̄ipaiw̄i gw̄iw̄i maar̄iho naan̄awisati yaaw̄itaise. ¹⁰ Sati aunah̄ipati amb̄ipati awaind̄ihand̄i yaaw̄ihand̄i nehon̄ih̄i kiya usonawa ap̄ipaah̄i aungwohand̄i yaitaapo.

Saiw̄i yaiw̄i neh̄i kaan̄iḥi bitotawa ese t̄iw̄i nat̄ip̄at̄iw̄i, “Ese, ese, k̄inȳi nop̄̄sas̄̄nap̄aise, k̄inȳi nop̄̄sas̄̄nap̄aise! Baabiron̄iḥandane k̄inȳi aunah̄ip̄atan̄j̄i awaipatan̄j̄i wat̄ip̄iḥatane k̄inȳi maip̄iḥaiwa kainḡiḥaiwaap̄i ip̄iḥom̄i s̄̄w̄ip̄at̄i neh̄i wan̄i auwaahand̄i naasaindet̄i wiḥoan̄j̄iḥand̄i maip̄iḥand̄i awaind̄iḥand̄i gisaap̄iḥi nangoaipataise,” t̄iw̄i kaan̄iḥap̄i neh̄i iwinjaitaapo.

¹¹ Iyon̄iḥi am̄i is̄iḥiya yap̄iḥi nahandaahiya naw̄iḥo naitaat̄iw̄i ot̄ip̄ip̄at̄i kiyohiȳiḥiya aunah̄ip̄at̄i Baabiron̄iḥandap̄i gw̄inyaawaaw̄i katap̄i maar̄iḥo as̄ip̄aiw̄i gw̄iw̄i maar̄iḥo amb̄ip̄at̄i naan̄aw̄ison̄iḥi bim̄iḥitaapo. Am̄i sand̄i kiyaam̄iḥapa naw̄iḥop̄iḥapa nap̄iw̄i newaaw̄i naw̄iḥo nunyaw̄iḥiyaas̄i am̄i usa nap̄iw̄i naw̄iḥo nunyaw̄i namausaitauhe. ¹² Kiyaam̄iḥapa kahapaamap̄ipa nunyaw̄i naw̄iḥo nehoh̄ip̄ipa gor̄iḥand̄i s̄̄riwaahand̄i am̄i naw̄iḥa waiwaun̄i am̄i konaarap̄iḥo gaahaiwa naw̄iḥo autaah̄itahaiwaun̄i am̄i apot̄iḥ̄r̄i k̄iḥoep̄iḥaiwa gaahaiwaun̄i am̄i apot̄iḥ̄r̄i waiwa wat̄ip̄iḥaiwa kunyap̄etahaiwaun̄i nunyaw̄i naw̄iḥo nep̄iḥiyaare. Aiwi am̄i kiya ip̄at̄i taah̄ip̄at̄i biyat̄i waamainjot̄iḥatun̄i am̄i maasap̄iḥo erepand̄iḥandam̄i manḡiraah̄i kaiw̄iḥapaun̄i am̄i ip̄at̄i gaahat̄i naw̄iḥo autaah̄it̄iḥatam̄i wapa kiyoh̄ip̄ipaun̄i am̄i b̄iraasihandamun̄i ain̄iḥ̄ramun̄i am̄i naw̄iḥa wa nit̄iḥ̄tind̄iḥaam̄i kiyoh̄iḥaiwaun̄i nunyaw̄i naw̄iḥo aungwohaiwa nep̄iḥiyaare. ¹³ Iyataati am̄i wapaisangi nunyaw̄i naw̄iḥo naitaat̄iw̄iḥapa siyahapa ahusotahiyaare: at̄ip̄at̄i w̄iḥi waamainjot̄iḥat̄i

kaiwîhatisî katunî asîpatî nandaatîwîhatunî amî atîpatî taahîpatî kahatamatîpetahaiwa biyatî waamainjotîhaiwaunî amî atîpatî wîtî gaahatunî amî wainîhandunî amî ipatî oripîhandamî atîpatunî amî waatîpatî parawaaho konîho wîthanda kaiwîhounî amî maasapîho kauhounî sipîsipîhounî amî maasapîho osihandunî amî osihandî kandî ikîpîpa ahaisaihî notaatî aihonîhî nehainji nutandîhaiwa kaarisihaiwaunî amî isîhiya nawîho namepî otîpîpatî kawitaatîwîhiyaunî amî nehî isîhiya usaunî nawîhopî nunyawî naitaatîwîhiya saiwaare. Saiwa nunyawî nawîho aungwohandî nepîhiyaasî amî saiwa usa napîwî namusaitaapo. ¹⁴ Isîhiya nawîho naitaatîwî otîpîpatî kiyohiyîhiya satîtaapo: “Nandapa kinyî maarîho gîndosîhî maaritîpî nehingîpîpa aimî notî owendaise. Apîpaahî gaahapa kahapaamapîpa nahataapa aimî notî owendaisî kinyî kapaisî wîndî jîhaatî mausondaise,” tîtaapo. ¹⁵ Isîhiya saiwa ikîpîpa satî aunahîpiti nunyawî nawîho aungwohaiwa nehohiyîhiya kati aunahîpiti naanjatî ambîpatî yaawîhandî awaindîhandî apîpaahî maipîhandî nehonîhî usondaatîwî kiya waatî akîtinîhî yaitaapo. Yaiwî kiya aunahîpatamî kaanîhî bitotawa maarîho asîpîwiwî gwîwî kiyaamî maarîho ambîpatî naanjawitaise. ¹⁶ Aiwi kiya kiyaapî satîtaapo: “Ese nno! Aunahîpatanjî awaipatane, kinyî nepî nopîsasînapaise. Kinyî nepî nopîsasînapaise. Jîhura apotîhîrî apîpaahî gaahapa kihoeîhapa niyopî amî waiwa apotîhîrî sisîwaahaipîhîrî

ami amatenîhaiwa sanahîwetîhapa niyopi nipaatiþi ami gorîhanduni nepi ami nawîha gaaha nitîhîtindîha nepi ami konaarapiho gaaho nawîho autaahîþîhapa nepi sawahaatamîhetî yundanyainahatiso. ¹⁷ Isi nehî auwaahandi naasaindetî kahapaamapiþa gimunyaatiþhapa netî ahoyatoaatimbîpa nosasiþnati owendaise,” tîtaapo.

Sipîhaiwa nahatewaami kapitenîhiyauni ami isîhiya pasindiyahiyaimitîwi sipîhandoti nuwi napîwîyohiyîhiya nahatiyauni ami sipîhaiwaami otîþîpatîhiya nahatiyauni ami durîhîraatîhî otîþîpatî nawîhopîhati kaiwi nawîho nehohiyîhiya siya nahatiyaisangi satî aunahîpatamîhinî detî wîndî namaapiwi kaanîhî bitoaitaapo. ¹⁸ Saiwi kaanîhî bitotawa sisîha satî aunahîpiti tîhisîhaami sitîpati jawaawi kiya satîtaapo: “Aunahîpati maahîwîti awaipati ahendaise. Kîmatî aunahîpati awaipîmatamatiyato,” tîtaapo.

¹⁹ Satiwi ikwaatiþîho waatiþîri nepi kiyaami mîtihoaatiþî ahiyaniwi maarîho asîpaiwi asîpinîwi gwîwi maarîho ambîpati yaawati naanawisonîhî bimîtaapo. Aiwî kiya waapiþîtiwi satîtaapo. “Ese nno! Aunahîþî awaipatanî kînyî nepi nopîsasînapaise. Kînyî nepi nopîsasînapaise. Sipîhaiwa nahatewa durîhîraatîhî daiwaiwaami satoya aunahîþî awaimatamî nawîho numwisîhora kiya noaipapi nawîho ikîþîpa þîhîtati asaketahiyaimitatawaayopo. Aihî nyahî maarîho asîpiyahaayo ipîho yunjîsîha nehî auwaahandi naasaindetîhî ketî netî nopîsasînataise,” tîtaapo.

20 Aih̄i yam̄hapataat̄ihap̄i p̄iw̄ha wa satat̄i noaipataise: “Sah̄i yam̄hapataat̄ihiyaatun̄i am̄i Autaahaat̄ihom̄i is̄ihiyaatun̄i am̄i Aposer̄ihiyaatun̄i am̄i P̄iropet̄ihiyaatun̄i nahatiyaat̄i maarit̄iw̄ise aunah̄ipati sangis̄i kaisiwaiwa Autaahaat̄iho mmonat̄i gw̄inyaahos̄i kandap̄i aim̄i net̄i tip̄itapaat̄i usonat̄i tanyaaha ahotih̄i katis̄i wihoaanj̄hand̄i naanj̄at̄i yaaw̄hand̄i aim̄i nunyataiso,” tati kandaase.

21 P̄iw̄ha siyaha noaipati aim̄i owetih̄i enjer̄ho wo wat̄ip̄iho naw̄ha aungwonyonj̄i winj̄i naimaatati net̄i m̄ihaap̄i dur̄ih̄iraat̄ih̄i timataise. Timataati sandaase: “Aunah̄ipati Baabiron̄ihandi k̄ima naw̄ma n̄in̄i net̄i yotohit̄imandamataiw̄i waati wonamaat̄ih̄i top̄itaata nep̄i yotawaayopo sati aunah̄ipiti jap̄ih̄i w̄ind̄i mausondaat̄iwo. 22 Is̄i

Baabiron̄ihandaje upwat̄i gitaahandamun̄i am̄i apw̄it̄ih̄iramun̄i am̄i ot̄ip̄iho kapapar̄ih̄iramun̄i am̄i kapa kapaami gap̄ipa kinȳi matamb̄ipotap̄i ganati w̄ind̄i namwaipaitaise. Iyataati am̄i is̄ihiya ot̄ip̄ipati kati kati kaitaat̄iw̄i sikuri kaiw̄i am̄itiha gaaha nehohiȳihiya kinȳihat̄ih̄i w̄ind̄i b̄mim̄itaapo. Iyataati naw̄ha kon̄iho wit̄ihand̄i jasis̄ihaami gap̄ipaisangi w̄ind̄i jap̄ih̄i kinȳihat̄ihap̄i namwaipaitaise.

23 Iyataati am̄i sis̄iha raam̄ihand̄i kinȳihat̄ihap̄i w̄ind̄i namusoaat̄itaise. Iyataati am̄i wan̄i namaat̄indaat̄iw̄ihiya us̄ihiya as̄ihiyaami p̄iw̄ihaisangi kinȳihat̄ihap̄i w̄ind̄i jap̄ih̄i namoaipaitaise. J̄ihura kinȳi is̄ihiya ot̄ip̄ipati naw̄hop̄ihati kiyohiȳihiya is̄ihiyaami nd̄iheti awaisaw̄hiyaimat̄iw̄i bindawaayopo.

Aimbi ami kinyi onaapîpa paasihîri ami gaapîpati kahatamatîpetahapa kiyapaise isîhiya yapîhi nahandaahiyai jaipundîtaapo,” tati ko kandaase. ²⁴ Sati aunahîpatî Autaahaatîhomî isîhiya pîropetîhiyaisunî ami isîhiya kopî gîwunyaahohiyîhiyaisunî siyîhiyai tiwiwaiwaapî pîwîha tanyaaha katamîhetî ahotihî Autaahaatîho aimî mmonatî gwînyaahore. Iyataatî ami isîhiya yapîhi nahandaahiyai tiworisa tiwotîhandapisangi satî aunahîpatî Baapironîhandetî pîwîha tanyaaha ahondaise.

19

Autaahaatîhopî Yamîhapataatîhiya Nahatiya Maaritawaayopo

¹ Pîwîha saiwa atindî owetihî ami isîhiya taahiyîhyaami naahutarîhîri waapîhîtiwîhîri yamîhapataatîhapî noaipasihî nîni atisataayo. Sirî naahutarirî kiya satîwî aunîhîhîri katawaatopo: “Areruya! Nyahî nyamî Autaahaatîhoai newa mepî autahemwahaayo. Nyamî Autaahaatîho kîmo nehî naasohî nyangi japîhi nanyamamaasihore. Ko ambîpatî awaipatisaho apîpaahî watîpîhore. ² Autaahaatîho isîhiya kiyohîwaiwa netî pîwîha kotîhandapîhi tipîtapaatî mmonahore. Iyataatî komî kotîhandî apîpaahî akîtihandî ami tîtihi nga nehaahore. Saatî apopî awaisaamîmaatî ambîpatî kîhiyaisatî tîmaamaitatî kandapî ambîpatî netî jîhimatatî yapîpatambî isîhiya nahatiyai netî nopîsasataise. Aihî ami kandapî Autaahaatîho kaati wihoaanîhandî

maip̄ihand̄i nunyataise. Iyataatī saat̄i apomaatī Autaahaat̄ihom̄i ot̄ip̄ip̄at̄ihiyai top̄itaata siȳihiyai tiwamahaate. Aih̄i kandap̄i kaatam̄ihet̄i p̄iw̄iha ahotahaate. Aih̄i am̄i kandap̄i Autaahaat̄iho kaati wihoan̄j̄hand̄i aim̄i nunyataise,” tawaatopo. ³ Saiw̄i kat̄iwosaw̄i, am̄i j̄haatī waap̄ih̄i+w̄i satawaatopo: “Areruya! Nyah̄i Autaahaat̄ihop̄i maaritaat̄i koai newa mep̄i autaahemw̄ihaayo. Saat̄i apomaatī sis̄iha t̄ihis̄ihaamī sit̄ip̄atī kat̄in̄ih̄i nasisoarī noaipatoaat̄itaise,” tawaatopo. ⁴ Kaih̄i m̄it̄ihiya 24 kaiw̄ihiya yam̄ihapataat̄ih̄i bimohiȳihyaun̄i am̄i kap̄ih̄i wapa maur̄i maur̄i as̄imat̄at̄i nasisoarī ahot̄im̄i naiwaiwaun̄i yat̄ih̄i t̄imahiyaw̄i Autaahaat̄iho kon̄ih̄i bimis̄ihoap̄ih̄i yat̄ih̄i atot̄ip̄iwesap̄i satawaatopo: “Ak̄ite! Areruya! Ak̄it̄is̄i Autaahaat̄ihop̄i nyah̄i maaritaat̄i koai mep̄i autaahemwait̄ihaawo,” tawaatopo. ⁵ Aih̄i Autaahaat̄iho kom̄i siya kin̄j̄handaas̄in̄i bindataat̄i is̄ihiyai winjatimb̄ip̄ihap̄i p̄iw̄iha wa siyaha noaipas̄ih̄i n̄in̄i atisataayo. “Nyah̄i nyam̄i Autaahaat̄ihoai newaat̄i mep̄i autaahemwait̄ihaawo. Sah̄i kom̄i ot̄ip̄ip̄at̄ihiyaatī nahatiyaat̄i kop̄i yaiw̄i kom̄i p̄iw̄iha at̄iw̄iw̄i kom̄i ot̄it̄ih̄i bimohiȳihyaatun̄i am̄i amb̄ip̄atī awaipatī nep̄ihyaatun̄i am̄i amb̄ip̄atī namep̄i neh̄ihyaatun̄i nyam̄i Autaahaat̄ihoai mep̄i autaahemwait̄ihaawo,” tawaatopo.

Mwaaho Sip̄isip̄iho Sip̄ip̄ihoho Apopaatī Net̄i Wiras̄ih̄i Nandapa Aungwohand̄i Noaipataise

6 Kaihi ami nîni atisataati isîhiya taahiyîhiya ahoyaniwî bindawaahiya pîwîha pîwaatohîhamataindîha atisataayo. Kiyaami pîwîha naahutarihirî waapîhaati awaisaamaatami nausihaamatiyati ganataase. Iyati ami kiyaami pîwîha ausaaha waati gaatipamatiyaha noaipataise. Kiya waapîhîtiwî pîwaatiwî satawaatopo: “Nyahi nyami Autaahaatihopî maaritaati aunîhîhirî aunîhîtaati gaapundaati koaisî newaati mepî autaahewaumwaitîhaawo. Areruya! Kô Awaisîho nahatewa watîpîhaiwaisaho aimî kinîhoematati nahataapai osamati gaamati jatataiso. 7 Isî wani nyami maarîho biyati winyaitonîhî pîhîtaati waati maaritaati komî ambîpati nîwimaitîhaawo. Sipîsipîho Mwaaho Sipîpîhohomî asîsiha apopaati netî wiraitandîha aimî koaipataiso. Koipasîhî ami komî apopaati namaatîtandaisaamaati namaatîtandî aimî netî tîmanînatî kindataiso. 8 Aihî Autaahaatîho kaati apotîhirî wirî koepîhirî apîpaahî sanahîwetahîhirî asîrîhirî nausaatahirî kaati niyoaitandî nunyataiso,” tati kandaase. Ami sirî apotîhirî kîhoepirî Autaahaatîhomî isîhiya gaahaiwa tîtihaiwa kiyohîwaiwaapî namîhanataise.

9 Aihî ami nîngi enjerîho sata kandaase: “Kînyî pîwîha satîpî jîpatîpaimê, ‘Isîmiya usaisî Autaahaatîho aimî gaatati nunjesîhî atiwi Sipîsipîho Sipîpîhoho apopaati netî wirasîtihandamî nandapa awaimbîpaapî nasohiyîhiya siya gaasî maarîtiwîse,’” tîpî jîpatîpaimê ndataase. Iyati ami kô jîhaati

bapiyat̄i sandataase: “K̄ima t̄it̄ih̄i ak̄it̄in̄ih̄i Autaahaat̄ihom̄i p̄w̄ihaare,” ndataase. ¹⁰ Aih̄i n̄in̄i koai mep̄i autaahemwaitand̄i kom̄i auh̄iraap̄ih̄i t̄imahiyat̄i atot̄ip̄iweson̄ih̄i am̄i ko n̄ingi sandataase: “K̄inȳi sand̄i w̄ind̄i kamaim̄e. Owetane. N̄in̄i neh̄i ot̄ip̄ipat̄ihon̄ine. N̄in̄i kinȳi naisohon̄in̄i am̄i gisat̄i ot̄ip̄ipat̄i n̄inaw̄ip̄ih̄i kiyoh̄ihon̄ine. Kaind̄i am̄i kinȳi nais̄hiya K̄iraisihop̄i ḡiwunyaahohiȳihya am̄i ko Jisaasiho p̄w̄iha ak̄it̄iha ausaas̄iha baiw̄i napait̄iw̄i is̄iwasohiȳihyaam̄i naisohon̄in̄i am̄i sangisat̄i maasi ot̄ip̄ipat̄i n̄inaw̄ip̄ih̄i kiyoh̄ihon̄ine. K̄inȳi neh̄i Autaahaat̄ihoaisaah̄ih̄i mep̄i autaahepumap̄i aun̄ih̄ih̄ir̄i aun̄ih̄it̄ip̄i kopaah̄ih̄i atot̄ip̄iwesap̄i gaapunde,” ndataase. Am̄i nyah̄i mmonahiyaane. Jisaasiho p̄w̄iha ausaas̄iha is̄ihiyai net̄i ḡiwunyaat̄i nunj̄ih̄i kiya atiw̄i nep̄i kop̄i ausaawaayowo,” ndataase.

Utaaho Wo Maasap̄iho Osiho K̄ihoep̄ihoasin̄i Yamwa Bindataise

¹¹ Aih̄i yam̄ihapatam̄i maasomwaan̄j̄i nutih̄i jata maasap̄iho osihand̄i w̄ind̄i k̄ihoep̄ihand̄i iwinjataayo. Sand̄i osindaas̄in̄i aw̄it̄imatat̄i bimis̄ihom̄i amb̄ipat̄i ko ot̄ip̄ipat̄i kaipat̄i nga biyat̄i jatat̄i am̄i napaitat̄i kiyahore. Ko t̄it̄ih̄i ak̄it̄in̄ih̄i is̄ihiyai net̄i kot̄ihandaap̄ih̄i tip̄itapaat̄i usonat̄i ko t̄it̄ih̄i kiyat̄i tunahore tat̄i amb̄ih̄inahore. ¹² Kom̄i nd̄iha sis̄ihaam̄i t̄ihw̄it̄ih̄iramatiyahore. Iyataat̄i am̄i kom̄i m̄it̄ihoaat̄ih̄i awaisaw̄ihya kin̄ihyaam̄i tingaat̄ihaiwa taah̄iwaiwa nipaatahore. Iyataat̄i am̄i amb̄ipat̄et̄i amb̄ipat̄i w̄it̄i

j̄ipatīpindahore. Satī ambitapī isīhiya usa w̄indī monīwī gīmaawunyaatahatī nehī sawahohīhī mmonatī gīwunyaatahore. ¹³ Ko apotīhīrī utarīhīrī niyosīrīhīrī j̄itīpataatīhī tīmandaapīhīrisī kirī j̄itīpatisahīrī nipaatahore. Kom̄ī ambīpatī satīwī, “Autahaatīhomī P̄w̄ihaare,” tīwī ambīhītawaatopo. ¹⁴ Aih̄ī amī yam̄ihapataatīhapī tiworisa pw̄isīpī yaipa kiyohiȳhiya apotīhīrī am̄inaihīrī apīpaahī kīhoep̄hīrī pop̄itīhīrī utarīhīrī niyopīhiya maasapīho osihaiwa kīhoep̄haiwaasin̄ī aw̄itīmatīwī kom̄ī ipotī koaī nīwipinjaī nowaayopo. ¹⁵ Aih̄ī amī kom̄ī maahomwaan̄apī namatanaatī wīhīwihoan̄ī tīpīpa kiyatī nahapindīhanaatī kosasahīrī nasatī nimetahore isīhiya kom̄ī tiworisa yap̄hī nahandaahiyaī tisatītando. Iyatī nḡirīhīrī wat̄ipīhīrī mw̄itīpisatī bitonda and̄ititatī wat̄ipītatī isīhiyaī winjatataise. Iyatī amī ko Autahaatīho nahatewa wat̄ipīhaiwaisahom̄ī apowindīhand̄ī nam̄ihainj̄iha naw̄iha awais̄ihaara wain̄ihand̄ī netī jasatī namoaitaise. ¹⁶ Iyatī kom̄ī apotīhīrī utarīhīrī niyosīrīhīretunī amī kom̄ī auhīrī at̄ih̄retunī ambīpatī kīmatī j̄ipatīpindataise: “Kīmo kin̄hiya nahatiyaam̄ī Kin̄hotatī amī awaisaw̄hiya nahatiyaam̄ī Awais̄ihore,” tatī j̄ipatīpindataise.

¹⁷ Aih̄ī amī n̄inī enjer̄iho woaī iwinjahon̄hī ko ip̄īhoatīhī bitondaatī waapīhītatī koho nahataapa (isīhiyaun̄ī amī kohasīpīho napwih̄ihapaam̄ī ambīpatī netī nanahapa) yam̄ihapatamī ot̄ihamwaan̄ī pīrīrutatī daim̄ipaī saundataase: “Sahī nap̄īwise. Nap̄īwī

Autaaahaatîho nandapa apîpaahi awaimbîpa netî tîmanimbîpaapi ahoyanîwise. ¹⁸ Napîwî ahoyanîwise awaisawîhiya kinîhiyaami ambîpati ami pwîsipî yaipa kaiwî tunnîwî yahwînohiyîhiyaami tahaapundohiyîhiya kepîtenîhiyaami ambîpati ami watîpîhiyaami ambîpati ami osihaiwaami ambîpatunî ami kaiwaasîni awîtîmatohiyîhiyaami ambîpati, isîhiya nahatiya nehî kiyaisîtohiyîhiyaamunî ami isîhiya usaami nehî otîpîpatîhatîmaami ambîpati ami isîhiya ambîpati owehiyaamunî ami isîhiya usaami ndîhetî ambîpatisahiyaami ambîpati gwîtîtîho nandaatîwo,” undataase.

¹⁹ Aihî ninî jataatî ainjîhîhounî ami kinîhiya yapîhî nahataahiyaunî ami kiyami pwîsipî yaipa kaiwî tunnîwî yahwînohiyîhiyaunî napîwî ahoyanawaayopo. Siya ahoyanohiyîhiya osihoasîni awîtîmatatî napisîhoaisawunî komî pwîsipî yaipa kaiwî tunnîwî yahwînohiyîhiyaisawunî tunnîwî yahwîndaatîwî ahoyanawaayopo.

²⁰ Aihî ko ainjîhîhoai napuwîtaatîwî isîwawaayopo. Aiwî ami ainjîhîhomî pîropetîho pîwîha jaiwîtîha awusaatî kaundatî ami sîwîpatî watîpîhaiwa kiyatî kaiwaaraahi isîhiyai jaipundihî ainjîhîhomî maakîhîrî nehohiyîhiyaisunî ami ko ainjîhîhopunî ami komî sîwîpatapî atotîpîwesawî gaapundîwî aunîhîhîrî aunîhîtîwî koai nepî autaahîwîpî mepî autaahepumaitaatîwî jaipundatî kaundisîhoai maawi isîwawaayopo. Isîpî kurî maisahurî asururî anîmwaahîpatî durîhîrî tongîhîropî nawîha sarîpaaha taahîha kaanîhî

noaatati nasasiwati tihati ahotimbipihhi nepi yotawaayopo. ²¹ O ami isihya kanaahiya nahatiyaahhi utaaho osihoaaasini bimisihomi maahomwaanjapi namatanaati kosasaihiri bainatihiri nimetinanaata tiwati kiyaisinhi owemataise. Aihhi koho taahho nasati kiyaami ambipati neti nga mwisasati nanati gwisimotaise.

20

Bwaasirihiri Kinaungwaha 1,000 Kiyahaapi Naputataise

¹ Saiwa siyati noaipati aiami owetihhi nini jata itipihho enjerihho wo komi ikwiraahhi animwaahipati etaihirami kihiri isiwati ami wirihiri apipaahhi awairihiri watipihiri senihandi isisihho yamihapataatihiraapi noaatipati napihhi iwinjataayo. ²⁻³ Noaatipati akwiranihho aimaaho aimehuraaho apipaahhi awaisihho, uta maipihho tiworihho Bwaasirihiri isiwataise. Isiwati neti koaisi kinaungwaha 1,000 kiyahaapi anitisiati wisasati, animwaahipati etaihiropi neti wiwati yotati ami maahomwaanj anitisiati awaha napuwati ami kaapipati tihati anitisiati namasati napuwataise. Ami ko akwiranihho isihya yapihhi nahandaahiyai jhaati windi noti nasayati daayati jaipimunditando. Ko siyati napundimi noti kinaungwaha 1,000 kiyaha sanoti owetanihuraatitando. Siyonihi ipotihhi nehhi apipaahhi masihonjapi koai nepi nupusoasitaatiwo.

⁴ Aihhi ami nini jataati awaisawihya kinihyaami siyaahaiwa wiwa ahotihhi

kaiwaasîni usa bimauhi iwinjataayo. Siya siyaahaiwaasîni bimohiyîhiya isîhiya kiyohîwaiwa nepî tipîtapaapî usondaatîwî watîpîhandî kiyai nunyawaayopo. Aindî amî nîni isîhiyai mîtîho nisatauhî napohiyîhiyaamî maarîhoai usonataayo. Siya isîmiya jîhî Jisaasiho pîwîha katatî kaiwaiwaapî “akaahaasi akite,” tîwî katîwî amî Autaahaatîhomî pîwîha ausaapî katauhî kandapî mîtîho nisatauhî napohiyîhiyaamî maarîhore. Aiwî amî kiya ainjîhîhopî atotîpîwesawî gaapundîwî mepî autaahepîmumapî amî ainjîhîhomî sîwîpatî maakîhîrî kiyaamî amîtetetisangi ndîmaahomwaanî amî kiyaamî ikwîretisangi wîndî ahîmotahiyaare. Aihî kiya naiwî asîtimatîtaatîwîhandî nepî kînaungwîha 1,000 kaiwîhaapî Kîraisihoisawî maasî isîhiyai amî kahapaamapîpai jaawî bimohiyîhiyaare. ⁵ Sandî japîhî nepaitaatîwîhandî jîhapîhande. O amî isîhiya napohiyîhiya nahatiyaahî wîndî japîhî namepahopo kiya daahî nanopotîmî nuwî kînaungwîha kîma 1,000 kiyatî saniyonîhura japîhî nepaitaatîwo. ⁶ Isîhiya Autaahaatîhomîhîretî japepîhîrohiyîhiyai jîhandî Autaahaatîho ahowimahonîhî jîhandî nepahohiyîhiya maarîtîwîse napwîtaatîwîhandî noaipahonîhî kiya wîndî japîhî namaapwîtaawo. Namaapopî Autaahaatîhomunî amî Kîraisihomunî pîrisihiyaimatîwî otîpîpatî kawîwî amî kînaungwîha 1,000 kiyahaapî kiya awaisawîhiya kinîhiyaimatîwî Kîraisihoisawî maasî isîhiyaisunî kahapaamapîpaisunî jatîtaapo.

Bwaasîrîhîrî Netî Apîpaahî Nopîsasînataise

⁷ Kînaungwîha 1,000 kiyatî aimî sanotî owetanîhî Bwaasîrîhîrî kîramî naputimbîpîhapî nupusoaasisaihî kapîhî namaitaise. ⁸ Kapîhî namasisî nehîhaatî noaipatî notî isîhiya yapîhî nahanda bimohiyîhiyai jaiwundîtaise. Iyataatî siya isiya Gokîhomîhiyaisunî amî Makokîhomîhiyaisunî jaiwundîtaise. Jaiwundatî kiyaisî tîpîpa pwîsîpatî awaipatî tundaatîwo undatî netî ahoaitaise. Iyonîhî kiya pwîsîpî yaipatî kaiwî tîpîpa kiyohiyîhiyai ko netî ahoaindîhandî isîhiya waapîhaatî durîhîramî nawasasaaha aripatamataiwîhiya jaatîwî ahoyandaapo. ⁹ Saiwî ahoyanîwesi yapîhî nahanda gaamapî nuwî isîhiya amî aunahîpatî awaipatî Autaahaatîho maarîho numwisawîhiyaisunî amî numwipatisunî tiwaatîhîrî ahiyawî nesîwesîpî bitîwîmaitaapo. Saisaihî amî sisîha wa yamîhapataatîhîraapî noaatîpatî kiyaisînîhî tîhatî owemaitaise. ¹⁰ Iyonîhî Bwaasîrîhîrî jaiwundatî daayatoaatîrîhîrî nepî sisîha durîhîramatîyatî animwaahîpatopî nimandataatî nawîha wa sarîpaaha nasasiwatî noaatatî kaanîhî tîhatoaatîsîhaapîhî yotawaayopo. Sa sisaapîhî aimî ainjîhîhoaisunî amî komî pîropetîho komî pîwîha jaiwîtîha ausaasîhoaisunî nepî tîhoahauhî aimî tîhoandîhîhapîhî nepî yotawaayopo. Kapîhî kingwaasî tîhoandawa apatîhunî otapîhaatunî kingwaasî ambîpatî yaawîhandî kandînîhî jinjapîhî jinjapîhî newaatîtaatîwo.

*Ipotîhandî Isîhiya Kiyohîwaiwa Netî
Tipîtapaatî Mmonataise*

¹¹ Aihî nînî jata gwitîho siyaahandî wîndî apîpaahi awaindîhandî kîhoepîhandî ahotihî jataayo. Aihî sandî siyandaasinî Autaahaatîho bindataise. Bimihî amî komî ndîmaahomwaanapî yapîpatunî amî yamîhapatunî netî nawisatitatî kaurî kaurînhî yanîhimapî apîpaahaurî numwî owetamaise. Kaurî japîhî wîndî mmondaapo. ¹² Aihî sandî siyaahandamî ndîhetî isîhiya napohiyîhiya ambîpatisawîhiyaunî amî nehîhiyaunî bitohauhî iwinjataayo. Iyauhî amî utîpîhaiwa wiwa sapîhî nupwiyaapî ahiyauhî ahotihî jataayo. Aihî amî utîpîhandî wîndisangi isîhiya asîtimatîwî nasisoari bimaamî nutaatîwîhiyaamî ambîpatî ahotindîhandisangi nupwiyaapî kapîhî ahiyawaayopo. Aihî kiya napohiyîhiya kiyohîwaiwaapî pîwîha aimî utîpîhoatîhî ahotisîha mmonatî kaiwaatîhî jatata Autaahaatîho kaiwa tipîtapaatî usonataise. ¹³ Aihî isîhiya durîhîraatîhî napopî ahosohiyîhiyaisangi nepasi Autaahaatîhomî ndîhetî niyauhî amî isîhiya napopî napwaatotîhandunî amî isîhiya napohiyîhiya kiya nuwî bimohîpatî aunahîpatî namasi napîtaatîwî nupusoasîhî Autaahaatîhomî ndîhetî niyawaayopo. Naiwî bitohauhî Autaahaatîho kiya nehî nînaasiyaahîhî kiyohîpîpa utîpîhoatîhî mmonatî jatetinjatî komî kotîhandaapîhî kiyai tipîpataatî usonataise. ¹⁴ Iyatî napotîhandî amî isîhiya napwauhî maarîho notî bimindîhandunî

ko neti sisaha durihiramatiyati nimandataati noaatati kaanahi nasasiwati tihatoaatisihaapihi yondaise. Sa sisa durihiri apipaahi awaaindindi sisaha watipaha noaatati taati tihindindi kapihandi 2 handi apipaahandi napwitaatiwihande. ¹⁵ Iyataati ishiyaami ambipati sandi utipindi ishiya asitimatwi bimitaatiwihyaami ambipati ahotindindaatih windi ahimotisawhiya siya nahatiai nepi sisaha watipaha durihiramatiyati nimandataati nasisoari tihatoaatisihaapihi yotitaapo.

21

Autaahaaticho Yamihapati Asipati Ami Yapipati Asipati Kiyati Ahiyataise

¹ Saiwa siyati noaipati aimi owetihini jata yapipati yamihapati jihauri aimi notiwetihini ami yapipati yamihapati asiwauri ahotihini jataayo. Aihini ami durihirisangi kirinini notiwendaise. ² Kaihini jata Autaahaatihomi aunahipati awaipati asipati wanihati Jerusaremihandi yamihapataatihini Autaahaatihoaapihapitaaati noaatipati nasataise apopaati wohoi namaatitanditimaninaiti uti apotihiri gaahapa yundanyaininjati napipatamatiyato. ³ Aihini ami piwaha wa waapihitaha Autaahaaticho bimimbipihapi sataha noipasihini ninisatisataayo: "Atiwini amijasawise! Autaahaatihomi aunahipati anjipihini aimi nasati ishiyaami otihapihini ahondaise ami Autaahaaticho kiyaisati maasi kiyaami Autaahaatichoematati bimitando. Iyoinihini kiya ami

noaipapi tithi Autaahaatihomihiyaimatisaihi ami Autaahaatihosawaho noaipati kiyaami Autaahaatihomatati kiyaisati maasi bimitando.

⁴ Iyati ko kiyaami kwitipati nahatiyaamihati neti niwndiwati niwisiyaipaitaise. Ami kiyaami napwitaatiwihandisangi apipaahi owetitaise. Iyati ami maariho asipaiwi gwitaatiwihanduni kiyaami ambipati yaawitandihanduni kiyaamiheti windi namausoaipaitaise. Saiwa aimi jihaiwaasi kaiwa aimi noti owetiso," ndaase.

⁵ Aihutaaho siyaahandaasini bimisihosandaase: "Jasawise! Kimba kahapaamapipanini neti wanihapa asipipemati kaindi ahiyataayo," daase. Iyati ami kimiko sandaase: "Kima piwima tithi akiti akaahaasi isihiya kaapi akite tiwi atiwi nepi gwinyaitaatiwi jipatiptime," daase.

⁶ Iyati ko ningi sandataase: "Nini nahataapa kaimi nundi owemahonihimaimi owendaise. Nini Niwahonini Jihimatiti bimaati ami Ipotimatiti bimohihonine. Nini jihonimandi nahataapa namasati ahiyohihoninindi ami ipotihonimandi nahataapa kaindi asitiputi kaindi owemahohihonine. Isihiya waapohopi nawisawihiyai waapoho nawihosaweho nehohosnumwito. So waapoho asitimatitaatiwihandami waapoho taati napisihomihosnumwito. ⁷ Utaaho kohimatati maapi yapipatambihaiwa komitiworisai tiwati ipihatisihosaiwa neti komihaiwatitaise. Iyonihimaimi nini noaipati komi Autaahaatihoninitanihimaimi ko noaipatinisi maasihihomatitaise. ⁸ Iyataati isihiya

yaiwî japîhitîwî kiyaamî giwunyaahohîtihandî ausaapî kamaatîwî amî giwunyaahohîtihandî namahohiyîhiyaunî amî maipîhaiwa kisohaiwa kaiwî kipatî ahiyanîhohiyîhiyaunî amî isîhiya siyîhiyai timahohiyîhiyaunî amî warisai apwaatiyai namasisî gohîhiyaisawî ambîpatî tîmaamaitohiyîhiyaunî amî onaapîpa paasîhirî konosîha wiwaapa nepatarîhirî gaapîpatî nepî kipîwî kaiwa kiyohiyîhiyaunî amî autaaahatîho jaiwitahopî aunîhîhirî aunîhîtiwî gaapundîwî koai nepî autaaahî mepî autaahepumahohiyîhiyaunî amî pîwîha jaipîpa katawaasohiyîhiyaunî kiyaamî aunahîpatî sisîha watîpîha nawîha sarîpaaha nasasiwatî noaatî durîhiramatîyatî nimandata kaanîhî tîhîmî naisîhaapîhî nutaapo sapîhî kiya ipotîhandî 2 handî napopî owetîtaatîwo,” ndaase.

Jonîho Aunahîpatî Wanîhatî Jerusaremîhandî Mmonataise

⁹ Saiwa siyatî noaipatî owetihî itîpîhiya enjerîhiya 7 kaiwîhiya disihaiwa 7 kiyahaiwa wiwa apîpaahî maipîhaiwa naanîhaiwa ahotiwaiwa ipotîhaiwa isîwasohiyîhiyaamî wo nasatî nîngî sandataase: “Kînyî namme, Mwaaho Sipîsipîho Sipîpîhohomî apwaataatî koai nuwîpaitandî yundanyaayatî tîmetisaamaati nînî netî nangîsîtaano,” ndataase. ¹⁰ Aihî Itîpîho Gaaho nisîhetî waatî nasataatî nisaitihî nisî ndîha nanorîhaatihî enjerîho itîpîho nîngî nanîmaasi sisîho wo awaisîho apîpaahî nîwatîho utaarîhoasînî naihî nînî koasînî naindî aunahîpatî asîpatî

wanîhati Jerusaremihandî yamîhapataatîhi
 Autaahaatîhoapîhapi taatî noaatîpati napîhi
 usonataayo. ¹¹ Sati aunahîpitetî Autaahaatîhomi
 yundanyîhaami nausainjîtihandî katetî
 ahondaatî waatî nausaatahate. Iyatî ami katî
 aunahîpiti biyatî durîhiramatiyatî saasanotatî
 nausaatahate nawîha wa gaaha jaasîpaaha*
 biyatî nausaatahaasi kaamatiyato. ¹² Iyataatî
 ami katami matambîpa awaimbîpa utaarîhapa
 mîhaapi yapîpatetapi niyatî autaahi mîhotî
 nîwaataatîtahapaare. Iyataatî ami sati
 aunahîpitami matambîpetî maasomîhaiwa
 12 kiyahaiwaisahate. Saiwa maasomaiwa 12
 kiyahaiwaapihi ami enjerîhiya 12 kaiwîhiya
 bitotawaayopo. Ami saiwa maasomiwetî
 Isiraherîhiyaami satoya 12 kaiwîhiyaami
 ambîpati nînaasaimwaanî jîpatîpindataise.
¹³ Sati aunahîpitami matambîpaami onepatî
 maasomîhaiwa ipîho noaipasihihoanîhaiwa
 maurî mandîtihî ami ipîho namaatipasihi-
 hoanîhaiwa maurî mandîtihî ami wihoanî
 bopitataihoanî maurî mandîtihî ami
 wihoanî bopitataihoanî maurî mandîtihî
 siyahaiwa ahendaise. ¹⁴ Sati aunahîpitami
 matambîpaami mîhaapi tanyaahaapihi
 yapîpatetî nawîha anaahîhaami awaiwaiwa
 matambîpai anîtisatî isîwatîtandîhaiwa
 12 kiyahaiwa ahiyai nuwîhate. Iyatî ami
 matambîpaami ikwananaatisangi nawîha
 kîma anaahîhaara kiyawaayopo. Aihî saiwa
 nawiwetî Sipîsipîho Sipîpîhohomi Aposerîhiya

* **21:11:** Pîwîha Ingîrisihanda jasîparîhaare tîwî sa nawaapi
 ambîhîtîwîhaare.

12 kaiw̄ihiyaam̄i amb̄ipati n̄inaaset̄ih̄i n̄inaasom̄ihat̄i j̄ipati+pindataise.

¹⁵ It̄ip̄iho enjer̄iho n̄ingi p̄iw̄andis̄iho ir̄ih̄ir̄i w̄ir̄i gor̄ihanda kaiw̄ih̄ir̄i is̄iwahore. Sir̄i irira aunah̄ipatam̄i waitind̄ihand̄i napitiyate tat̄i nam̄ihanat̄i am̄i matamb̄ipaam̄i maasom̄ihaiwa napitiyate tat̄i nam̄ihanat̄i am̄i matamb̄ipaam̄i ikwananaat̄i napitiyate tat̄i nam̄ihandand̄ih̄iro. ¹⁶ Iyataat̄i sat̄i aunah̄ipitam̄i wainj̄it̄ihand̄i am̄i utaar̄itind̄ihand̄i neh̄i t̄it̄ih̄i naasaataat̄itahande. Ko aunah̄ipati sat̄i awaipati nam̄ihainj̄ih̄i aunah̄ipatam̄i wainj̄it̄ihandun̄i am̄i utaar̄itind̄ihandun̄i maiwi naasaataat̄i 2,200 sikwaaya kiro mitaahande. Iyataat̄i am̄i matamb̄ipa yap̄ipatetapi n̄amasawesi autaah̄i n̄iwaataat̄i niyot̄ihandisangi am̄i naas̄i kamwaane. ¹⁷ Iyat̄i am̄i ko ikwananaatam̄i mwip̄itind̄ihand̄i nam̄ihainj̄ih̄i 65 mita kiyate. Sir̄i ir̄ih̄ir̄i enjer̄iho is̄iwatata nam̄ihainj̄ir̄ir̄i am̄i is̄ihiya yapatamb̄ihiya is̄iwatawa nam̄ihanoh̄ir̄iramatiyahande. Aih̄i sir̄i ir̄ih̄ir̄i kira enjer̄iho aunah̄ipati awaipati taun̄ihandam̄i ikwananaat̄i matamb̄ipa nam̄ihanataise.

¹⁸ Ikwananaat̄i naw̄iha wa gaaha anaah̄iha wat̄ip̄ihaara matamb̄ipa kaiw̄ihape. O am̄i aunah̄ipatih̄i neh̄i t̄it̄ih̄i gor̄i taanah̄ita kaiw̄i animat̄iw̄ihat̄isi biyat̄i garaasihomatiyat̄i nausaat̄i jat̄inataise. ¹⁹ Aunah̄ipatam̄i matamb̄ipa naw̄iha gaaha anaah̄iha kahatamat̄ipet̄iha 12 kiyahaiwa amb̄ipati k̄ihat̄i yiyand̄ih̄i amb̄ihonahaiwaas̄i kaiwaara m̄ihaapi yap̄ipatetapi n̄amasaw̄i kakaam̄i

tipî naupwî notipî naiwî mîhaatî nîwaataatî namîhaapîhape. Iyatî nawîha jîha jasîpaarîhaare. Kaamî otiwa kambwaasîtihandî karaahandî ikîrotatî yerotatî, bîraunitatî amatenîtatî amî asisorîtatî gîrinîhaare. Kapîha 2 ha nawîha sapaiyaahaare. Kaamî otiwa kambwaasîtihandî karaahandî bîruhandî asîhatahande. Amî nawîha 3 ha aketîhaare. Aihî amî nawîha 4 ha emerarîhaare. Kaamî karaahandî asisorîha gîrinîhaare. ²⁰ Aihî amî nawîha 5 ha satonikîsîhaare. Kaamî karaahandî amatenîtatî amî kîhoepîhaare. Aihî amî kapîhî nawîha 6 ha koniriyânîhaare. Kaamî karaahandî amatenîhaare. Aihî amî nawîha 7 ha kîrisoraitîhaare. Kaamî karaahandî ikîrotatî yerohaare. Aihî amî nawîha 8 ha berirîhaare. Iyataatî kaamî karaahandî nehî kai wîpetatî asisorîtatî gîrinîhaare. Aihî amî nawîha 9 ha topaasihaare. Kaamî karaahandî nehî kai wamwaanî ikîrotatî yerohaare. Aihî amî nawîha 10 ha kîrisopîresîhaare. Aihî amî nawîha 11 ha aiyasinîhaare. Aihî amî nawîha 12 ha ametisîhaare. Kaamî karaahandî nehî kai wamwaanî amatenîha nyanyipîhaare. ²¹ Aunahîpatî matambîpaamî onepatî maasomwaanî 12 kiyahaiwa saiwa amî konaarapîho anaahîho yumbîpa tamatîpatî marîmarîhîrî nehî nahatohaiwa naasî naasaiwa 12 kaiwîhaiwa kaiwaara kaiwîhaiwe. Aiwî amî aunahîpatî awaipatî satamî daihaiwa nehî gorî taanahîta kaiwîhaiwaare. Iyatî kaiwa daahîmaiwa gîraasihomatiyatî nausaatahaiwe.

²² Aihî satî aunahîpî awaipitaatîhî
nînî jahonîhî anjaanî awaisaanjaanî

Autaahaatîhopî gaapundîtaatîwîhaanî katîhî
 waanî ahîmetise. Amî Autaahaatîho
 Awaisîho Nahatewa Watîpîhaiwaisahounî
 amî Mwaaho Sipîsipîhounî sawindarî anaañî
 awaisaanjaanmataimîhindarîtiho. ²³ Iyataatî
 satî aunahîpî awaipitîsî ipîho waatîho yahutaatî
 nausaatîtandîhandî owehate. Amî Autaahaatîho
 sawahomî yundanyîha nausainjîtîhandaañî
 satî aunahîpîtaatîhî nausaatiho. Iyataatî
 amî sisîha raamîhandîhî Mwaaho Sipîsipîho
 sisîha raamîhandamatîyahosî komîhetapî
 sisîha aunahîpîtaatîhî biyatî nausaatataise.
²⁴ Iyonîhî isîhiya yapîhî nahandaahiya satî
 aunahîpitamî sisîha nausaatî ahotîsîhaara
 nîwusaatonîhî sisîha ketî daitaapo. Saisaiñî
 awaisawîhiya kinîhiya yapîpatambîhiya
 kiyaamîhapa gaahapa anaahîpîpa isîsî
 satî aunahîpîtaatîhî nandaitaapo. ²⁵ Satî
 aunahîpitamî matambîpaamî onepatî
 maasomîhaiwa nahatewa kaiwaanîñî
 nasisoari nundîtaise. Satî aunahîpîtaatîhî
 asîhatîndîhandî wîndî namwaipaitaise.
²⁶ Isîhiya yapîhî nahandaahiyaamîhapa
 gaahapa anaahîpîpa amî kiyaamî ambîpatî amî
 wapa isîsî satî aunahîpîtaatîhî nandaitaapo.
²⁷ Iyataatî amî wapa maipîhapaunî amî
 isîhiya maipîhaiwa kahamatîpetahaiwa
 kiyohiyîhiyaunî amî isîhiya pîwîha jaipîpa
 katohiyîhiyaunî siya aunahîpatî sataatîhî wîndî
 namîndaitaapo. Apîpaahî owetîtaise. Nehî
 isîhiya Mwaaho Sipîsipîho Sipîpîhohomî utîpîho
 isîhiya asîtimatîtaatîwîhandamîhoatîhî
 kiyaamî ambîpatî ahotîsawîhiya siyaahîhî satî

aunahipitaatihhi nandaitaapo.

22

*Jonihho Waapoho Asitimatitaatwihandamihouni
Ami Ipatihho Asitimatitaatwihatunihho Mmonataise*

¹ Saiwa nanisati owetihhi ami waapoho waapahaati waati asitimatitaatwahaati apipaahi gaahaati giraasihomatiyati saasano-tahaati Autaahaatihouni Mwaaho Sipisipihho Sipipihohouni bindama ishiyai gwitihho siya kinjhandaa+napihho iwinjatinditihiraapihho taati noaati napihahaati enjerihho nanisataise.

² Iyataati sati aunahipitamihho daihira awairihiraami titihhi otihapihhi ipatihhi witi waapahaatamihho wihiwihihhi opainini ahendaise. Sati ipitihho asitimatitaatwihate. Sati ipitihho yandipihho 12 kiyahaiwaara ningohate. Sati ipitihho waatihho nahatoetihho mwinatihho biyatihho yandipihho ningohate. Iyataati sati ipitamihho yananaatihho ishiya yapihhi nahandaahiyai titihemaitandihanaate.

³ Iyataati ami sati aunahipitaatihhi wapa Autaahaatihho windhhi maarimitatihho koai poundonihhi nemaitandihapa satihhi windhhi ahimotatihhi ami windhhi namwaipaitaise. Nehi Autaahaatihouni Mwaaho Sipisipihho Sipipihohouni sati aunahipitaatihhi bindama ishiyai iwinjatitaise. Winjatisaihi ami kiya kindaramihho ishiya kindaramihho otihho ipatihho kawiwihho kindari nepihho mepihho autaahepumaitaapo.

⁴ Kiya Autaahaatihhoai usonihho wihho ami komihho ndimaahomwaanjihho usosaihi ami ko Autaahaatihho komihho ambipatihho kiya nahatiyaamihho amitetetihho

jîpatîpîwitaise. ⁵ Sati aunahîpitî windî asîhatîmetîtaise. Iyataatî amî sisîhaunî ipîhounî windî katîhî namusaatîtaise. Amî Autaahaatîho sawaho sisîha biyatî nausaatîhaamatîyahosî komîhetapî satî aunahîpatisaahî nîwusaatatî nausaatîtaise. Siyatî kiyai nîwusaatonîhî kiya kinîhiya awaisawîhiyaimatîwî Autaahaatîhomîhapa kahapaamapîpa koaisawî kiyaanîhî nasisoari jatîmî nowaatîtaapo.

Kîraisîho Ketî Napîtaise

⁶ Aihî ko enjerîho nîngisî satatî kandataase. “Kîmaiwa pîwaamaiwa tîtîhî akaaha akîtî kandaatonîhî kaiwaapî isîhiya satîwî, ‘tîtîhî akaahaasi akîte,’ tîwî atîwî nepî gwînyaitaapo. Amî Awaisîho Autaahaatîho pîwîha komî atîwî nepî ausaahohiyîhiya pîropetîhiya komî pîwîha awusaitaatîwî kiyaamî maarîhoai netî ahowimatî ndîha nusorîhaatî gwînyaasîho, aimî komî itîpîho enjerîhoai, wapa ketî kuraanîhî nihîtatî noaipaitandaimbîpaapî komî otîpîpatîhiya nehîhiyai pîwîha kaundatî nunjîtandî natausaasataise,” ndataase.

⁷ Jisaasiho sandaase. “Atime! Nînî sangisaapîhî ketî kîmîkura nihîtihî napîto. Pîwîha kîma utîpîmoaatîhî pîropetîha ahotisîma baiwî atîwî nepî anîtiwî isîwasohiyîhiya maarîtwîse,” tatî kandataase.

⁸ Nînî Jonîhonînî kîmaiwa katohîwîmaiwa noaipasîhî nisî ndîhaara mmonîtî amî nisî atîhîra atîndî nehohîhonîne. Nînî saiwa mmonîtî atîndî netaatî ko kîmaiwa katohîwîmaiwa nanîsatî kandîsîho enjerîhomî

nd̄iheti koai mep̄i autaahemwaitondi kom̄i auh̄iraap̄ih̄i atot̄ip̄iwesati t̄imahiyataayo. ⁹ Siyon̄ih̄i am̄i koh̄i ningisi sandataase: “K̄inȳi sat̄i saimb̄i w̄ind̄i kamaime. Nin̄i neh̄i ot̄ip̄ipat̄ihon̄in̄i kinyataind̄ihon̄in̄i am̄i kinȳi nais̄ihiya p̄ropet̄ihiyaamataind̄ihon̄in̄i am̄i p̄w̄iḥa k̄imaiwa ut̄ip̄imo k̄imoaat̄ih̄i k̄ima p̄w̄iḥa atiw̄i nep̄i baiw̄i napait̄iw̄i japepih̄irohiȳihiyaamataind̄ihon̄ine. K̄inȳi neh̄i Autaahaat̄ihopaah̄ih̄i atot̄ip̄iwesap̄i gaapund̄ip̄i neh̄i koaisaah̄ih̄i mep̄i autaahepumape,” ndataase. ¹⁰ Iyataati am̄i ko sandataase: “K̄ima p̄w̄iḥa p̄ropet̄iḥa ipot̄i noaipaitand̄ihaiwaap̄i katat̄i ahotind̄imand̄i ut̄ip̄imand̄i an̄itimb̄i namaasap̄i kaap̄ipata kaapaimb̄i ah̄imaaye k̄imaiwa noaipaitaih̄i katoh̄iw̄imaiwa noaipaitand̄i asis̄iḥa aim̄i detiso. ¹¹ Is̄ihiya maip̄ihaiwa kaim̄i niyohiȳihiya gaas̄i kiyaan̄ih̄i maip̄ihaiwa kaim̄i nuw̄ise. Am̄i is̄ihiya ainjotat̄i am̄i kisotat̄i kipohaiwa kaim̄i niyohiȳihiya am̄i gaas̄i kiya kaiwa kisotat̄i ainjotahaiwa kiyaan̄ih̄i kaim̄i nuw̄ise. Iyataati am̄i is̄ihiya t̄it̄ih̄i gaah̄iret̄i japepih̄ir̄iw̄i t̄it̄ih̄i gaahaiwa kiyohiȳihiya am̄i gaas̄i gaahaiwa kiyaan̄ih̄i kaim̄i nuw̄ise. Iyataati am̄i is̄ihiya t̄it̄ih̄i gaahiya ainahiȳihiya Autaahaat̄ihom̄i nd̄iheti kiyai yand̄ih̄i Autaahaat̄ihom̄ihapaapaahaiw̄i bimohiȳihiya am̄i gaas̄i s̄ikaiw̄i gaahiya ainahiȳihiya kom̄ihapaapaahaiw̄i bimaaw̄ise.

¹² Jisaasiho sandaase: “Atime! Nin̄i ket̄i k̄im̄ikura nap̄ito. Is̄ihiya dip̄iwaat̄iw̄i kiyoh̄iwaiwaap̄i wihooanj̄ihand̄i numw̄itand̄ihand̄i k̄imand̄i aim̄i is̄it̄ihon̄ine.

Isî+honî+nîsî isîhiya kiyaami otîpîpatî
 kiyohîrî+hîretî jatetinjatî wihooanjîhandî
 numwîto. ¹³ Nî+nî jîhimatî+bimaati amî ipoti-
 matî+bimohî+honî+ne. Aindî amî nî+nî nahataapa
 namasatî ahiyohî+honî+nîndî amî nahataapa
 kaindî asî+îpuhohî+honî+ne. ¹⁴ Isîhiya kiyaami
 apotî+hîrî kîhoepî+hîrî baiwî bausohiyî+hiya
 maaritî+wîse* îpatî asî+imatî+taatî+wîhatamî
 yandî+pîho nga nandî+wî nandaawo. Aiwî
 aunahîpatamî matambîpaami onepatî
 maasomwaanî+hîraapî nga nandaapî mîhatî+hî
 aunahîpatî awaipataatî+hî taunî+handaatî+hî
 naiwî nandaitaawo. ¹⁵ Aunahîpatamî
 ipaahaapî nehî+haatî bimî+taatî+wîhiya suhiyaunî
 amî apîpaahi maipî+haiwa ainjotahaiwa
 kiyohiyî+hiyaunî amî isîhiya wiwaapa,
 onaapîpa paasî+hîrî nepatarî+hîrî konosî+ha
 amî gaapîpatî isî+wasohiyî+hiyaunî amî
 isîhiya warisa apwaatiyaametahiyaisawî
 ambîpatî timamaitohiyî+hiyaunî amî isîhiya
 siyî+hiyaisî timahohiyî+hiyaunî amî autahaatî+ho
 jaiwî+ahopî gaapundî+wî aunî+hî+hîrî aunî+hî+î+wî
 mepî autaahepumahohiyî+hiyaunî amî isîhiya
 jaipîpaisî maarî+ho mî+taahî nunyawî+mapî
 jaipîpa pî+hî+î+wî katîmî nowaasohiyî+hiyaunî
 siyaahî aunahîpatî taunî+handaatî+hî kiya windî
 namandaapî nehî+haatî ipaahaapî+î+taapo.

¹⁶ “Nî+nî Jîsaasihonî+ne. Nî+nî nî+wahonî+nî nisî
 itî+pî+ho enjerî+hoai nandusoasataayo nisî isîhiya
 nisapî gî+nunyaahohiyî+hiyaapî pî+wî+ha kî+maiwa

* **22:14:** kî+ma pî+wî+ma tanyaaha satatise: Isîhiya Jîsaasihopî
 gî+wunyaahauhî amî komî jî+î+pata kiyaami maipî+haiwa aimî
 bausatî nemwasawî+hiyaapî+se.

sangi kasatitando. Ninĩ Daawitihomihetapĩ noaipahohiyihyaamihetapĩ Ipi Isitihoninĩ Nematihonine. Aindi ami ninĩ Daawitihomĩ satihoninĩ mwaahonine. Aindi ami ninĩ kaumbwaati nipaatihaatamataindi asisahaatĩhi waati bosainjati nausaatohihonine,” ndaase. ¹⁷ Aihĩ Itipĩho Gaahounĩ ami apopaati wohoai namaatitandi timetisaamaatunĩ satamaase: “Kinyĩ namme,” tamaase. Aisi ami sahi isihyaati nahatiyaati piwaha kima piropetaha atiwi nehohiyihyaatangisangi satiwĩ: “Kinyĩ namme,” tiwise. Iyataati ami sahi waapohopi nasisawihyaati Autaahaatĩho waapoho asitimatitaatiwo nawĩho oweho nehĩho nasamitandi nasimendaisĩ ami nawĩho oweho nasamitaisĩ sahi napiwĩ nepise.

Jonĩho Isihyaati Kĩma Piwĩma Piropetaha Atisohiyihyaati Jaawo Ndaase

¹⁸ Isihyaati nahatiyaati kima piwaha piropetaha ipoti noaipaitandihapaapi atisohiyihyaati jaawihyaato, wiwa piwaha nehaha bipinjawĩ kima piwĩmaisawĩ ahĩmaayawise ami Autaahaatĩho isihyai maipihaiwa wiwa numwitandi utipĩmo kimoaatihapĩ katiwaiwa ami bihiwainjati nasamitaiso. ¹⁹ Iyataati ami utaaho wo piwaha piropetaha ipoti noaipaitandihapaapi kimo utipĩmoaatihi ahotisaha nemataataahi ami Autaahaatĩho aunahipati wanihataatihi isihya nandaapi ami ipati asitimatitaatiwihati nandaatiwihandapi utipĩho kimoaatihapĩ wihoanĩhapa napiwĩ saiwi naitaapo tati katimbĩpaami kopihapa nemaitaise.

20 Utaaho kimaiwa p̄waamaiwa ausaati katisiho sandaase: “Ak̄it̄in̄ih̄i n̄in̄i kim̄ikuraan̄ih̄i ket̄i nap̄ito,” ndaase. Ak̄ite! Awais̄ihon̄j̄i Jisaasihone, k̄inȳi namme.

21 Awais̄iho Jisaasiho sah̄i kom̄i is̄hiyaati nahatiyaatangi gaahati kasisati sam̄i maar̄iho amb̄ipati net̄i napaisaat̄isamaitandi n̄in̄i sap̄i gaap̄isundataayo. Ak̄ite.

Autaaahatihomi Piwaha Gaaha Waniha
The New Testament in the Angaataha language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Angaataha long Niugini
copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Angaataha

Translation by: PNG Bible Translation Association

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 9 Oct 2020

b83b4d2c-30be-5f11-8fb0-fa04e4808bad